

*Program Ochrony Środowiska
i
Plan Gospodarki Odpadami
dla Gminy Wąchock
na lata 2009-2012
z uwzględnieniem lat 2013-2016*

Aktualizacja

Wąchock 2009

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I – Gminny Program Ochrony Środowiska

Podstawy prawne Gminnego Programu Ochrony Środowiska	str.	6
Podstawy i cel opracowania „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wąchock”	str.	7
I. Gmina Wąchock	str.	8
1.1. Ogólna charakterystyka Gminy Wąchock	str.	8
1.1.1. Informacje ogólne	str.	8
1.2. Warunki geofizyczne	str.	9
1.2.1. Położenie i rzeźba terenu	str.	9
1.2.2. Warunki klimatyczne	str.	10
1.2.3. Hydrografia	str.	10
1.2.4. Obszary leśne i chronione	str.	10
1.3. Uwarunkowania społeczne i gospodarcze	str.	11
1.3.1. Demografia	str.	11
1.3.2. Sfera społeczna	str.	11
1.3.3. Infrastruktura techniczna	str.	13
1.3.4. Gospodarka	str.	17
1.4. Działalność samorządu Gminy w latach 2004-2008	str.	18
1.5. Dotychczasowe działania z zakresu ochrony środowiska	str.	19
II. Diagnoza aktualnego stanu środowiska	str.	22
2.1. Powietrze atmosferyczne	str.	22
2.1.1. Pomiary zanieczyszczeń powietrza	str.	22
2.1.2. Źródła zanieczyszczeń powietrza	str.	23
Wnioski	str.	25
2.2. Hałas	str.	25
2.2.1. Pomiary hałasu	str.	27
2.2.2. Źródła hałasu	str.	28
Wnioski	str.	29
2.3. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa	str.	29
2.3.1. Wody powierzchniowe	str.	29
2.3.2. Wody podziemne	str.	31
2.3.3. Gospodarka wodno-ściekowa	str.	32
Wnioski	str.	34
2.4. Odpady	str.	34
2.4.1. Odpady niebezpieczne	str.	35
2.4.2. Odpady z sektora gospodarczego	str.	35
2.4.3. Odpady komunalne	str.	36
Wnioski	str.	36
2.5. Gleby	str.	36
2.5.1. Typy gleb	str.	36
2.5.2. Odczyn gleb	str.	38
2.5.3. Monitoring gleb	str.	38
Wnioski	str.	39
2.6. Surowce mineralne	str.	40
2.6.1. Zasoby surowców	str.	40
Wnioski	str.	41
2.7. Pola elektromagnetyczne	str.	42

	Wnioski	str.	41
2.8.	Energia odnawialna	str.	41
	Wnioski	str.	44
2.9.	Przyroda	str.	45
	2.9.1. Analiza stanu obecnego	str.	45
	2.9.2. Stan zasobów leśnych	str.	45
	2.9.3. Obszary chronione	str.	46
	Wnioski	str.	49
2.10.	Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	str.	50
III.	Cele i zadania w zakresie ochrony środowiska w gminie	str.	51
3.1.	Cele polityki ekologicznej państwa	str.	51
3.2.	Cele wojewódzkiej polityki ekologicznej	str.	51
3.3.	Analiza SWOT dla środowiska w gminie	str.	53
3.4.	Cele strategiczne, cele operacyjne i programy w zakresie ochrony środowiska dla gminy Wąchock	str.	54
IV	Plan działań na lata 2009-2012	str.	61
4.1.	Założenia planu działań na lata 2009-2012	str.	61
4.2.	Poprawa jakości środowiska	str.	61
	4.2.1. Ochrona powietrza	str.	61
	4.2.2. Ochrona wód	str.	62
	4.2.3. Gospodarka odpadami	str.	62
	4.2.4. Zmniejszenie hałasu	str.	62
	4.2.5. Ochrona przyrody	str.	62
V	Zarys planu działań na lata 2013-2016	str.	63
5.1.	Założenia planu działań na lata 2013-2016	str.	63
5.2.	Poprawa jakości środowiska	str.	63
	5.2.1. Ochrona powietrza	str.	63
	5.2.2. Ochrona wód	str.	63
	5.2.3. Gospodarka odpadami	str.	63
	5.2.4. Zmniejszenie hałasu	str.	63
	5.2.5. Ochrona przyrody	str.	63
VI	Zadania w zakresie ochrony środowiska na lata 2009-2012 i lata 2013-2016	str.	64
VII	Zarządzanie ochroną środowiska	str.	77
7.1.	Ogólne zasady zarządzania środowiskiem	str.	77
7.2.	Kompetencje organów gminy w zakresie ochrony środowiska	str.	78
7.3.	Instrumenty zarządzania środowiskiem	str.	82
VIII	Wdrażanie programu	str.	83
8.1.	Środki finansowe na realizację programu	str.	83
8.2.	Koszty realizacji przedsięwzięć	str.	84
IX	Monitoring	str.	86

CZEŚĆ II – Gminny Plan Gospodarki Odpadami

	Przepisy prawne	str.	87
I.	Analiza stanu obecnego gospodarki odpadami w gminie	str.	89
1.1.	Opis infrastruktury związanej z gospodarką odpadami	str.	89
1.2.	Charakterystyka wytwarzanych odpadów	str.	91
1.3.	Instalacje oraz podmioty zajmujące się przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów	str.	100
1.4.	Ocena aktualnego stanu gospodarki odpadami	str.	103
	Wnioski	str.	103
II.	Plan Gospodarki Odpadami	str.	104
2.1.	Prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami	str.	104
	2.1.1. Demografia	str.	104
	2.1.2. Rozwój gospodarczy	str.	104
	2.1.3. Mieszkalnictwo	str.	105
	2.1.4. Prognoza ilości i struktury odpadów	str.	105
2.2.	Warunki segregacji, gromadzenia i składowania odpadów	str.	108
2.3.	Możliwości wykorzystania i unieszkodliwiania odpadów	str.	109
2.4.	Cele strategiczne i system gospodarki odpadami	str.	110
	2.4.1. Schemat gospodarki odpadami na terenie gminy	str.	110
2.5.	Ogólny system gospodarki odpadami w województwie świętokrzyskim	str.	112
	2.5.1. Działania zmierzające do poprawy sytuacji gospodarki odpadami w województwie	str.	112
	2.5.2. Działania zmierzające do poprawy sytuacji gospodarki odpadami w gminie	str.	115
2.6.	Cele krótkookresowe gospodarki odpadami (na lata 2009-2012)	str.	119
2.7.	Cele gospodarki odpadami na lata 2013 – 2016	str.	121
2.8.	Zadania z zakresu gospodarki odpadami w Gminnym Programie Ochrony Środowiska	str.	123
2.9.	Wnioski z analizy oddziaływania projektu na środowisko	str.	124
2.10.	Edukacja	str.	125
2.11.	System monitoringu i oceny realizacji programu	str.	126
2.12.	Streszczenie	str.	127
	Wykaz materiałów źródłowych	str.	128
	Spis tabel		129
	Mapa Gminy Wąchock		

Wykaz skrótów użytych w niniejszym opracowaniu:

OChKDK – Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej
ESOCh - Ekologiczny System Obszarów Chronionych
WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PFOŚiGW – Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
GFOŚiGW – Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
GUS – Główny Urząd Statystyczny
WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
GPZON – Gminny Punkt Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych
RLM – Równoważna Liczba Mieszkańców
RZGO - Regionalny Zakład Gospodarki Odpadami
OSP - Ochotnicza Straż Pożarna
ZEC – Zakład Energetyki Ciepłej
JST - Jednostki Samorządu Terytorialnego
GPZ – Główny Punkt Zasilania
RPO - Regionalny Program Operacyjny
SSE – Specjalna Strefa Ekonomiczna
UE – Unia Europejska

CZĘŚĆ I **Gminny Program Ochrony Środowiska**

Podstawy prawne Gminnego Programu Ochrony Środowiska

Gminny Program Ochrony Środowiska opracowywany jest w oparciu o szereg przepisów prawnych, z których najważniejsze to:

- ustawa o samorządzie gminnym
- ustawa „Prawo ochrony środowiska”
- ustawa o ochronie przyrody
- ustawa o odpadach
- ustawa o otrzymaniu czystości i porządku w gminie
- ustawa o wprowadzeniu ustawy – prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw
- ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych
- ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków
- ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko
- ustawa „Prawo wodne”
- ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym
- ustawa „Prawo budowlane”
- ustawa „Prawo geologiczne i górnicze”
- ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych
- ustawa o lasach
- i przepisy wykonawcze wydane na podstawie tych ustaw

oraz w oparciu o dokumenty:

- II Polityka Ekologiczna Państwa – Ministerstwo Środowiska, 2000 r.
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010 – Ministerstwo Środowiska, 2006 r.
- Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) 2007-2013
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2011-2014 (aktualizacja)
- Natura 2000 – Europejska sieć ekologiczna, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002 r.
- Polityka energetyczna Polski do 2025 roku
- Polityka Leśna Państwa
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2007-2013
- Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 (aktualizacja)
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

- Program Ochrony Środowiska Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r. (aktualizacja)
- Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015 (aktualizacja)
- Powiatowy Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015 dla Powiatu Starachowickiego
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Wąchock

**Podstawy i cel opracowania
„Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Opadami
dla Gminy Wąchock”**

Ustawy „Prawo ochrony środowiska” oraz „Ustawa o odpadach” nakładają na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek opracowania „Programu Ochrony Środowiska” oraz „Planu Gospodarki Odpadami”. Dla samorządu gminy ustawodawca określił termin opracowania w/w dokumentów na 30 czerwca 2004 r. oraz ustalił konieczność aktualizacji dokumentów w cyklu 4-letnim. Program był opiniowany przez samorząd wojewódzki oraz samorząd powiatowy.

Pierwszy Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Wąchock przygotowany w wyniku realizacji wymogów ustawowych został zatwierdzony przez Radę Miejską w Wąchocku dnia 24 sierpnia 2004r. uchwałą Nr XXIII/147/2004 i obejmował zadania przewidziane na okres 2004-2006 i kierunki działań do 2015r.

Niniejszy Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Wąchock stanowi drugą edycję dokumentu programowego określającego zadania w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami na terenie Miasta i Gminy Wąchock i jest aktualizacją dokumentu przyjętego w 2004r.

Celem programu jest przeprowadzenie analizy stanu obecnego środowiska naturalnego oraz stanu gospodarki odpadami w gminie oraz określenie kierunków działań bieżących i długofalowych samorządu w zakresie ochrony środowiska.

I GMINA WĄCHOCK

Rzeka Kamienna

1.1. Ogólna charakterystyka Gminy Wąchock

1.1.1. Informacje ogólne

Gmina Wąchock jest jednostką administracyjną w województwie świętokrzyskim, wchodzi w skład powiatu starachowickiego. Gmina graniczy z miastem Starachowice oraz z innymi gminami województwa świętokrzyskiego: Mirzec i Pawłów (w powiecie starachowickim), Bodzentyn (w powiecie kieleckim) oraz z miastem Skarżysko Kamienna, Suchedniów i Skarżysko Kościelne (w powiecie skarżyskim). Wąchock oddalony jest o 6 km od Starachowic i 12 km od Skarżyska Kamiennej.

Teren gminy obejmuje miasto Wąchock będące siedzibą władz samorządowych i pięć sołectw: Marcinków, Parszów, Rataje, Węglów i Wielką Wieś. Miasto i gmina zajmuje 8.182 ha (z tego miasto 1.601 ha), co stanowi 15,5 % powierzchni Powiatu Starachowickiego. Liczba mieszkańców gminy wynosi 7.149 osób, w tym w mieście 2847 (wg stanu na 31.12.2008r.).

Przez miasto przebiega elektryczna linia kolejowa: Skarżysko Kamienna - Ostrowiec Świętokrzyski oraz droga krajowa nr 42.

Użytki rolne zajmują ok. 26 % powierzchni gminy, lasy i grunty leśne – ponad 66 % powierzchni gminy.

Historia gminy zwiana jest z działalnością Cystersów, którzy w 1179 roku przybyli nad Kamienną i rozpoczęli budowę kościoła i klasztoru. Około 1315 roku w Wąchocku utworzono książęcą komorę celną. U schyłku dynastii Piastów wąchockiemu opactwu podlegało 25 wsi o sam Wąchock stał się znaczącą w okolicy osadą. 3 maja 1454 roku, dzięki staraniom cystersów nadano osadzie prawa miejskie na prawie magdeburskim. W czasie powstania styczniowego Wąchock stał się

powstańczą stolicą województwa sandomierskiego. Marian Langiewicz naczelnik powstania zajął na swoją kwaterę dworek "pod kolumnami". W 1864 roku Wąchock utracił prawa miejskie a Gminę przeniesiono do Wielkiej Wsi, odzyskanie praw nastąpiło dopiero 1 stycznia 1994 roku.

Położenie miasta i gminy Wąchock w strefie atrakcyjnych krajobrazów stwarza doskonałe warunki do rozwoju turystyki. Prawdziwym bogactwem gminy są zabytki architektury m.in. kościół i klasztor Cystersów oraz lasy i grunty leśne, które obejmują najbardziej urokliwe tereny Puszczy Świętokrzyskiej i Sieradowickiego Parku Krajobrazowego. Atrakcyjnym miejscem dla turystów jest również odbudowany w latach 2006-2008 zbiornik retencyjno-rekreacyjny na rzece Kamiennej.

1.2. Warunki geofizyczne

Wąchock położony jest na jurajskich utworach geologicznych północnego obrzeża Gór Świętokrzyskich w krajobrazie górnego biegu rzeki Kamiennej. Dolina rzeczna rozdziela: jurajskie utwory Przedgórze Iłżeckiego, pokryte lasami iłżeckimi i triasowe pokłady południowo-wschodniej części Płaskowzgórza Suchedniowskiego, porośnięte lasami siekierzyńskimi wchodzącymi w skład Puszczy Świętokrzyskiej. Dolina rzeki Kamiennej, której część znajduje się na terenie miasta jest północną granicą Sieradowickiego Parku Krajobrazowego.

1.2.1. Położenie i rzeźba terenu

Zgodnie z podziałem fizyczno - geograficznym Polski J. Kondrackiego rejon gminy Wąchock znajduje się w podprowincji Wyżyna Małopolska, makroregion Wyżyna Kielecka (342.3) i obejmuje mezoregiony Płaskowyż Suchedniowski (342.31) i Przedgórze Iłżeckie (342.33). Granica dwóch mezoregionów przebiega wzdłuż rzeki Kamiennej – na północ znajduje się Przedgórze Iłżeckie, zaś na południe Płaskowyż Suchedniowski (na południu graniczący z paleozoicznym masywem Gór Świętokrzyskich).

Podgórze Iłżeckie pokryte jest osadami plejstoceniowego zlodowacenia środkowopolskiego, spod których wynurzają się skały jurajskie i kredowe. Przeważa rzeźba równinna, falista i płaska.

Płaskowyż Suchedniowski zbudowany jest z piaskowców dolnotriasowych, które występują na powierzchni lub pokryte są częściowo przez osady plejstoceniowe, głównie piaski i gliny.

Dolina rzeki Kamiennej ma do 1 km szerokości oraz strome zbocza, które porozcinane są przez suche dolinki płaskodenne, nieckowate i wciosowe. W okresie swojego rozwoju dolina Kamiennej kilkakrotnie była rozcinana i zasypywana, w związku z tym miąższość osadów rzecznych w dolinie przekracza 30m.

Obszar gminy położony jest na wysokości od 213,0 m do 354,0 m ; różnica wysokości względnych wynosi 141,0 m.

1.2.2. Warunki klimatyczne

Według podziału Polski na regiony klimatyczne gmina Wąchock znajduje się w wyżynnym regionie klimatycznym śląsko-małopolskim w Krainie Gór Świętokrzyskich. Kraina ta charakteryzuje się średnią temperaturą najchłodniejszego miesiąca (stycznia) $-4,2^{\circ}\text{C}$, a średnią temperaturą miesiąca najcieplejszego (lipca) $+17,5^{\circ}\text{C}$. Średnia roczna temperatura powietrza $6,8^{\circ}\text{C}$.

Zima trwa statystycznie 98 dni, a lato 88 dni. Liczba dni pogodnych w roku wynosi 60, a pochmurnych 121. Szata śnieżna obserwowana jest średnio przez 93 dni. Najwięcej dni z pokrywą śnieżną notuje się w styczniu - 23 dni.

Kraina charakteryzuje się znacznym średnim opadem wynoszącym 650 mm rocznie. Wilgotność względna powietrza wynosi średnio w roku 81%.

1.2.3. Hydrografia

Hydrograficznie rejon Wąchocka przynależy do zlewni II rzędu - rzeki Kamiennej stanowiącej lewobrzeżny dopływ Wisły. Dolina rzeki Kamiennej stanowi korytarz ekologiczny (Sieć ECONET o znaczeniu międzynarodowym). Ponadto lokalnym korytarzem ekologicznym jest dolina rzeki Żarnówki. Na terenie gminy występuje jeszcze pomniejszy ciek wodny – rzeka Lipianka.

W obrębie miasta i gminy Wąchock występuje strefa użytkowych zbiorników wód podziemnych (UZWP) związanych z dolno-triasowymi i dolno-jurajskimi piaskowcami, w których występują wody porowo-szczelinowe oraz czwartorzędowymi piaskami i żwirami rzecznyymi w dolinie rzeki Kamiennej.

1.2.4. Obszary leśne i chronione

Obszary leśne zajmują 64,3 % ogólnej powierzchni gminy. Największe kompleksy leśne występują w południowej części gminy i są fragmentem Puszczy Świętokrzyskiej oraz w północnej części gminy i są częścią Puszczy Iłżeckiej.

Na terenie gminy znajdują się następujące obszary objęte ochroną:

- Sieradowicki Park Krajobrazowy i jego otulina obejmująca miejscowości: Rataje, Wielka Wieś, Węglów, Parszów, Wąchock (na terenie otuliny w 2001 r. utworzono obszar chronionego krajobrazu),
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej,
- ~~Rezerwat przyrody „Wykus” położony w kompleksie leśnym gminy Wąchock i gminy Bodzentyn~~ - wg. informacji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach rezerwat obejmuje aktualnie tylko gminę Bodzentyn

W gminie są również pomniki przyrody żywej, którymi są pojedyncze drzewa oraz grupy drzew (głównie: dęby, sosny, lipy) oraz pomniki przyrody nieożywionej. Ponadto znajdują się 2 stanowiska dokumentacyjne „Nieczynny kamieniołom” w Wąchocku i „Skalka szarych piaskowców” w Parszowie oraz użytek ekologiczny – pięć bagien w Parszowie).

1.3. Uwarunkowania społeczne i gospodarcze

1.3.1. Demografia

Gmina Wąchock liczy 7.149 mieszkańców, w tym 2.847 osób zamieszkujących miasto (wg stanu na 31.12.2008r.).

Średnia gęstość zaludnienia na 1 km² wynosi w gminie 87 osób, przy średniej dla powiatu 183,3 osoby, a dla województwa świętokrzyskiego 110,8.

Tabela 1. Liczba ludności w mieście i gminie Wąchock w latach 2004-2008

Rok	2004	2005	2006	2007	2008
Liczba mieszkańców ogółem	7311	7255	7156	7150	7149
Miasto	2907	2875	2834	2840	2847
Wieś	4404	4380	4322	4310	4302

*wg danych Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy

Rok	Zgony	Urodzenia
2004	84	39
2005	83	48
2006	109	55
2007	88	54
2008	81	76

*wg danych Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

Tabela 3. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach (stan na 31.12.2008r.)

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców
1	miasto Wąchock	2847
2	Rataje	432
3	Wielka Wieś	1362
4	Węglów	245
5	Parszów	1619
6	Marcinków	644
RAZEM		7149

*wg danych Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

1.3.2. Sfera społeczna

Oświata

Na terenie gminy Wąchock funkcjonują następujące jednostki oświatowe:

- Gimnazjum Publiczne w Wąchocku wraz z oddziałem zamiejscowym w Parszowie,

- Zespół Placówek Oświatowych w Wąchocku, w skład którego wchodzi: Przedszkole Publiczne i Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Powstania Styczniowego (obwód obejmuje miejscowości: Wąchock, Marcinków, Rataje),
- Szkoła Podstawowa im. Ludowego Wojska Polskiego w Parszowie (obwód obejmuje miejscowość Parszów),
- Szkoła Podstawowa im. Świętokrzyskich Partyzantów AK w Wielkiej Wsi (obwód obejmuje miejscowości: Wielka Wieś i Węglów).

Kultura

Działalność kulturalna na terenie miasta i gminy Wąchock jest prowadzona przez placówki:

- Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Wąchocku i jego filie w miejscowościach: Marcinków, Rataje, Parszów (przy którym działają zespoły artystyczne: dziecięcy zespół taneczny, teatrzyk dziecięcy, koło recytatorskie, teatralny zespół młodzieżowy, ognisko muzyczne, koło plastyczne, aerobik, zespół „Wąhoczanki”, Koła Gospodyń Wiejskich oraz organizowane są cykliczne imprezy: Dni Wąchocka, imprezy okolicznościowe z okazji Dnia Kobiet, Dnia Babci i Dziadka, Dnia Nauczyciela itp., Akcja „Lato” i „Zima”, uroczystości z okazji rocznic i świąt państwowych, np. coroczne uroczystości upamiętniające działalność partyzantów, żołnierzy AK na terenie Uroczyska Wykus),
- Miejsko Gminną Bibliotekę w Wąchocku.

Zabytki:

- Zespół kościelno-klasztorny cystersów z XII w z romańskim kapitularem przykrytym sklepieniem krzyżowo-żebrowym jest prawdziwą mieszanką stylów architektonicznych,
- Ruiny dawnego zakładu metalowego z 1 poł. XIX w., w jego skład wchodzi: dawny budynek mieszkalno-administracyjny (zwany od późniejszych właścicieli pałacem Schoenbergów), hale fabryczne i pozostałości dawnego ujęcia wody na rzece Kamiennej, w ogrodzie pałacowym stara figura św. Jana Nepomucena,
- Dawny zajazd w typie dworku z 1 poł. XIX w., w czasie powstania styczniowego była tu kwatera generała Mariana Langiewicza,
- Kaplica św. Rocha z XIX w. z późnobarokowym wyposażeniem,
- Na cmentarzu grzebalnym cenne nagrobki z XIX w., w tym liczne odlewy żeliwne z lokalnych fabryk, nagrobki rodziny Schoenbergów, nagrobki uczestników powstania styczniowego: Karola Ziemińskiego (poległ w 1863), Józefa Barzykowskiego (zm. 1869), Brunona Pohoskiego (zm. 1922) i Ignacego Jastrzębskiego (zm. 1932). Bramka cmentarna z kamiennym portalem z XVIII w., przeniesionym zapewne z opactwa cystersów,
- Dawny cmentarz żydowski z końca XIX w., na którym pozostało około trzydziestu macew,
- Zabytkowe domy z tzw. przejezdnyimi sieniami z 2 połowy XIX w.,
- Drewniana kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena z XVIII w.,
- Dawna willa drewniana z XIX w., obok przejazdu kolejowego, należąca przed wojną do żydowskiego kupca i fabrykanta Joela Halperta,

- Kaplica p.w. św. Jacka Wąchock – Sina Woda,
- Zespół dawnego zakładu wielkopieczowego (budynek i układ wodny) w m. Parszów,
- Kaplica p.w. św. Zofii w m. Rataje
- Ogród folwarczny w m. Rataje
- Spichlerz w m. Wielka Wieś

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy opiekę zdrowotną nad mieszkańcami sprawuje Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej w Wąchocku działający poprzez dwa Ośrodki Zdrowia: w Wąchocku i w Parszowie. Ośrodki Zdrowia oferują pacjentom podstawową opiekę medyczną podstawowe badania diagnostyczne. Z badań i usług specjalistycznych pacjenci korzystają w ośrodkach w Skarżysku Kamiennej, Starachowicach i Suchedniowie.

Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie gminy znajduje się Komisariat Policji w m. Wąchock oraz działają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowościach: Wąchock, Wielka Wieś, Marcinków, Parszów.

Mieszkalnictwo

Tabela 4. Liczba i powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie Wąchock (powierzchnia w tys. m²):

	2000		2004		2007	
	Liczba mieszkań	Powierzchnia	Liczba mieszkań	Powierzchnia	Liczba mieszkań	Powierzchnia
Ogółem	2.678	162.474	2.523	162.024	2.547	165.365
Miasto	b.d.	b.d.	1.112	69.508	1.124	71.224
Wieś	b.d.	b.d.	1.411	92.516	1.423	94.141

* wg GUS

W 2007 roku na terenie gminy Wąchock wskaźnik powierzchni użytkowej 1 mieszkania wynosił 64,9 m², na 1 osobę przypadało 23,7 m² powierzchni użytkowej (wg GUS).

1.3.3. Infrastruktura techniczna

Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy długość sieci wodociągowej wynosi 72,40 km i 1838 przyłączy. W gminie są 2 ujęcia wody „Rataje – Wąchock – Marcinków” zlokalizowane we wsi Rataje i „Wielka Wieś – Węglów” zlokalizowane w Wielkiej Wsi. Sieć uzupełniana jest przez zaopatrzenie w wodę mieszkańców z sieci należącej do miasta Starachowice oraz do miasta Skarżysko Kamienna. Siecią wodociągową w gminie zarządza Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o w Starachowicach (27-200 Starachowice, ul. Iglasta 5).

Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 55,6 km i 1339 przyłączy, długość kanalizacji deszczowej – 0,51 km. W gminie nie ma oczyszczalni, ścieki przesyłane są do oczyszczalni w Starachowicach.

Zaopatrzenie w ciepło

Gmina Wąchock nie posiada sieci ciepłowniczej. Właściciele gospodarstw domowych organizują systemy grzewcze we własnym zakresie. Głównie są to piece c.o. na węgiel i koks w dalszej kolejności gaz i olej. W obiektach użyteczności publicznej funkcjonują większe instalacje grzewcze, opierające się na paliwie gazowym.

Zaopatrzenie w gaz

Zaopatrzenie Gminy w gaz ziemny odbywa się z sieci krajowej, z gazociągu wysokoprężnego (6,3 Mpa) relacji Lubienia - Parszów - Końskie. W zachodniej części projektowany jest nowy gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Parszów - Kielce. Gmina posiada dobrze rozwinięty układ sieci gazowej obejmujący w zasadzie całość istniejącej zabudowy (59 km sieci i 29 km przyłączy). Sieci gazowej brak jedynie we wsi Węglów. Siecią gazową zarządza Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA Karpacki Oddział Obrotu Gazem w Tarnowie.

Elektroenergetyka

Zapotrzebowanie na energię elektryczną gminy zapewniają linie średniego i niskiego napięcia (110 kV i 200 kV) zasilane z GPZ znajdujących się poza obszarem gminy:

- GPZ 110/15 kV „Północ” w Skarżysku Kamiennej,
- GPZ 110/15 kV „Iłża” w woj. mazowieckim.

W gminie jest usytuowanych 43 stacji „TRAFO”. Istniejący układ zasilania zaspokaja potrzeby mieszkańców gminy. Oświetlenie uliczne na terenie gminy stanowi 934 lamp (w tym sodowych, energooszczędnych – 35 %, rtęciowych – 65 %). Zarządzający siecią to PGE ZEORK Dystrybucja Sp. z o.o. (26-110 Skarżysko-Kamienna, Al. Marszałka J. Piłsudskiego 51).

Telekomunikacja

Obecnie na terenie gminy działają dwie automatyczne centrale telefoniczne obsługiwane przez Oddziały Telekomunikacji Polskiej S. A. w Starachowicach i Skarżysku Kamiennej. Do Rejonu Starachowice należą mieszkańcy Wąchocka.

Teren Gminy znajduje się w zasięgu działania telefonii komórkowej wszystkich operatorów krajowych.

System komunikacyjny

System komunikacyjny Gminy Wąchock tworzą drogi: krajowe 911,28 km na terenie gminy), powiatowe (o łącznej długości 22,331 km) i gminne (ulice miejskie, drogi wiejskie i drogi niższej kategorii – np. dojazdowe do pól) ogółem 41,662 km.

Droga krajowe:

- Nr 42 Skarżysko Kamienna – Ostrowiec Świętokrzyski o długości na terenie gminy – 11,265 km, która umożliwia połączenie z drogą o znaczeniu międzynarodowym – E 7,

Tabela 5. Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy:

<i>l.p.</i>	<i>Nr drogi nowy / stary</i>	<i>Kierunek nazwa drogi</i>	<i>klasa</i>	<i>Długość (km)</i>	<i>Nawierzchnia</i>	<i>Stan nawierzchni</i>
1	0563T/15858	Mirzec-Wąchock (ul. Kolejowa i Radomska)	G	2,180	asfaltowa	dobry/b.dobry
2	0573T/15870	Majków- Marcinków- Wąchock (ul. Św. Rocha 1830 mb)	G	4,081	asfaltowa	dobry
3	0576T/15873	Skarżysko Kamienna-Majków- Parszów	G	0,458	asfaltowa	dobry
4	0578T/15875	Suchedniów- Parszów	G	1,126	asfaltowa	dobry
5	0581T/15878	Rataje- Starachowice	G	1,679	asfaltowa	dobry
6	0582T/15879	Wąchock- Siekierno-Leśna (ul. Langiewicza – 849 mb)	Z	8,365	asfaltowa	dobry
7	0574T/15871	Wielka Wieś przez wieś (285 mb – do Wielkiej Wsi od drogi krajowej nr 42)	L	2,646	asfaltowa	dobry
8	0575T/15872	Parszów-Majków Kolonia	L	0,530	brukowa	niezadowalający
9	0579T/15876	Wielka Wieś- Kopalnia (droga wewnętrzna)	L	1,266	asfaltowa/brukowa	dobry

*wg danych Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

Tabela 6. Wykaz dróg gminnych:

<i>l.p.</i>	<i>Nazwa drogi</i>	<i>Długość (km)</i>	<i>Nr drogi</i>	<i>Nawierzchnia</i>	<i>Stan nawierzchni</i>
1	Wymysłów - Rataje	2,700	15877	asfaltowa / umocniona kruszywem	b.dobra / dobra
2	Marcinków Górny - Marcinków Dolny	0,374	004285 T, 1570002	asfaltowa	dobra
3	od drogi St-ce - Sk-ko do wsi Rataje (ul. Górna w Wąchocku)	1,465	004286 T, 1570003	asfaltowa / umocniona kruszywem	b.dobra / dobra
4	od drogi St-ce - Sk-ko do	1,263	004287 T,	asfaltowa	b. dobra

*Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Wąchock na lata 2009-2012
z uwzględnieniem lat 2013-2016*

	wsi Szkleniec (ul. Grabowa w Parszowie)		1570004		
5	Wielka Wieś - Ciecierówka	1,404	004289 T, 1570006	asfaltowa	b. dobra
6	Parszów - Redzik (ul. Szkolna w Parszowie)	1,360	004290 T, 1570007	asfaltowa	b. dobra
7	Parszów Dolny - Wykus	6,582	004291 T, 1570008	brukowa	niezadawalający
8	Parszów - Zarzecze (ul. Rzeczna w Parszowie)	0,479	004291 T, 1570009	asfaltowa	b. dobra
9	Grzybowa Góra - Wąchock (ul. Szydłowiecka w Wąchocku)	1,474	004294 T, 1570011	asfaltowa / umocniona kruszywem	b.dobra / dobra
10	Marcinków Górny - Wąchock	3,080	15869	asfaltowa / brukowa / umocniona kruszywem	b.dobra / dobra / dobra
11	ul Cmentarna w Parszowie	0, 800	15874	brukowa	dobra
12	ul. Błonie w Wąchocku	0,777	-	betonowa / umocniona kruszywem	dobra / dobra
13	ul. Ceglana w Wąchocku	0,535	-	asfaltowa	b. dobra
14	ul. Dolna w Wąchocku	0,296	-	kostka brukowa / umocniona kruszywem	b.dobra / dobra
15	ul. Hutnicza w Wąchocku	0,526	-	gruntowa	dobra
16	ul. Kościelna w Wąchocku	0,393	-	kostka betonowa / asfaltowa	dobra / dobra
17	ul. Krótka w Wąchocku	0,061	-	asfaltowa	b. dobra
18	ul. Leśna w Wąchocku	0,538	-	umocniona kruszywem	dobra
19	ul. Lipowa w Wąchocku	0,056	-	umocniona kruszywem	dobra
20	ul. Nadrzeczna w Wąchocku	1,912	-	asfaltowa / gruntowa	dobra / dobra
21	ul. Ogrodowa w Wąchocku	0,377	-	gruntowa	dopuszczalna
22	ul. Partyzantów w Wąchocku	1,090	-	asfaltowa / umocniona kruszywem	b.dobra / dobra
23	ul. Powstańców w Wąchocku	0,246	-	umocniona kruszywem	dobra
24	ul. Polna w Wąchocku	0,244	-	gruntowa	dobra
25	plac majora Ponurego w Wąchocku	0,107	-	asfaltowa	dobra
26	ul. Sandomierska w Wąchocku	0,724	-	asfaltowa	b. dobra
27	ul. Skalista w Wąchocku	0,367	-	gruntowa	dobra
28	ul. Słoneczna w Wąchocku	0,384	-	gruntowa	dobra
29	ul. Smugowa w Wąchocku	0,533	-	umocniona kruszywem	dobra
30	ul. Sporna w Wąchocku	0,205	-	umocniona kruszywem	dobra

31	ul. Szeroka w Wąchocku	0,362	-	asfaltowa	b. dobra
32	ul. Tychowska w Wąchocku	0,998	-	gruntowa	dobra
33	ul. Tysiąclecia w Wąchocku	0,1855	-	asfaltowa	b. dobra

34	ul. Wesoła w Wąchocku	0,729	-	umocniona kruszywem	dobra
35	ul. Wielkowiejska w Wąchocku	0,883	-	asfaltowa / gruntowa	dobra / dobra
36	ul. Dworcowa w Wąchocku	0,185	-	asfaltowa	b. dobra
37	Rataje w kierunku ulicy Powstańców	0,468	-	umocniona kruszywem	dobra
38	Rataje - Rataje Lipie	0,948	-	umocniona kruszywem / gruntowa	dobra / dobra
39	OD drogi St-ce - Sk-ko do wsi Węglów	0,642	-	asfaltowa	b. dobra
40	Wielka Wieś osiedle	0,310	-	asfaltowa / gruntowa	dobra / dobra
41	Wymysłów przez wieś - Betlejem	0,769		asfaltowa	b. dobra
42	ul. Dolna w Parszowie	0,714	-	asfaltowa	b. dobra
43	ul. Młyńska w Parszowie	0,634	-	gruntowa	dobra
44	ul. Torowa w Wąchocku	1,773	-	asfaltowa / gruntowa	dobra / dobra

*wg danych Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

Przez gminę przebiega linia kolejowa od węzła kolejowego Skarżysko Kamienna do Bodzechowa.

1.3.4. Gospodarka

W gminie Wąchock działalność gospodarcza jest zróżnicowana. Zarejestrowanych jest ogółem 449 podmiotów gospodarczych (wg GUS – stan na 31.12.2007r.), w tym 14 podmiotów reprezentujących sektor publiczny i 435 podmiotów z sektora prywatnego. Na terenie miasta nie ma większych zakładów, gdzie zatrudnienie znajdują mieszkańcy gminy.

Podmioty działające na terenie gminy Wąchock o istotnym znaczeniu dla gospodarki to: Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „Somar” - Sołtysiak Mariusz w Wąchocku, Bank Spółdzielczy w Wąchocku, Tartak „Drewmex” w Wąchocku, Zakład Wędliniarski Paweł Nowak w Wąchocku, Firma Przewozowa „Maksymow” w Wąchocku, Zakład Instalacji Sanitarnych co i gaz Adamczyk Witold i Marek w Wąchocku, Zakład Kamieniarski Stolarek Edward w Wąchocku, „Budromost – Starachowice” - Wytwórnia Mas Bitumicznych w Wąchocku, Huta Szkła „Edyta” Gnojewski w Parszowie, „Szummar” s.j. Zakład Pracy Chronionej w Parszowie.

Najwięcej osób pracuje w instytucjach samorządowych i administracji: Urzędzie Miasta i Gminy, Zespole Placówek Oświatowych, Ośrodku Zdrowia.

Rolnictwo jest gałęzią szczerką i niezyskową ze względu na znaczne rozdrobnienie gospodarstw (średnia powierzchnia około 2 ha) i słabej jakości gleby, głównie od IV do VI klasy, kwalifikujące się do upraw zbóż i ziemniaków. Pod względem typologii na terenie gminy występują gleby bielcowe, brunatne, mady oraz gleby bagienne.

Tabela 7. Struktura użytkowania gruntów w gminie:

	Powierzchnia ogółem	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		razem	Gruntu orne	Sady	Łąki	Pastwiska trwała		
ha	8182	2195	1322	32	367	474	5435	552
%	100	26,82	16,16	0,39	4,48	5,79	66,43	6,75

*wg Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

W gminie są 3 gospodarstwa ekologiczne o łącznej powierzchni 13,18 ha oraz 3 gospodarstwa agroturystyczne o łącznej powierzchni 62,81 ha.

1.4. Działalność Samorządu Gminy w latach 2004-2008

Tabela 8. Struktura dochodów budżetu gminy Wąchock w latach 2004 - 2008 (w tys. zł)

Rok	2004	2005	2006	2007	2008
Dochody własne	3335	3084	2250	3086	3674
Udziały w podatkach	1065	1274	1485	1952	2376
Subwencja	5073	5156	5813	6024	6593
Dotacje	1919	2216	2834	3054	3125

*wg danych Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

Struktura dochodów budżetu gminy w 2008 roku

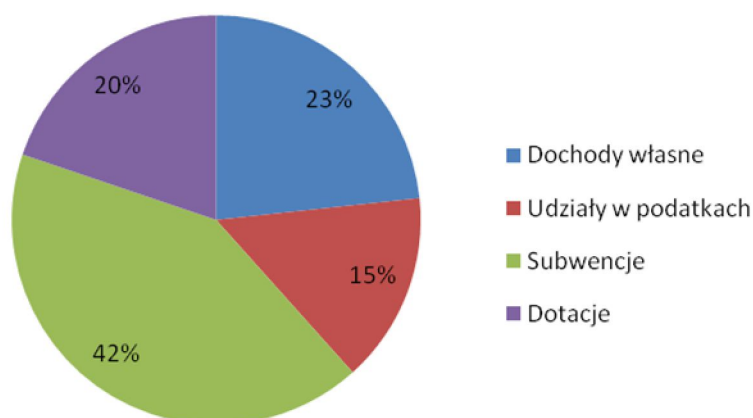

Tabela 9. Wykonanie wydatków gminy i inwestycji w latach 2004-2008 (w tys. zł)

Rok	2004	2005	2006	2007	2008
Wydatki ogółem	13373	10402	10909	13340	16400
Wydatki inwestycyjne	5576	1958	1727	2549	4517

*wg danych Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

1.5. Dotychczasowe działania z zakresu ochrony środowiska

Tabela 10. Nakłady na ochronę środowiska w latach 2004-2008 w gminie (według najważniejszych inwestycji tys. zł):

Charakterystyka	2004	2005	2006	2007	2008
Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska	4002	803	943	2118	3452
Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska w przeliczeniu na 1-go mieszkańca	547	111	132	296	483

*wg danych Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

Tabela 11. Główne działania inwestycyjne przeprowadzone w ostatnich latach przez gminę, mające wpływ na stan środowiska naturalnego:

Rok	l.p.	Nazwa zadania	Nakłady
2004		Razem	4 001 749,00
	1	Budowa kanalizacji w m. Parszów, Rataje, Marcinków, Węglów	2 773 283,00
	2	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Wąchock, włata gminy na rzecz Międzygminnego Związku Wodociągów i Kanalizacji w	196 202,00

*Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Wąchock na lata 2009-2012
z uwzględnieniem lat 2013-2016*

		Starachowicach na sfinansowanie kosztu dokumentacji aplikacyjnej do Funduszu Spójności Unii Europejskiej, projektu pod nazwą: Budowa i modernizacja wodociągów, kanalizacji oraz oczyszczalni ścieków dla MZWiK w Starachowicach.	
	3	Przebudowa Pl. Mjr. Ponurego w Wąchocku (utrzymanie zieleni w miastach i gminach)	190 724,00
	4	Drogi publiczne krajowe -Partycypacja w budowie chodnika Wąchock ul. Starachowicka -Opracowanie koncepcji budowy drogi	96 491,00
	5	Drogi publiczne gminne -Przebudowa ul. Tychowska w Wąchocku -Przebudowa ul. Sandomierskiej w Wąchocku - Opracowanie projektu budowy ul. Grabowej w Parszowie i ul. Górnej w Wąchocku	734 083,00
	6	Urzędy gmin -Elewacja budynku UMiG	10 966,00
2005		Razem	803 503,00
	1	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Parszów- etap III	193 679,00
	2	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Rataje – etap III	17 396,00
	3	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Wąchock	205 276,00
	4	Budowa wodociągu Wąchock ul. Górna	5 500,00
	5	Sfinansowanie kosztu dokumentacji aplikacyjnej do Funduszu Spójności Unii europejskiej projektu pod nazwą „Budowa i modernizacja wodociągów, kanalizacji oraz oczyszczalni ścieków dla MZWiK w Starachowicach – w części przypadającej na Gminę Wąchock	5 725,00
	6	Budowa drogi Gminnej Wąchock ul. Tysiąclecia	65 259,00
	7	Koncepcja przebudowy ul. Wielkowiejskiej w Wąchocku	2 750,00
	8	Przebudowa drogi gminnej Wielka Wieś („Betlejem”)	42 605,00
	9	Elewacja budynku Urzędu	24 157,00
	10	Odbudowa zbiornika retencyjnego na rzece Kamiennej w miejscowości Wąchock, gmina wachock	171 200,00
	11	Przebudowa drogi gminnej w Wąchocku ul. Torowa na długości 390m	16 666,00
	12	Odbudowa drogi gminnej – ulicy Górnej w Wąchocku na odcinku o długości 610 mb	53 290,00
2006		Razem	943 313,23
	1	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Parszów- etap VI- oprac .dokumentacji projektowej	37 640,70
	2	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Parszów- etap III	52 724,11
	3	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Rataje – etap III	26 585,07
	4	Odbudowa drogi gminnej Wąchock ul. Nadrzeczna	112 698,92
	5	Przebudowa drogi gminnej Marcinków Górny Wąchock w m. Marcinków Górny	120 299,03
	6	Przebudowa drogi gminnej Wielka Wieś- Ciecierówka	127 815,01
	7	Przebudowa drogi gminnej ul. Grabowa	119 989,46
	8	Przebudowa drogi gminnej Wymysłów –Rataj w m. Węglów	114 034,00
	9	Projekt budowlany przebudowa ul. Szydłowieckiej w Wąchocku	13 500,00
	10	Przebudowa drogi gminnej ul .Torowej w Wąchocku na długości 390mb	70 000,00

*Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Wąchock na lata 2009-2012
z uwzględnieniem lat 2013-2016*

	11	Odbudowa drogi gminnej ul. Górnej w Wąchocku na odcinku o długości 610 mb	100 000,00
	12	Remont instalacji wodno-kanalizacyjnej i centralnego ogrzewania w budynku administrac. W Marcinkowie	22 908,56
	13	Odbudowa zbiornika retencyjnego na rzece Kamiennej w miejscowości Wąchock , gmina Wąchock	25 118,37
2007		Razem	2 118 316,47
	1	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Parszów- etap VI- oprac .dokumentacji projektowej	12 169,50
	2	Kanalizacja sanitarna Wąchock Północ	70 000,00
	3	Projekt budowy kanalizacji sanitarnej w Wąchocku ul. Wesola, Hutnicza i Słoneczna	16 270,00
	4	Montaż monitoringu na przepompowni wody w m. Parszów	26 657,00
	5	Przebudowa drogi gminnej – ul. Grabowa w m. Parszów	105 559,97
	6	Przebudowa drogi gminnej ulicy Grabowej w m. Parszów od km 0+950 do km. 1+245 (0,295 km.)	60 864,76
	7	Przebudowa drogi gminnej- ul. Dolnej w Wąchocku na odcinku od km. 0+008 do km. 0+109	111 898,00
	8	Przebudowa drogi gminnej Wielka Wieś -Ciecierówka	149 901,58
	9	Remont dachu na budynku szkoły Podstawowej w Parszowie	145 912,71
	10	Odbudowa zbiornika retencyjnego na rzece Kamiennej w miejscowości Wąchock , gmina Wąchock	1 419 082,95
2008		Razem	3 451 610,40
	1	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Węglów	11 848,00
	2	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Wąchock – ul. Błonie, Starachowicka, Skalista, Nadrzeczna – dokumentacja projektowa	36 872,38
	3	Koncepcja przebudowy ul. Kościelnej i zagospodarowanie terenów przy zbiorniku oraz działki po tartaku przy ul. Błonie w m. Wąchock	30 000,00
		Budowa i przebudowa dróg gminnych :	
	4	-ulicy Wielkowiejskiej w Wąchocku oraz drogi Wąchock – Marcinków Górny	94 242,60
	5	-w miejscowości Wielka Wieś: „Wielka Wieś-Betlejem-530mb” oraz „łącznik między Ciecierówką a drogą na Kopalnię – 240mb”	246 924,58
	6	- Wymysłów –Rataje w miejscowości Węglów od km 0+950 do km 1+430	122 807,97
	7	- ulicy ceglanej w Wąchocku od km 0+000 do km 0+ 535	183 735,16
	8	-ulicy szerokiej w Wąchocku	244 200,57
	9	-ulicy Partyzantów w Wąchocku	159 094,17
	10	Odbudowa zbiornika retencyjnego na rzece kamiennej w miejscowości Wąchock , gmina Wąchock lata 2004-2008	1 927 395,22
	11	Zagospodarowanie otoczenia wokół zbiornika retencyjnego w miejscowości Wąchock , gmina Wąchock umożliwiające rozwój turystyki i aktywnych form wypoczynku lata 2008-2011	42 062,30
	12	Przebudowa drogi gminnej ulicy szydlowieckiej 1570011(00429T) w Wąchocku lata 2008-2010	352 427,45

*wg danych Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

II. DIAGNOZA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA

2.1. Powietrze atmosferyczne

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska na mocy ustawy „Prawo ochrony środowiska” (tekst jednolity z 2008r. Dz. U. z Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) dokonuje corocznej oceny poziomów substancji w powietrzu we wszystkich strefach województwa. Klasyfikacja stref jest dokonywana w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. (Dz. U. Nr 47, poz. 281) w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji. Klasyfikacji stref dokonuje się oddzielnie dla dwóch grup kryteriów ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin, wydzielając strefy, dla których poziom:

- ✓ chociaż jednej substancji przekracza poziom powiększony o margines tolerancji – klasa **C**
- ✓ chociaż jednej substancji mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym, a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji – klasa **B**
- ✓ poziom substancji nie przekracza poziomu dopuszczalnego – klasa **A**.

2.1.2. Pomiary zanieczyszczenia powietrza

Dla gminy Wąchock nie były prowadzone oddzielne badania jakości powietrza, badania były prowadzone dla powiatu starachowickiego.

Według danych GUS w 2006 roku udział powiatu starachowickiego w emisji zanieczyszczeń zarówno pyłowych jak i gazowych ogółem emitowanych do powietrza z terenu województwa był niewielki – dla pyłów wynosił 6,0 % (243 tony), a dla gazów (bez CO₂) około 1,6 % (1224 tony).

Tabela 12. Emisja zanieczyszczeń z zakładów uciążliwych w powiecie starachowickim na tle województwa świętokrzyskiego w latach 2005-2006:

Rok	Pyły ogółem		Zanieczyszczenia gazowe									
			dwutlenek siarki		tlenki azotu		tlenek węgla		dwutlenek węgla		pozostałe	
	Mg	%	Mg	%	Mg	%	Mg	%	Mg	%	Mg	%
Powiat starachowicki												
2005	231	5,1	606	2,7	191	1,1	255	1,3	105 323	1,2	160	27,2
2006	243	6,0	592	2,0	183	0,9	250	1,0	97 989	0,9	199	39,2
Województwo świętokrzyskie												
2005	4495	100	22373	100	17337	100	20364	100	9 087497	100	588	100
2006	4066	100	29274	100	20250	100	25586	100	11 213783	100	507	100

*wg WIOŚ w Kielcach „Informacja o stanie środowiska na terenie powiatu starachowickiego w 2006 roku”

Podstawą oceny jakości powietrza, według kryterium ochrony zdrowia, wykonanej dla strefy – powiatu starachowickiego za rok 2006 były wyniki automatycznych pomiarów pyłu PM10 mierzone na stanowisku pomiarowym należącym do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach i zlokalizowanym w Starachowicach przy ul. Złotej (stanowisko zostało zlikwidowane w 2008r.). W zakresie innych zanieczyszczeń, takich jak dwutlenek siarki i dwutlenek azotu, posłużono się również wynikami manualnych pomiarów stężeń zanieczyszczeń wykonanych przez służby Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Kielcach na stacji monitoringu powietrza zlokalizowanej w Starachowicach przy ul. Murarskiej.

Do oceny stopnia zanieczyszczenia powietrza tlenkami azotu, dwutlenkiem siarki i ozonem – według kryterium ochrony roślin dla wszystkich stref w województwie, w tym dla strefy powiatu starachowickiego wykorzystywane są wyniki pomiarów ze stacji bazowej Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego na Św. Krzyżu należącej do Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach.

Tabela 13. Klasyfikacja strefy starachowickiej według parametrów, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony zdrowia:

Nazwa strefy/powiatu: Starachowicki	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy							Klasa ogólna strefy
	SO ₂	NO ₂	PM ₁₀	Pb	C ₆ H ₆	CO	O ₃	
Rok 2006	A	A	C	A	A	A	A	C
Rok 2007	A	A	A	A	A	A	A	A

*wg WIOŚ w Kielcach „Informacja o stanie środowiska na terenie powiatu starachowickiego w 2007 roku”

Tabela 14. Klasyfikacja strefy starachowickiej według parametrów, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin:

Nazwa strefy/powiatu: Starachowicki	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy			Klasa ogólna strefy
	SO ₂	NO _x	O ₃	
Rok 2006	A	A	A	A
Rok 2007	A	A	A	A

*wg WIOŚ w Kielcach „Informacja o stanie środowiska na terenie powiatu starachowickiego w 2007 roku”

O jakości powietrza na terenie miasta i gminy Wąchock decydują nie tylko miejscowe emisje, ale i zanieczyszczenia pochodzące z zewnątrz, szczególnie z województwa łódzkiego oraz z powiatów koneckiego i skarżyskiego.

2.1.2. Źródła zanieczyszczeń powietrza

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza w Wąchocku są:

- kotłownie lokalne i paleniska domowe (wykorzystujące głównie węgiel brunatny lub koks jako źródło energii),
- transport drogowy (głównie droga krajowa nr 42),

- firmy przemysłowe (Huta Szkła „Edyta” w Parszowie, Odlewnia Żeliwa w Parszowie, Stacja paliw „Kazpol” w Parszowie, Wytwórnia Mas Bitumicznych „Budromost” w Wąchocku),
- źródła emisji niezorganizowanej (np. składowisko odpadów w Marcinkowie, składowiska materiałów opałowych, budowlanych).

Tabela 15. Wykaz obiektów z terenu gminy mogących pogorszyć stan atmosfery:

Rodzaj obiektu	Liczba
Zakłady tworzyw sztucznych, gumowe oraz farmaceutyczne 1. Wąchock, ul. Starachowicka wytwarzanie art. z tworzyw sztucznych 2. Wąchock, ul. Starachowicka wytwarzanie stolarki PCV	2
Ubojnie zwierząt: 1. Wąchock, ul. Kościelna - zakład wędliniarski i ubojnia	1
Zakłady przetwórstwa owocowo – warzywnego 1. Marcinków – zakład produkcji lecytyny proskowej	1
Stacje paliw płynnych: 1. Parszów, ul. Złotoglin	1
Składowiska komunalne: 1. Marcinków – nieczynne, przeznaczone do rekultywacji	1
Wytwórnie mas bitumicznych: 1. Wąchock, ul. Św. Rocha	1
Stacje obsługi samochodów: 1. Parszów, ul. Kamieniczki 2. Parszów, ul. Staszica 3. Wąchock, ul. Starachowicka	3
Piekarnie: 1. Wąchock, ul. Pl. Mjr Ponurego 2. Parszów, ul. Szkolna	2
Ośrodki zdrowia: 1. Wąchock, ul. Starachowicka 2. Parszów, ul. Złotoglin	2
Szkoły gminne: 1. Zespół Placówek Oświatowych w Wąchocku 2. Gimnazjum Publiczne w Wąchocku 3. Szkoła Podstawowa w Wielkiej Wsi 4. Szkoła Podstawowa w Parszowie	4
Huta szkła: 1. Parszów, ul. Złotoglin	1
Zakład produkcji betonu 1. Parszów, ul. Złotoglin	1
Tartak 1. Wąchock, ul. Św. Rocha	1
Produkcja mebli: 1. Wielka Wieś 2. Wąchock, ul. Szydłowiecka	2
Kopalnia piasków – Marcinków	1
Wydobycie piaskowców triasowych - Parszów	1
Zakład Dystrybucji Gazu - Rataje	1

*wg danych Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

Korzystnym dla jakości powietrza jest fakt ogrzewania gazem ziemnym wszystkich instytucji zarządzanych przez Gminę. Stosowanie gazu ziemnego znacznie wpływa na ograniczenie ilości zanieczyszczeń dostających się do powietrza. Stopień zgazyfikowania miasta i gminy Wąchock wynosi 33 %.

Poziom stężenie substancji podstawowych wprowadzanych do powietrza wykazuje tendencję spadkową, oprócz wzrostu emisji dwutlenku azotu wynikającej z oddziaływania ruchu samochodowego. Substancje wprowadzane do powietrza przez ruch samochodowy (emisja ze źródeł liniowych) to: tlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, sadza, pyły zawierające metale ciężkie, m.in. ołów (emisja ze spalania w silnikach) oraz pyły gumowe (emisja na skutek tarcia opon o nawierzchnię drogi).

Działania ograniczające emisję substancji podstawowych wiążą się przede wszystkim ze zmianą nośników energii (gazyfikacja) oraz ociepleniem budynków (zmniejszenie emisji niskiej).

Z uwagi na bliskie położenie miasta Starachowice emisje zanieczyszczeń powietrza z terenu miasta zasadniczo wpływają na jakość powietrza w zachodniej części gminy.

Wnioski

Na jakość powietrza na terenie gminy wpływ ma przede wszystkim emisja niska i komunikacyjna, punktowo – zanieczyszczenia związane z działalnością przemysłową oraz bliskość Starachowic.

Działanie proekologiczne prowadzone przez gminę powinny przede wszystkim ograniczyć tzw. niską emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Należą do nich popularyzacja: termomodernizacji obiektów, modernizacja źródeł ciepła, korzystanie z paliw ekologicznych, itp.

W związku z przekroczeniem parametrów dopuszczalnych jakości powietrza w zakresie pyłu zawieszanego PM10 w 2007 r. został sporządzony „Program ochrony powietrza dla powiatu starachowickiego”, który zakłada podjęcie działań naprawczych ograniczających emisję poprzez: likwidację lub modernizację punktowych źródeł emisji, wprowadzanie nowych technologii, mniej uciążliwych dla środowiska do zakładów emitujących zanieczyszczenia. Głównym celem w/w programu jest przywrócenie naruszonych standardów jakości powietrza, a poprzez to: poprawa jakości życia mieszkańców, podwyższenie standardów cywilizacyjnych oraz poprawa atrakcyjności regionu.

2.2. Hałas

Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jedn. z 2008 r. Dz. U. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085), regulują przepisy dotyczące klimatu akustycznego. Przepisy tych ustaw są wyrazem nowej, spójnej z ustawodawstwem Unii Europejskiej, polityki w zakresie ochrony środowiska.

W odniesieniu do zagadnień akustycznych, wspomniane akty prawne dostosowują przepisy polskie do regulacji UE, w szczególności znajdującej podstawę prawną w regulacjach zawartych w Dyrektywie w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku (2002/49/EC).

Podstawę prawną określenia wymogów w zakresie emisji hałasu maszyn i urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń stanowi rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 lipca 2003 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń w zakresie emisji hałasu do środowiska (Dz. U. z dnia 7 sierpnia 2003 r., nr 138, poz. 1316) oraz Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 15 lutego 2006 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń w zakresie emisji hałasu do środowiska (Dz. U. z dnia 27 lutego 2006 r., nr 32, poz. 223). Ponadto przepisy określają również dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku w zależności od przeznaczenia danego terenu podlegającego ochronie m.in. dla terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego czy też dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielu innych, co zostało określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2007 r., nr 120, poz. 826). Metody pomiarów mocy akustycznej określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2008 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji oraz pomiarów ilości pobieranej wody (Dz. U. 2008, nr 283, poz. 2842). Ocena stanu środowiska w wyniku emisji hałasu dokonywana jest przy pomocy równoważnego poziomu dźwięku wyrażonego w dB. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 120, poz. 826) określa: Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku:

Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
	Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystne j godzinie nocy
a) Strefa ochronna "A" uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ²⁾ c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	55	50	50	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej	60	50	55	45

wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe ²⁾ d) Tereny mieszkaniowo-usługowe				
Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ³⁾	65	55	55	45

Objaśnienia:

¹⁾ Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.

²⁾ W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.

³⁾ Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

2.2.1. Pomiary hałasu

Na terenie gminy Wąchock, w ostatnim czasie, nie prowadzono pomiarów hałasu.

W zakresie hałasu drogowego w 1998 roku opracowano plan akustyczny dla Miasta i Gminy Wąchock, w którym przebadano 96,5 % dróg miejskich. Plan akustyczny wykazał, że 97,4 % ludności miasta narażone jest na bezpośrednie i stałe oddziaływanie hałasu (ponad 44 % mieszkańców narażonych jest poziom hałasu przekraczający 60,0 dB). W 2003 roku WIOŚ wykonał badania wzdłuż drogi krajowej nr 42 i równoważny poziom dźwięku A w porze dziennej wynosił :

- w odległości 1 m od jezdni mieści się w przedziale 65,1 – 70,0 dB,
- pomiar na pierwszej linii zabudowy wynosi poniżej 70,1 – 75,0 dB.

Uzyskane wartości nie przekraczają progowych wartości hałasu. Dopuszczalny poziom hałasu powodowany przez drogi lub linie kolejowe dla terenów zabudowy mieszkaniowej wynosi 60 dB dla pory dnia i 50 dB dla pory nocy.

W zakresie hałasu przemysłowego na terenie gminy również nie prowadzono pomiarów. W gminie nie ma większych zakładów emitujących znaczny hałas uciążliwy dla mieszkańców.

Tabela 17. Wyniki badań hałasu przemysłowego wykonywane przez WIOŚ w Kielcach w różnych punktach województwa świętokrzyskiego:

Rok	Liczba badanych obiektów		Ilość punktów kontrolnych										
			Ogółem	z przekroczeniem norm		Przekraczających normy uciążliwych (dB)							
	ogółem	uciążliwych				do 5,0		5,1-10,0		10,1-15,0		15,1-20,0	
			Dz	N	Dz	N	Dz	N	Dz	N	Dz	N	
2002	39	20	154	31	29	22	9	6	9	3	7	-	4
2003	50	28	209	39	31	26	13	11	16	-	2	2	-
2004	30	15	107	18	30	10	11	7	5	1	11	-	3
2005	17	7	47	4	14	2	9	2	5	-	-	-	-

2006	17	10	52	13	13	6	9	5	5	-	-	-	1
------	----	----	----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---

*WIOS Kielce, 2007

2.2.2. Źródła hałasu

Na terenie Gminy Wąchock głównymi emitorami hałasu są:

- drogi gminne, powiatowe, droga krajowa 42 (na całym odcinku),
- linia kolejowa (na całym odcinku),
- obiekty przemysłowe (punktowo),
- hałas rolniczy,
- hałas komunalny (obiekty użyteczności publicznej).

Hałas komunikacyjny

Źródłem hałasu na terenie Gminy Wąchock jest przede wszystkim transport drogowy. Najbardziej narażone są tereny:

- położone wzdłuż drogi krajowej nr 42 na dłg. 11,28 km (częściowo zabudowane w mieście Wąchock i sołectwach Parszów, Wielka Wieś) gdzie odbywa się zasadnicza część ruchu tranzytowego regionu,
- tereny położone wzdłuż linii kolejowej Skarżysko-Kamienna – Rozwadów (tereny zabudowane zabudową mieszkaniową w mieście Wąchock i sołectwie Marcinków), gdzie natężenie hałasu jest to związane w częstotliwością poruszania się pociągów oraz ich rodzaju (pasażerskie i towarowe).

Na poziom hałasu drogowego ma wpływ szereg czynników związanych z ruchem pojazdów i parametrami drogi. Do najważniejszych z nich należą:

- natężenie ruchu związane bezpośrednio ze znaczeniem drogi w układzie komunikacyjnym,
- strukturą ruchu (udział pojazdów ciężkich i hałaśliwych),
- średnia prędkość pojazdów i ich stan techniczny,
- płynność ruchu,
- rodzaj i stan nawierzchni.

Na wzrost hałasu drogowego wpływają głównie problemy komunikacyjne - nieprzystosowanie nawierzchni do natężenia ruchu i obciążenia (duży udział pojazdów ciężarowych powoduje szybkie niszczenie nawierzchni).

Hałas drogowy jest zjawiskiem o tendencjach wzrostowych, uzależnionym od takich czynników jak:

- wskaźnik presji motoryzacji,
- gęstość sieci dróg,
- odległość terenów stale zamieszkiwanych od dróg o dużym natężeniu,
- stan nawierzchni oraz pojazdów.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy obejmuje zarówno dźwięki emitowane przez różnego rodzaju maszyny i urządzenia, a także części procesów technologicznych oraz instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Taki hałas ma charakter lokalny i na terenie gminy Wąchock nie jest znacząco uciążliwy dla

mieszkańców. Obecnie systemy lokalizacji nowych inwestycji a także potrzeba sporządzenia ocen oddziaływania na środowisko, kontrole i egzekucja nałożonych kar pozwalają na znaczne ograniczenie uciążliwości tego hałasu. Ponadto dla źródeł hałasu przemysłowego, ze względu na ich niewielkie rozmiary, istnieją różne możliwości techniczne ograniczenia emisji (np. stosowanie tłumików akustycznych, obudów poszczególnych urządzeń czy zwiększenie izolacyjności akustycznej ścian pomieszczeń, w których znajdują się maszyny wytwarzające hałas).

Wnioski

Najbardziej uciążliwym źródłem hałasu na obszarze gminy Wąchock jest komunikacja drogowa i kolejowa, w znacznie mniejszym stopniu działalność przemysłowa. Szacuje się, że z uwagi na zwiększającą się liczbę pojazdów mechanicznych natężenie hałasu będzie stopniowo wzrastać. Ponadto hałas drogowy jest trudny do eliminowania, ze względu na fakt przebiegania tras przez centrum Wąchocka oraz wiejskie tereny zurbanizowane.

Ochrona przed hałasem powinna polegać na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie,
- na zmniejszaniu poziomu hałasu komunikacyjnego poprzez nasadzenia drzew lub montaż ekranów akustycznych w miejscach szczególnie narażonych.

2.3. Zasoby wodne i gospodarka wodno – ściekowa

2.3.1. Wody powierzchniowe

Teren Miasta i Gminy Wąchock w całości znajduje się w obrębie działu wodnego II rzędu zlewni rzeki Kamiennej, będącej lewobrzeżnym dopływem Wisły. Obszar ten administracyjnie należy do Regionu Wodnego Środkowej Wisły.

Działy wodne III rzędu tworzą rzeki: Lubianka i Żarnówka, które są prawobrzeżnymi dopływami rzeki Kamiennej.

Wody powierzchniowe stojące w gminie to przede wszystkim mniejsze zbiorniki wodne: oczka wodne, stawy.

Zarządcami wód powierzchniowych są: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie (rz. Kamienna), Świętokrzyski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (rz. Lubianka i Żarnówka).

Rzeka Kamienna jest lewobrzeżnym dopływem Wisły, a wraz ze swym dorzeczem stanowi północną granicę hydrograficzną Gór Świętokrzyskich i prawie na całym swym odcinku przepływa przez woj. świętokrzyskie, w tym przez Wąchock. Długość rzeki wynosi 138 km (podawane jest również długość 156 km). Za źródła uznawane są miejscowości Antoniów lub Borki (powiat szydlowiecki, województwo mazowieckie), natomiast ujście rzeki znajduje się w pobliżu miejscowości Kępa Piotrowińska (powiat lipski, województwo mazowieckie). Powierzchnia dorzecza Kamiennej wynosi 2007,9

km², średni przepływ w górnym biegu – 1,5 m³/s średni przepływ przy ujściu – 10 m³/s.

Na terenie gminy Wąchock dopływami rzeki Kamiennej są Lubianka i Żarnówka.

Ochrona przeciwpowodziowa

Plany ochrony przeciwpowodziowej dla Regionu Środkowej Wisły opracowuje Dyrektor Rejonowego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie w oparciu o dokumentację hydrologiczną.

Głównym źródłem zagrożenia powodziowego dla Wąchocka jest rzeka Kamienna, gdzie groźba powodzi może nastąpić w wyniku gwałtownego wezbrania wody powyżej Wąchocka. W gminie Wąchock brak jest wałów przeciwpowodziowych, dlatego też mieszkańcy i użytkownicy terenów zagrożonych powinni być systematycznie informowani o potencjalnej możliwości wystąpienia powodzi, jej zasięgu, lokalnym systemie ochrony przeciwpowodziowej, właściwych sposobach zachowania się podczas powodzi, metodach zabezpieczenia mienia i likwidacji skutków. Dla zminimalizowania możliwości wystąpienia powodzi w latach 2006 – 2008 został wybudowany zbiornik retencyjno-rekreacyjny na rzece Kamiennej w miejscowości. Zbiornik ma objętość 319 tys. m³ i zajmuje powierzchnię 18,76 ha.

Głównym kierunkiem działań w zakresie ochrony przeciwpowodziowej powinno być:

- prowadzenie obserwacji stanu wód powierzchniowych na wodowskazie zlokalizowanym w Wąchocku,
- ograniczanie i eliminowanie zabudowy w obszarach zagrożonych.

Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych

Głównym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych są nie oczyszczone ścieki komunalne, przemysłowe, spływy powierzchniowe z terenów rolniczych, komunikacyjnych, przemysłowych, dopływ zanieczyszczonych wód powierzchniowych spoza terenu gminy.

W gminie częściowo istnieje kanalizacja sanitarna, która odprowadza ścieki do oczyszczalni w Starachowicach, poza tym w gospodarstwach domowych przeważają szamba (ok. 800 sztuk), które często są nieuszczelnione lub nielegalnie opróżniane. Ponadto w centralnej części Wąchocka istnieje kanalizacja deszczowa o długości 600 m odprowadzająca nie oczyszczone ścieki deszczowe do Kamiennej. Na ujściu kanału zamontowany jest separator tłuszczów.

Jakość wód powierzchniowych

W roku 2006 przeprowadzono badanie rzeki Kamiennej w punkcie w Wąchocku (na 95,2 km biegu rzeki).

Tabela 18. Badanie rzeki Kamiennej w punkcie pomiarowym w Wąchocku:

Wskaźnik decydujący o klasie jakości	Klasa wskaźnika	Minimum	Średnia	Maximum
Barwa	III	6	13	21
ChZt-Cr	III	10,400	17,400	22,900
Amoniak	III	0,167	0,610	2,060
Azot Kjeldana	III	0,520	0,900	1,680
Azotyny	III	0,026	0,100	0,394
Zawartość og.	III	32,500	81,200	100,100
Mangan	III	0,076	0,188	0,277
Saprowowość fitoplanktonu	III	1,900	2,133	2,280
Saprobowość peryfitonu	IV	2,000	2,243	2,560
Liczba bakterii grupy coli	IV	140	2307	9300
Og.Ib.b.coli	IV	430	4470	24000

*dane WIOŚ Kielce, 2007

Na całej długości rzeki Kamienna osiąga wskaźniki: klasa III (ponad 60%), klasa IV (ok. 35%) i klasa V (5%). W stosunku do roku 2005 na rzece Kamiennej w punkcie pomiarowym w Wąchocku odnotowano poprawę jakości wody – z IV do III, czyli do klasy spełniającej normy wody do spożycia po typowym uzdatnieniu fizycznym i chemicznym. Należy jednak zaznaczyć, że planowana klasa jakości wody to klasa I.

Inne wody powierzchniowe w badanych punktach na terenie powiatu starachowickiego nie odpowiadają wymaganym warunkom jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (tj. do bytowania ryb łososiowatych i karpowatych).

2.3.4. Wody podziemne

W podziale na jednostki hydrogeologiczne miasto i gmina Wąchock mieści się w subregionie świętokrzyskim regionu środkowopolskiego. W obrębie gminy występuje strefa użytkowych zbiorników wód podziemnych (UZWP) związanych z dolno triasowymi i dolno jurajskimi piaskowcami, w których występują wody porowoszczelinowe oraz czwartorzędowe piaski i żwiry rzeczne w dolinie rzeki Kamiennej, gdzie występują wody porowe (istnieje możliwość wykorzystania tych wód do zaopatrzenia zbiorowego). Zasilanie warstw wodonośnych odbywa się przez infiltrację opadów atmosferycznych.

Dolnojurajski poziom wodonośny występuje w północno – wschodniej części gminy. Tworzą go piaskowce przewarstwiane mułowcami i iłowcami. Zwierciadło wody jest napięte i występuje tu na głębokości od 5,0 do 50,0m. Wydajność studni wynosi od 3,5m³/h do 93,4m³/h.

Triasowy poziom wodonośny występuje w centralnej i południowej części Wąchocka i związany jest z osadami pstrego piaskowca wykształconego w postaci

przewarstwiających się kompleksów piaskowcowych i mułowcowo-iłowcowych, zaburzonych siecią uskoków. Wydajność studni waha się od 2,8m³/h do 90m³/h.

Zwierciadło wód podziemnych w poziomie czwartorzędowym jest swobodne, natomiast w poziomach dolno jurajskim i dolnotriasowym często jest napięte. Utwory wodonośne są zbudowane z piasków z wkładkami żwirów. Wydajność studni czwartorzędowych waha się od 0,8m³/h do 25,1m³/h. Miąższość warstw wodonośnych dochodzi do 21m.

Wody podziemne UZWP są narażone na przedostawanie się zanieczyszczeń z powierzchni terenu, gdyż na obszarach ich występowania brak jest naturalnej izolacji z gruntów spoistych (glin, iłów) lub ta izolacja ma małą miąższość i nie zabezpiecza w dostatecznym stopniu przed przenikaniem zanieczyszczeń.

Na terenie miasta i gminy Wąchock ujęcia wód podziemnych znajdują się w:

- Ratajach o wydajności 93 m³/h
- Wielkiej Wsi o wydajności 84 m³/h

Ujęcia te posiadają jedynie strefy ochrony bezpośredniej, nie posiadają stacji uzdatniania wody.

Źródła zanieczyszczeń

Źródłem zanieczyszczeń wód podziemnych są:

- infiltrujące wody opadowe i roztopowe z terenów rolniczych, przemysłowych i komunikacyjnych,
- przecieki z nieszczelnych instalacji kanalizacyjnych,
- odcieki z nieszczelnych szamb,
- wycieki ze zbiorników i instalacji technologicznych (np. paliwowych),
- odcieki ze składowiska odpadów w Marcinkowie.

Jakość wód podziemnych

Jakość wód podziemnych w gminie nie była w ostatnich latach badana przez WIOŚ. W roku 2007 na terenie powiatu starachowickiego badane były wody podziemne z ujęcia w miejscowości Bostów (gm. Pawłów) w studni wierconej na głębokości 30m, pochodzące z sylurskiego piętra wodonośnego. Jakość wody oceniono na klasę III. W gminie badania przeprowadzone były w 2005 r. na ujęciu wodociągu grupowego w miejscowości Wielka Wieś wykazały przekroczenie dopuszczalnej wartości w wodzie do spożycia – zbyt niski odczyn wody (pH) i wodę zaklasyfikowano do klasy III (wody zadowalającej jakości gdzie wartości wskaźników są podwyższone w wyniku oddziaływań naturalnych lub słabych antropogenicznych, mniejsza część wskaźników przekracza normy jakości wody do spożycia przez ludzi).

2.3.3. Gospodarka wodno – ściekowa

Gospodarka ściekowa regulowana jest Ustawą z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn. z 2006r. Dz. U. nr 123, poz. 858 z późn. zm.), Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 roku w sprawie warunków jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 137, poz.

984), Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 1 sierpnia 2002 roku - w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. Nr 134 poz. 1140). Zgodnie z art. 3 ustawy „Prawo ochrony środowiska”, ścieki (substancje ciekłe, wprowadzone bezpośrednio lub za pomocą urządzeń kanalizacyjnych do wód) zmieniają stan fizyczny, chemiczny lub biologiczny wód, działając niszcząco na świat roślinny lub zwierzęcy. Ścieki powstają w wyniku bytowania człowieka oraz prowadzonej przez niego działalności gospodarczej i rolniczej (ścieki bytowe – gospodarcze, ścieki przemysłowe, ścieki komunalne, wody opadowe, zanieczyszczenia, wody podgrzane, skażone promieniotwórczo i zasolone).

Sieć wodociągowa

Na terenie gminy długość sieci wodociągowej wynosi 72,40 km i 1845 przyłączy do budynków.

W gminie są 2 ujęcia wody:

- „Rataje – Wąchock – Marcinków” zlokalizowane we wsi Rataje o wydajności średniej dobowej - 996,3 m³/dobę zaś max dobowej 1.267,0 m³ / dobę.
- „Wielka Wieś – Węglów” zlokalizowane w Wielkiej Wsi o wydajności - 20167 m³/dobę.

Sieć uzupełniana jest przez zaopatrzenie w wodę mieszkańców części miasta Wąchock z sieci należącej do miasta Starachowice oraz mieszkańców miejscowości Parszów z sieci należącej do miasta Skarżysko Kamienna.

Tabela 19. Stan sieci wodociągowej w gminie Wąchock na dzień 31.12.2008r.:

Wyszczególnienie	j.m.	Stan na dzień 31.12.2008 r.
Wskaźnik zwodociągowania gminy	%	94,01
Długość sieci wodociągowej rozdzielczej	km	72,4
Podłączenia wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych	szt.	1845
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych	m ³ /mieszk./rok	144,1 tys m ³

*wg Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

W gminie jest jeszcze jedno ujęcie wody, ale nie jest eksploatowane, znajduje się w Wąchocku przy ul. Wielkowiejskiej - „Źródła Ojców Cystersów” o wydajności 11,3 m³ /h.

Sprawami gospodarki i ochroną wód zajmuje się wg nowych rozwiązań prawnych Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie, z siedzibą w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Sieć kanalizacyjna

Na terenie gminy długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 55,6 km i przyłączonych jest do niej 1290 budynków. Długość kanalizacji deszczowej wynosi 3,9 km (centrum Wąchocka). Pozostałe elementy sieci kanalizacyjnej:

- przepompownie sieciowe – 22 szt.,

- przepompownie przydomowe -18 szt.,
- separator do kanalizacji deszczowej – 1 szt.

Tabela 20. Stan sieci kanalizacyjnej w gminie Wąchock na dzień 31.12.2008r.:

Wyszczególnienie	j.m.	Stan na dzień 31.12.2008 r.
Wskaźnik skanalizowania gminy	%	77,5
Długość sieci kanalizacyjnej sanitarnej	km	55,6
Podłączenia kanalizacyjne prowadzące do budynków mieszkalnych	szt.	1339
Ilość zbiorników bezodpływowych na ścieki	szt.	209
Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	0
Ścieki odprowadzane do kanalizacji	tys. m ³ /rok	88,3
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków (w stosunku do ludności ogółem)	%	77,5
Długość sieci kanalizacji deszczowej	km	0,51
Wskaźnik dotyczący obszaru objętego siecią kanalizacji deszczowej	%	0,1

*wg Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

W gminie nie ma oczyszczalni (nie planuje się jej budowy), ścieki przesyłane są do oczyszczalni w Starachowicach (ul. Boczna). Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna o wydajności 2400 m³/d, odprowadzająca ścieki oczyszczone do rzeki Kamiennej.

Gmina prowadzi ewidencję ilości szamb na swoim terenie oraz sprawdza częstotliwość ich opróżniania. Na jej terenie nie ma zlokalizowanych przydomowych oczyszczalni ścieków.

Wnioski

Wody powierzchniowe w gminie to przede wszystkim rzeka Kamienna. Jej klasę czystości oceniono jako zadowalającą (klasa III). Wody podziemne również zakwalifikowano do klasy III.

Na stan zasobów wodnych dodatkowo wpływa fakt posiadania przez gminę rozbudowanej sieci wodociągowej (72,40 km) i sieci kanalizacji sanitarnej (55,6 km).

2.4. Odpady

Obowiązek planowania gospodarki odpadami został sformułowany w uchwalonej przez Sejm RP ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. Nr 39 poz. 251 z późn. zm.). Powszechna zasada gospodarowania odpadami (Rozdział 2 art. 5 Ustawy o odpadach) brzmi „Kto podejmuje działania powodujące lub mogące powodować powstawanie odpadów, powinien takie działania planować, projektować i prowadzić tak aby:

- zapobiegać powstawaniu odpadów lub ograniczać ilość odpadów i ich negatywne oddziaływanie na środowisko przy wytwarzaniu produktów, podczas i po zakończeniu ich użytkowania,

- *zapewniać zgodny z zasadami ochrony środowiska odzysk, jeżeli nie udało się zapobiec ich powstaniu,*
- *zapewniać zgodne z zasadami ochrony środowiska unieszkodliwianie odpadów, których powstaniu nie udało się zapobiec lub których nie udało się poddać odzyskowi”.*

Zgodnie z Dyrektywą 91/156 EEC od roku 2002 w krajach Unii Europejskiej zabronione będzie składowanie odpadów bez wcześniejszego ich przetworzenia. Podstawowymi kierunkami działań będzie zmniejszanie ilości odpadów do wywiezienia poprzez selektywną zbiórkę i zagospodarowanie odpadów oraz stworzenie nowoczesnych zakładów wykorzystujących i unieszkodliwiających odpady. Wizja unijnych składowisk przewiduje deponowanie odpadów wyłącznie przetworzonych, tzn. takich, w których zawartość frakcji organicznych nie przekracza 5%, a wartość opałowa nie jest wyższa niż 6000 kJ/kg. Odpady organiczne powinny być w całości kompostowane.

2.4.1. Odpady niebezpieczne

Przepisy prawne pozwalają wytwórcom lub odbiorcom odpadów, przeznaczonych do wykorzystania lub unieszkodliwiania, na tymczasowe ich magazynowanie na własnym terenie. Szczegółowe regulacje prawne zawierają ustawy: Prawo Ochrony Środowiska, Ustawa o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw, Rozporządzenie Ministra środowiska w sprawie katalogu odpadów. Transport tych odpadów ma być zgodny z przepisami określającymi warunki przewożenia materiałów niebezpiecznych.

Na obszarze gminy Wąchock nie ma składowiska odpadów niebezpiecznych oraz mogilnika. Z uwagi na brak środków finansowych gmina nie utworzyła na swoim terenie Gminnego Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych.

Gminny „Program usuwania wyrobów zawierających azbest” jest w trakcie opracowania.

Odpady medyczne

Na obszarze miasta i gminy Wąchock nie ma punktów umożliwiających neutralizację odpadów medycznych. Odpady tego typu zbierane są przez wyspecjalizowane służby i wywożone do spalarni zlokalizowanych poza granicami gminy.

2.4.2. Odpady z sektora gospodarczego

Odpady z sektora gospodarczego (przemysłu, rolnictwa, rzemiosła, niektórych usług) stanowią największy strumień odpadów wytwarzanych. W strumieniu odpadów przemysłowych powstają również odpady niebezpieczne.

Gmina Wąchock nie posiada składowiska odpadów przemysłowych. Wytwórcy tych odpadów organizują ich wywóz we własnym zakresie. Brak jest danych dotyczących ilości wytworzonych odpadów z sektora gospodarczego na terenie gminy.

2.4.3. Odpady komunalne

W mieście i gminie Wąchock w latach 2005-2008 zebrano 5311,62 Mg odpadów komunalnych (w tym 67,26 Mg odpadów z czyszczenia ulic i placów). Odpady te gromadzone są do kontenerów KP-7 rozstawionych na terenie gminy, natomiast indywidualni wytwórcy tego rodzaju odpadów (gospodarstwa domowe, posesje) gromadzą je w pojemnikach SM-110 l.

Do końca 2005r. odpady zmieszane z terenu gminy kierowane były na gminne składowisko w Marcinkowie. Obecnie odpady zagospodarowane są przez PWNS „ALMAX” w Zakładzie Segregacji i Odzysku Odpadów w Skarżysku-Kamiennej, ul. Legionów 122, gdzie częściowo przetwarzane są w celu zastosowania jako paliwa alternatywne.

Selektywna zbiórka odpadów na terenie miasta i gminy Wąchock została wprowadzona w 2009r. Obowiązuje segregacja odpadów w gospodarstwach domowych z podziałem na frakcję suchą (szkło, makulatura, tworzywa sztuczne, wyroby gumowe i metalowe) oraz frakcję moką.

Wnioski

Na terenie gminy Wąchock znajduje się jedno składowisko odpadów komunalnych w Marcinkowie (składowisko funkcjonowało do końca 2005r.) Składowisko zostało uruchomione w 1984r., właścicielem jest gmina Starachowice. Od początku eksploatacji składowiska na powierzchni 4,3 ha zostało złożonych około 1 258 950 m³ odpadów komunalnych. Rekultywacja całego terenu ma się zakończyć 30 czerwca 2011 roku. Do tego czasu składowisko ma być regularnie monitorowane.

Obecnie odpady komunalne zebrane z terenu gminy Wąchock gromadzone są na składowisku zlokalizowanym poza granicami gminy, co nie stwarza zagrożenie dla środowiska w gminie. Każdy z wytwórców odpadów niebezpiecznych bądź przemysłowych organizuje ich wywóz we własnym zakresie.

2.5. Gleby

2.5.1. Typy gleb

Miasto i Gmina Wąchock znajduje się (wg IUNG Puławy 1984) w obrębie regionu starachowicko – ostrowieckiego – gdzie wyróżnia się następujące typy gleb:

- w obszarze doliny rz. Kamiennej – przewaga gleb napływowych typu mady, oraz gleby hydrogeniczne: mułowo-torfowe, torfowo-mułowe, gleby torfowisk niskich i gleby murszowate,
- na obszarze denudacyjnym, na którym występują gleby brunatne kwaśne, oraz gleby biellicowe.

Największy obszar w gminie – 66,43% - zajmują lasy i grunty leśne. Zaledwie 26,82% zajmują grunty orne.

Tabela 21. Bonitacja gleb w gminie Wąchock:

<i>Grunty orne</i>			<i>Użytki zielone</i>		
<i>Klasa bonitacyjna</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>	<i>Udział [%]</i>	<i>Klasa bonitacyjna</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>	<i>Udział [%]</i>
IIIa	67,67	7,50	III	11,93	1,30
IIIb	32,25	3,60	IV	78,04	8,70
IVa	121,86	13,60	V	118,21	13,20
IVb	112,10	12,50	VI	89,27	10,00
V	184,93	20,60	Razem	297,45	33,10
VI	82,33	9,20			
Razem	601,14	66,90			

*wg Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

Największy odsetek w gruntach ornymy mają gleby klasy V (gleby słabe) – ponad 20%. Gleby średnie stanowią ponad 16% (gleby klasy IV), najlepsze gleby występujące w gminie to gleby klasy III – jest ich 11,10 ha. Gleby klasy III oraz IV (wytworzone z gruntów organicznych) podlegają ochronie na mocy Ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Tabela 22. Rolnicza przydatność gleb w gminie Wąchock:

<i>Grunty orne</i>			<i>Użytki zielone</i>		
<i>Kompleks</i>	<i>Pow. [ha]</i>	<i>Udział [%]</i>	<i>Kompleks</i>	<i>Pow. [ha]</i>	<i>Udział [%]</i>
2- pszenny dobry	69,00	7,70	2a- użytki zielone średnie	75,70	8,43
3- pszenny wadliwy	83,70	9,32	3z- użytki zielone słabe i bardzo słabe	172,40	19,19
4- żytni bardzo dobry	36,50	4,00	Razem	248,10	27,61
5- żytni dobry	33,30	3,70			
6- żytni słaby	105,60	11,80			
7- żytni bardzo słaby	93,60	10,40			
8- zbożowo-pastewny mocny	130,10	14,50			
9- zbożowo-pastewny słaby	98,50	10,96			
Razem	650,30	72,38			

*wg Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

W gruntach ornymy dominują kompleksy zbożowy pastewny, mocny i słaby oraz żytni słaby. Nie są to gleby nadające się do specjalistycznej, wysokotowarowej produkcji rolnej.

2.5.2. Odczyn gleb

Dla gminy Wąchock, przeprowadzaniem badań stanu zakwaszenia gleb, potrzeb wapnowania oraz zawartości w nich składników odżywczych niezbędnych roślinom (fosfor, potas, magnez), zajmują się Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Kielcach.

Tabela 23. Zakwaszenie gleb w powiecie starachowickim (w%) w latach 2001-2005:

Odczyn bardzo kwaśny i kwaśny	Potrzeby wapnowania	Zawartość składnika bardzo niska i niska		
		Fosfor	Potas	Magnez
62	55	76	63	35

*wg WIOŚ w Kielcach „Informacja o stanie środowiska na terenie powiatu starachowickiego w 2006 roku”

Według badań zakwaszenie gleby w punkcie pomiarowym w Wąchocku wynosiło 6,93 pH, a w punkcie w Ratajach 7,05 pH. Na terenie gminy Wąchock od 60-80% gleb ma odczyn kwaśny lub bardzo kwaśny o niskiej zawartości fosforu i potasu, średniej zawartości magnezu z koniecznością przeprowadzenia wapnowania.

2.5.3. Monitoring gleb

Badania właściwości agrochemicznych gleb w Polsce prowadzi Krajowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Wesolej. Wraz z 17 Okręgowymi Stacjami obejmuje swoim zasięgiem obszar całego kraju. Obszarem białobrzeskim zajmuje się Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Kielcach.

Do zadań Stacji należy między innymi:

- wykonywanie analiza gleb, roślin, płodów rolnych i leśnych;
- doradztwo w sprawach nawożenia;
- wykonywanie badań jakości nawozów;
- wykonywanie ekspertyz i wydawanie opinii dotyczących zasobności gleb, składu chemicznego roślin i nawozów oraz prawidłowego stosowania nawozów;
- prowadzenie działalności szkoleniowej w powyższym zakresie.

Badania z sieci krajowej wykonywane są przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach w cyklach 5-letnich. Badania prowadzono w latach 1995, 2000 i 2005. Nowy cykl badawczy rozpocznie się poborem próbek w 2010 roku. Wśród 216 punktów pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych na glebach użytkowanych rolniczo na terenie całego kraju, 9 punktów zlokalizowano na obszarze województwa świętokrzyskiego. Na terenie Gminy Wąchock jest to punkt pomiarowy - Wąchock- Stary Dwór (265).

Tabela 24. Zawartość badanych metali ciężkich na 76 prób wykonanych na terenie powiatu starachowickiego:

Pierwiastek	Zawartość w mg/kg		
	Minimalna	Maksymalna	Średnia
Cd	0,05	0,48	0,22
Cu	0,8	16,5	5,2
Ni	0,5	28,0	6,0
Pb	2,9	55,0	11,8
Zn	4,1	109,0	35,1

*wg WIOŚ w Kielcach „Informacja o stanie środowiska na terenie powiatu starachowickiego w 2006 roku”

Tabela 25. Wyniki badań gleb w rejonie Wąchocka:

	Zawartość metali ciężkich w mg/kg gleby i stopień zanieczyszczenia					
	Cu	Ni	Zn	Pb	Cr	Cd
Wąchock – grunt orny	10,18	8,19	49,45	13,88	10,00	0,125
Rataje – grunt orny	5,78	7,86	30,00	8,35	10,98	0,063

*wg WIOŚ w Kielcach „Informacja o stanie środowiska na terenie powiatu starachowickiego w 2006 roku”

Na podstawie powyższych wyników badań gleb nie stwierdzono stężeń metali na poziomie przekraczającym wartości dopuszczalne. Według wcześniejszych badań (z 2002r.) wykazano zawartość siarki (S-SO₄) na poziomie 0,75 mg/100g oraz zawartość WWA 1065 µg/kg. Zawartość siarki oceniono na poziomie I, a zawartość węglowodorów aromatycznych na poziomie III stopnia zanieczyszczenia.

W roku 2006 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach przeprowadził kontrolne badania gleb w rejonie Starachowic, głównie na obszarze o dużej koncentracji przemysłowych źródeł zanieczyszczenia. Wyniki wskazywały, że wartości odznaczonych metali ciężkich znajdują się w normie, tzn. nie przekraczają naturalnego tła geochemicznego gleby. Zatem gleby użytkowane rolniczo w rejonie Starachowic nie są zanieczyszczone metalami ciężkimi.

Wnioski

Na obszarze gminy Wąchock dominują gleby brunatne kwaśne, oraz gleby bielcowe, w dolinach rzecznych gleby napływowe. Według klasyfikacji bonitacyjnej w użytkach rolnych przeważają gleby klasy V (bardzo słabe) oraz klas IVa i IVb. Gleby w gminie mogą być użytkowane rolniczo, ale tylko takie gatunki roślin, które nie mają znacznych wymagań glebowych (dominują gleby w kompleksie przydatności zbożowy pastewny mocny). Zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi mieści się w granicach normy. Gleby są znacznie zakwaszone, ubogie w składniki odżywcze dla roślin, wymagające nawożenia i wapnowania.

2.6. Surowce mineralne

Na terenie miasta i gminy udokumentowano złoża kamieni drogowych i budowlanych (piaskowców), glin ceramicznych do produkcji wyrobów kamionkowych, surowców ilastych ceramiki budowlanej i kruszyw naturalnych (piasków).

Obecnie jedynym złożem eksploatowanym jest złożo piasków „Marcinków Dolny II”, którego właściciel posiada uregulowany stan formalno-prawny na wydobycie surowca. Eksploatowane jest również złożo kamienia budowlanego Parszów 1.

Eksploatacja kopalni na niewielką skalę ma niewielki wpływ na środowisko, gdyż obejmuje niewielkie obszary i skala przekształceń terenu jest nieznaczna i niekorzystne oddziaływanie powinno być skompensowane po zaprzestaniu wydobywania kopalni.

2.6.1. Zasoby surowców

Tabela 26. Udokumentowane złoża kopalni na terenie gminy Wąchock:

Nazwa złoża	Rodzaj dokumentacji	Zasoby tys.Mg	Powierzchnia	Koncesja na wydobywanie	Przydatność kopaliny	Stan eksploatacji
Kamienie drogowe i budowlane – piaskowce						
Parszów 1	Dok. geol. w kat C ₁	36	2 483 m ²	Starosty Starachowickiego	do budownictwa i drogownictwa	eksploatowane
Wąchock (Kobyle)	Karta rejestracyjna	334	9 400 m ²	nie ma	odsłonięcie geologiczno-pomnik przyrody nieożywionej	eksploatacja zaniechana
Wapienie						
Parszów	Karta rejestracyjna	720	brak danych	nie ma		eksploatacja zaniechana
Gliny ceramiczne do produkcji wyrobów kamionkowych						
Parszów - Szkleniec	Dok. geol. w kat. B + C ₁	3 935	275 700 m ²	nie ma		nie eksploatowane
Surowce ilaste ceramiki budowlanej						
Węglów	Dok. geol. B + C ₁ + C ₂	2 270	195 400 m ²	nie występowało		nie eksploatowane
Kruszywo naturalne – piaski						
Wąchock	Karta rejestracyjna	57	brak danych	nie ma		eksploatacja zaniechana
Marcinków	Dok. geol. C ₁ + C ₂	8 594	299 800 m ²	nie występowało		nie eksploatowane
Marcinków Dolny	Karta rejestracyjna	2 426	110 500 m ²	nie występowało		nie eksploatowane
Marcinków Dolny II	Dok. geol. w kat. C ₁	1 371		Marszałka Województwa Świętokrzyskiego	do budownictwa i drogownictwa	eksploatowane

*wg danych Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

Kolizyjność tych złóż wiąże się z ich położeniem w odniesieniu do cennych walorów przyrodniczych (lasów) oraz różnych form ochrony.

Wnioski

Eksploatacja kopalin ma niewielki wpływ na środowisko. Problem zagospodarowania odpadów z eksploatacji praktycznie nie istnieje, gdyż usuwana warstwa próchniczna jest wykorzystywana do rekultywacji wyrobiska.

Zasoby surowców w gminie nie mają znaczenia przemysłowego. Eksploatacja kruszywa naturalnego piasku prowadzona jest obecnie na złożu Marcinków Dolny II, natomiast eksploatacja piaskowców triasowych prowadzona jest na złożu Parszów 1.

2.7. Pola elektromagnetyczne

Pola elektromagnetyczne wytwarzają promieniowanie niejonizujące o częstotliwości 1–10¹⁶ Hz, która niekorzystnie wpływa na organizmy żywe powodując przepływ prądów elektrycznych wywołujących zakłócenia działania układu nerwowego i układu krążenia.

Na terenie gminy głównymi źródłami niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego są:

- linia energetyczna 110 kV
- linia energetyczna 200 kV
- stacje telefonii komórkowej.

Linie elektromagnetyczne o napięciu znamionowym 110 kV i 220 kV wywierają negatywny wpływ odpowiednio od 12 do 37 m od osi linii w obie strony, natomiast uciążliwość stacji transformatorowych na ogół zamyka się w granicach obiektu.

Na obszarze gminy maszt telefonii komórkowej znajduje się w miejscowości Parszów (ul. Złotoglin). Z raportów oddziaływania na środowisko stacji bazowych telefonii cyfrowej wynika, że funkcjonowanie ich nie naraża osób postronnych na oddziaływanie pól elektromagnetycznych oraz na pogorszenie stanu poszczególnych komponentów środowiska. Uciążliwość obiektu mieści się w strefie ochronnej.

W roku 2006 do badań monitoringowych prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach dla badania natężenia PEM wytypowano 13 obiektów (masztów telefonii komórkowej, masztów telewizyjnych i radiowych) na terenie województwa świętokrzyskiego w rejonach o dużej gęstości zaludnienia. Na 1 z obiektów (stacji Radiowo-Telewizyjnej na Świętym Krzyżu) zanotowano przekroczenie dopuszczalnej gęstości mocy (wartość ta wyniosła 0,17 W/m²). Najbliżej gminy badania były prowadzone w stacji bazowej telefonii komórkowej PLUS GSM i Era GSM nr 55116 w Starachowicach, ul. Ostrowiecka 3, w miejscu dostępnym dla ludzi. Pomiary nie przekroczyły normy i wyniosły 0,002-0,004 W/m².

Wnioski

Uciążliwość linii wysokiego napięcia oraz masztów telefonii komórkowej na terenie powiatu starachowickiego mieści się w ich strefach ochronnych.

2.8. Energia odnawialna

Perspektywa wyczerpania się zasobów paliw kopalnych a także podejmowane działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego człowieka przyczyniły się do wzrostu zainteresowania odnawialnymi źródłami energii, czego efektem jest duży wzrost ich stosowania. Odnawialne źródła energii są to źródła wykorzystujące w procesie przetwarzania energię występującą w rozmaitych postaciach, w szczególności promieniowania słonecznego, wiatru, wody, a także biomasy i ciepła wnętrza Ziemi. Obecny poziom cywilizacji technicznej stwarza możliwość uznania za odnawialne źródło energii również części odpadów komunalnych i przemysłowych, która nadaje się do energetycznego przetworzenia. Źródła energii odnawialnej są praktycznie niewyczerpalne, gdyż ich zasoby uzupełniane są nieustannie w procesach naturalnych. Najłatwiej dostępne są zasoby energii promieniowania słonecznego i biomasy, natomiast dostępność energii geotermalnej, wiatru czy wody jest ograniczona i zależna od położenia geograficznego. Dużą zaletą źródeł odnawialnych jest również ich minimalny wpływ na środowisko naturalne. Odnawialne źródła energii mogą stanowić istotny udział w bilansie energetycznym kraju. Mogą przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego regionu, przede wszystkim zaś do poprawy zaopatrzenia w energię na terenach o słabo rozwiniętej infrastrukturze energetycznej. Potencjalnie największym odbiorcą energii ze źródeł odnawialnych może być rolnictwo, jak również mieszkalnictwo i komunikacja.

Polityka energetyczna Polski do 2025 roku (dokument zatwierdzony 22.12.2006 r. przez Radę Ministrów) zawiera pakiet działań, mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, konkurencyjności gospodarki, jej efektywności energetycznej oraz ochrony środowiska. Wśród celów strategicznych polityki państwa jest wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii i uzyskanie 7,5% udziału energii, pochodzącej z tych źródeł, w bilansie energii pierwotnej do roku 2010 oraz 14% do roku 2020.

Tabela 27. Przykłady efektywnego wykorzystania odnawialnych źródeł energii w warunkach polskich:

Rodzaj energii	wytwarzanie energii elektrycznej	wytwarzanie energii cieplnej	wytwarzanie energii mechanicznej
Biomasa	elektrociepłownie lokalne, osiedlowe wykorzystanie biogazu z oczyszczalni ścieków, ferm hodowlanych oraz gazu wysypiskowego	kotłownie lokalne, osiedlowe kotły małej mocy w gospodarstwach indywidualnych wykorzystanie biogazu z oczyszczalni ścieków, ferm hodowlanych oraz gazu wysypiskowego	pojazdy wykorzystujące biopaliwa płynne (biodiesel, benzyna z dodatkiem etanolu)
Energia wodna	tzw. mała energetyka: wodna, elektrownie wodne małej mocy podłączone do sieci	-	-
Energia wiatru	tzw. mała energetyka: instalacje elektryczne domów, szklarni i pomieszczeń	-	-

	gospodarczych pompownie wiatrowe, napowietrzania i rekultywacja małych zbiorników wodnych elektrownie wiatrowe dużej mocy podłączone do sieci		
Energia promieniowania słonecznego	Wykorzystanie ogniw fotowoltanicznych: autonomiczne systemy małej mocy do napowietrzania stawów hodowlanych i do zasilania niewielkich urządzeń elewacje energetyczne ścienne dachowe, systemy małej mocy telekomunikacja	suszarnictwo ogrzewanie szklarni przygotowanie ciepłej wody użytkowej do celów domowych i gospodarskich przygotowanie ciepłej wody do celów przetwórstwa rolno-spożywczego podgrzewanie wody w basenach wykorzystanie biernych systemów słonecznych w budynkach mieszkalnych i inwentarskich	-

*Strategia Rozwoju Energii Odnawialnej

Energia słoneczna

Podstawowym źródłem energii dla Ziemi jest Słońce – najbezpieczniejsze źródło energii, praktycznie najmniej wykorzystywane w Polsce ze względu na ograniczenia klimatyczne i kosztowność zainstalowania odbiorników.

Na terenie gminy Wąchock energia słoneczna nie jest wykorzystywana. W ostatnich latach widoczne jest zainteresowanie niewielkiej grupy mieszkańców instalacją baterii słonecznych do ogrzewania wody.

Energia wodna

Energetyka wodna ma 20% udział w światowej produkcji energii elektrycznej, w Polsce jej udział wynosi obecnie około 1,1%.

Energetyczne zasoby wodne gminy są niewielkie i związane są głównie z rzeką Kamienną, ale nawet tu przepływy wody są zbyt małe i nierównomierne dla tworzenia znaczących instalacji.

Energia wiatru

Wg opracowań Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej znaczna część Polski posiada wystarczające warunki do wykorzystania energii wiatru do produkcji energii elektrycznej i do napędu urządzeń technologicznych. Wiatr jest czystym źródłem energii, nie emitującym żadnych zanieczyszczeń, poza tym jest bardziej ekonomiczna.

Na terenie województwa świętokrzyskiego (wg analizy mapy zasobów energii wiatrowej Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej) istnieją korzystne warunki rozwoju energetyki wiatrowej, szczególnie na terenach wyżej położonych. W ostatnich latach nastąpił zdecydowany wzrost zainteresowani energią wiatrową. Powstają kilku wiatrakowe „fermy” ale i pojedyncze wiatraki gromadzące energię. Obecnie na terenie Wąchocka nie ma zlokalizowanych elektrowni wiatrowych.

Biomasa

Biomasa to głównie pozostałości i odpady, np.: drewno i odpady z przerobu drewna, rośliny pochodzące z upraw energetycznych, produkty rolnicze oraz odpady organiczne z rolnictwa, niektóre odpady komunalne i przemysłowe. Biomasa są też tzw. „rośliny energetyczne”, często po uprzednim zgranulowaniu, zbrykietowaniu lub po wstępnym przetworzeniu do postaci wygodniejszej w użyciu w wyniku którego powstaje olej pirolizowy o właściwościach zbliżonych do oleju opałowego, olej rzepakowy lub słonecznikowy, gaz drzewny, alkohol etylowy lub metylowy. Biomasa jest paliwem: nieszkodliwym dla środowiska, tanim, pozwalającym zagospodarować nieużytki i spożytkować odpady.

Występowanie w sąsiedztwie gminy dużych powierzchni leśnych, wartościowych rolniczo gleb oraz pewne możliwości rozwoju plantacji wierzby energetycznej (z 1 ha można uzyskać tyle energii, co z 10 ton węgla) w dolinie rzeki Kamiennej stwarzają warunki do znacznego wzrostu udziału biomasy w produkcji energii na terenie Miasta i Gminy Wąchock. Na terenie gminy biomasa wykorzystywana jest w niewielkim zakresie głównie w gospodarstwach domowych w postaci drewna opałowego i odpadowego. Na terenie gminy brak jest plantacji „roślin energetycznych” np. wierzby energetycznej i instalacji do przetwarzania biomasy na paliwo.

Energia geotermalna

Energia geotermalna jest to naturalne ciepło Ziemi nagromadzone w skałach oraz w wodach wypełniających pory i szczeliny w skałach. Podstawowymi cechami zasobów geotermalnych decydującymi o atrakcyjności ich wykorzystania w kraju są: odnawialność, niezależność od zmiennych warunków klimatycznych i pogodowych, możliwość budowy instalacji osiągających znaczne moce cieplne (do kilkudziesięciu MWt z jednego otworu).

Na terenie gminy Wąchock nie ma możliwości rozwoju energetyki geotermalnej, ponieważ do tej pory nie rozpoznano odpowiednich (eksploatacyjnych) zasobów wód geotermalnych.

Wnioski

Energia odnawialna nie jest jeszcze zbyt popularna – na terenie gminy nie jest wykorzystywana.

2.9. Przyroda

2.9.1. Analiza stanu obecnego

Zgodnie z rozporządzeniem Wojewody Kieleckiego z dnia 29 września 1995, obszar gminy Wąchock został zaliczony do Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej. Z tego względu zabrania się na tym obszarze budowy obiektów wpływających szkodliwie na środowisko przyrodnicze, a wszelkie działania powinny sprzyjać środowisku i dążyć do poprawy jego stanu. Na terenie gminy jest wiele cennych przyrodniczo miejsc: rezerwatów, pomników przyrody, użytków ekologicznych.

Przeważająca część istniejących w gminie Wąchock obszarów leśnych (90 %) skupiona jest w jej części południowej. Znacznie mniejsze obszarowo powierzchnie leśne, należące do indywidualnych właścicieli i nie mające znaczenia gospodarczego, występują na pozostałym obszarze gminy.

Turystyka

Na terenie gminy znajduje się wiele szlaków turystycznych pieszych, rowerowych i innych.

Szlaki turystyczne piesze:

- Czarny: Starachowice – Polana Langiewicza – Wykus
- Niebieski: Wąchock – Rataje – Polana Langiewicza – Wykus – Sieradowice – Cedzyna
- Zielony: Skarżysko Zachodnie – Suchedniów – Mostki – Wykus.

Szlaki turystyczne rowerowe:

- Czerwony: „Rowerem wokół Starachowic” Wąchock – Rataje – Polana Langiewicza – Zalew „Mostki” – Kaczka – Pomnik „Zjawy” – Rezerwat Wykus – Lasy Siekierzyńskie – Bronkowice – Radkowice – Zalew „Lubianka”, Zalew „Pasternik” – tereny miejskie Starachowic – Lipie – Lasy Iłżeckie – Wąchock
- Niebieski: „Śladami zabytków doliny Kamiennej” Skarżysko – Kamienna – Marcinków – Wąchock – Starachowice – Ostrowiec Św.

Ścieżki dydaktyczne: Wąchock – Wąwóz Rocław – Rataje – Polana Langiewicza – Wykus z wyznaczonymi 12 przystankami po najatrakcyjniejszych miejscach gminy.

2.9.2. Stan zasobów leśnych

Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej lasy gminy Wąchock położone są na terenie VI Krainy Małopolskiej w dwóch dzielnicach przyrodniczo-leśnych w 2 Dzielnicy Gór Świętokrzyskich (mezoregion Puszczy Świętokrzyskiej) oraz w 3 Dzielnicy Radomsko-Iłżeckiej (mezoregion Przedgórze Iłżeckiego). Lasy obejmują głównie południową część gminy – na obszarze Sieradowickiego Parku Krajobrazowego – znajdują się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Skarżysko i Nadleśnictwa Suchedniów. Lasy znajdujące się w północno -wschodniej części gminy objęte są zasięgiem terytorialnym Nadleśnictwa Starachowice (otulina Sieradowickiego Parku Krajobrazowego).

Tabela 28. Stan zasobów leśnych w gminie Wąchock:

	<i>Grunty leśne</i>	<i>Lasy ogółem</i>	<i>Lasy publiczne</i>	<i>Lasy prywatne</i>	<i>Lesistość w %</i>
Powierzchnia w ha	5.435	5.105,8	4.829,1	420,0	66,43

*GUS, 2006

Lesistość gminy wynosi 66,43%, co w porównaniu ze średnią powiatu (46,27%), a w szczególności ze średnią lesistością województwa świętokrzyskiego (27,50%) jest znaczące.

Spośród występujących w obrębie gminy siedlisk leśnych, najbardziej cennymi są siedliska lasu mieszanego świeżego, lasu świeżego oraz lasu mieszanego wilgotnego. Dominującym typem drzewostanu występującym w lasach świeżych jest drzewostan jodłowy z domieszką dębu, sosny i brzozy o słabo wyrażonej piętrowości. W lasach mieszanych dominuje drzewostan sosnowo-jodłowy z domieszką brzozy, w lasach mieszanych świeżych drzewostan z domieszką dębu, a w lasach mieszanych wilgotnych: świerku i olchy. W tych lasach widoczna jest wielopiętrowość drzewostanu. Wymienione wyżej siedliska występują na żyznych glebach. Siedliska średnio-żyźne zajmują bory: bór mieszany świeży, bór mieszany wilgotny (to siedliska sosnowo-liściaste z domieszką dębu, jodły, klonu, świerku i olchy). Siedliska ubogie, świeże bądź nadmiernie uwilgotnione zajmują: bór świeży i bór wilgotny (drzewostan sosnowy z domieszką brzozy lub olchy). Piaski głębokie i luźne o bardzo niskim poziomie wód gruntowych, występujące na niewielkiej powierzchni gminy Wąchock, porasta bór suchy. Tereny bagienne zajęte są przez bór bagienny (poziom wód gruntowych pokrywa się z linią powierzchniową gruntu). Siedliska te nie są przydatne na cele turystyczno-rekreacyjne, spełniają rolę wodochronną.

Gospodarka leśna w gminie prowadzona jest wg planów urządzenia lasów. Obszarami wskazanymi do zalesień są obszary źródliskowe oraz tereny doliny rzeki Kamiennej na terenie gminy Wąchock.

2.9.3. Obszary chronione

Województwo świętokrzyskie należy do grupy najczystszych ekologicznie obszarów Polski, dlatego też w znacznym stopniu jest ono objęte ochroną indywidualną lub wielkopowierzchniową poszczególnych obszarów. W powiecie starachowickim obszary chronione stanowią aż 71% powierzchni.

Tabela 29. Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na terenie gminy Wąchock:

	<i>Obszary prawnie chronione</i>	<i>Rezerwaty przyrody</i>	<i>Parki krajobrazowe</i>	<i>Obszary chronionego krajobrazu</i>	<i>Pomniki przyrody w szt</i>
Obszar w ha	8 179,0	20,5	4 504,0	3 671,0	8

*GUS, 2006

Charakterystyka obszarów chronionych na terenie gminy Wąchock

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej (Rozporządzenie Nr 12/95 Wojewody Kieleckiego z dnia 29.09.1995 r. zmienione Rozporządzeniem Nr 17/2009 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2009 r. - Dz. Urz. Woj. Św. Nr 42, poz. 629).

Obszar gminy Wąchock został zaliczony do Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej, który zajmuje powierzchnią ogółem 733,76 km² i obejmuje część Puszczy Iłżeckiej oraz dorzecza Kamiennej. Rzeka Kamienna płynie w granicach otuliny Suchedniowsko-Oblęgorskiego Parku Krajobrazowego a jej prawobrzeżne dopływy Kuźniczka, Kobylanka, Zebrza, Kamionka odwadniają wschodnią i północną część parku. Potem Kamienna płynie przez otulinę Sieradowickiego Parku Krajobrazowego a jej prawobrzeżne dopływy Żarnówka, Lubianka, Świślina odwadniają całą jego powierzchnię. W dolinie Kamiennej występuje bogactwo fauny reprezentowanej przez jaszczurkę zwinkę, padalca, żmiję zygzakowatą, zaskrońca, zająca, lisa, sarnę, a w ujściowym odcinku wydrę. Wśród ptactwa można spotkać można m.in.: bażanta, bociana czarnego, czajkę, czyża, dzięcioła zielono-siwego.

Sieradowicki Park Krajobrazowy wraz z otuliną (Rozporządzenie Nr 14/2004 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 21.09.2004 r. zmienione Rozporządzeniami Nr 3/2009 i Nr 11/2009 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 28 stycznia 2009 r. - Dz. Urz. Woj. Św. Nr 42, poz. 615 i 623).

Sieradowicki Park Krajobrazowy położony jest w północnej części Gór Świętokrzyskich pomiędzy Doliną rzeki Kamiennej, a Doliną Bodzentyńską – jego powierzchnia wynosi 12106 ha, a powierzchnia otuliny 16236 ha. Rzeźbę terenu Parku ukształtowały pagórkowate tereny Wzgórz Suchedniowskich i pokryte zwartym kompleksem leśnym. Tereny Pasma Sieradowickiego obejmują 51,2% powierzchni gminy, a wraz z otuliną 74,3% powierzchni ogólnej gminy. Na terenie Parku występują cenne pod względem siedliskowym i gospodarczym drzewostany, a także naturalne wychodnie skał, które podlegają ochronie indywidualnej. Park stanowi ważny regionalny węzeł hydrograficzny i obszar źródłkowy dla prawobrzeżnych dopływów Kamiennej (Żarnówki, Lubianki, Świśliny). W parku przeważają lasy mieszane świeże oraz lasy mieszane z udziałem jodły i modrzewia. Wyjątkowym bogactwem odznacza się runo leśne, w którym spośród 52 gatunków prawnie chronionych, 42 objęte są prawną ochroną całkowitą. Wśród nich występują: paprocie, widłaki, a z roślin kwiatowych m.in. - goździk kosmaty, pluskwica europejska, tojad dzióbaty, powojnik prosty, sasanka wiosenna i otwarta, rosiczka długolistna, parzydło leśne, wawrzynek wilczętyko, bluszcz pospolity, naparstnica zwyczajna, gnidosz rozestany i królewski, storczyki podkolany. Wśród zwierząt ochronie podlegają: z ptaków: bocian biały i czarny, myszołów zwyczajny, jastrząb gołębiarz, kruk, sikora, drozd, rudzik pliszka, kopciuszek, kos, dzierzba, muchołówka, dzięcioł, zimorodek, dudek, zięba, jaskółka, słonka, kuropatwa, bażant, cietrzew, z ssaków: kret, jeż, ryjówka, nietoperz, kuna domowa, łasica, gronostaj, z płazów: żaba, rzekotka drzewna, ropucha, z gadów jaszczurka zwinka i żyworodna, padalec, zaskroniec, żmija zygzakowata, z owadów: biegacz, trzmiel motyl- mieniak i

paź królowej. Na terenie Sieradowickiego Parku Krajobrazowego w granicach gminy znajduje się Rezerwat leśny przyrody ożywionej „Wykus”. Inne rezerваты Parku to: „Kamień Michniowski” i „Góra Sieradowska”.

Otulina Parku Krajobrazowego stanowi ochronną strefę buforową dla Parku i posiada wiele znaczących wartości przyrodniczo-krajobrazowych;

Rezerwat przyrody Wykus

~~Rezerwat leśny, częściowy położony w leśnictwie Kaczka i Sieradowice na terenie gmin: Wąchock (20,49 ha) i Bodzentyn (32,52 ha), o powierzchni ogólnej 53,01 ha. Został utworzony w 1978 roku, obejmuje fragment rzeki Łubianki i jej dopływu wraz z północnym zboczem wzniesienia Wykus (326 m n.p.m.). Celem ochronnym rezerwatu jest zachowanie naturalnych wielogatunkowych zbiorowisk leśnych z udziałem sosny, jodły, świerka i dębu, graba, brzozy, osiki i olszy. Wiek warstwy górnej drzew waha się w granicach od 70 do 100 lat, z egzemplarzami dochodzącymi do 140 lat.~~

Pomniki przyrody

Nieożywionej:

- skałka „Cygańska Kapa” – wychodnie piaskowców dolno-triasowych – Leśnictwo Węglów i skałki „Biały Kamień” – piaskowce dolno-triasowe – Leśnictwo Węglów (Zarządzenie Nr 23/87 Wojewody Kieleckiego z dnia 02.10.1987 r.)
- odsłonięcie geologiczne m. Wąchock – stary kamieniołom stokowy z odsłonięciami jasnoszarych piaskowców dolnej jury profil neoplejstocenijskich osadów glacialnych, interglacialnych i peryglacialnych odsłonięty w ścianie wąwozu wyerodowanego w utworach lessowych w Wąchocku (rok utworzenia 1987)

Ożywionej:

- dwa dęby szypułkowe i dwie lipy drobnolistne w Parszowie (Uchwała Nr XXIII/150/2004 Rady Miejskiej w Wąchocku z dnia 24 sierpnia 2004 r.)
- pięć lip w Ratajach (rok utworzenia 1986 r.)
- sosna na polanie Langiewicza – Leśnictwo Węglów (rok utworzenia 1986 r.)
- dąb szypułkowy w Ratajach (Rozporządzenie Nr 35/2007 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 12 grudnia 2007 r.)
- profil geologiczny – osady plejstocenu i triasu w Wąchocku.

Stanowiska dokumentacyjne

- nieczynny kamieniołom piaskowców dolno-triasowych w Wąchocku ul. Sandomierska
- skałka szarych piaskowców w Parszowie ul. Górna

Użytki ekologiczne

- śródleśne bagno – 0,32 ha – Leśnictwo Kaczka,
- śródleśne bagno – 0,57 ha – Leśnictwo Kaczka,
- śródleśne bagno – 0,20 ha – Leśnictwo Kaczka,
- śródleśne bagno – 1,57 ha – Leśnictwo Kaczka,

- śródleśne bagno – 0,52 ha – Leśnictwo Kaczka,
- wawóz lessowy „Roćław” w miejscowości Wąchock.

Ponadto na terenie gminy Wąchock, znajduje się znaczna część rezerwatu archeologicznego „Rydno”. Rezerwat ten został utworzony w 1986 roku na terenach doliny Kamiennej od Łyzew (pod Skarżyskiem-Kamienną) do Wąchocka. Pierwsze badania na tym terenie przeprowadzono w 1912 roku. Rezerwat archeologiczny „Rydno” utworzony był decyzją z dnia 24 września 1957r. poz. 514 dz. A/kl.IVa-2/1/514/68. Rezerwat archeologiczny w wersji wpisu do rejestru zabytków z dnia 3 listopada 1986r obejmuje zespół paleolitycznych osad przemysłowych wraz z kopalnią hematytu. Obecnie, od 1995 roku, rezerwat stanowi część Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej.

Planowane obszary chronione na terenie gminy Wąchock

Obszary należące do sieci Natura 2000 na terenie województwa świętokrzyskiego to: „Dolina Krasnej”, „Dolina Nidy”, „Lasy Suchedniowskie”, „Łysogóry”, „Małopolski Przełom Wisły”, „Ostoja Nidziańska”, „Ostoja Przedborska” oraz „przełom Wisły w Małopolsce”. Obecnie na terenie powiatu starachowickiego nie ma obszarów należących do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Do sieci tej proponuje się włączyć obszary „Ostoja Sieradowicka”, „Dolina Świśliny” i „Uroczyska Lasów Starachowickich”.

Na terenie gminy znajduje się znaczna część planowanej do objęcia obszarem Natura 2000 terenów „Ostoi Sieradowickiej”. Obszar Ostoi stanowi rozległy kompleks leśny (powierzchnia ogółem 7848,8 ha), wchodzący w skład tzw. Puszczy Świętokrzyskiej, porozdzielany strumieniami, stanowiącymi dopływy rzeki Kamiennej. W dolinach wielu z nich tworzą się podmokłe łąki i torfowiska. Teren od wschodu obejmuje rzekę Żarnówkę wraz z licznymi dopływami, przez centralną część obszaru płynie Lubianka, w południowo-wschodniej części płynie Szczebra, natomiast w południowej części obszaru, na zboczach Góry Sieradowskiej znajdują się źródła Świśliny. Pod względem geologicznym Ostoja leży na Płaskowyżu Suchedniowskim, który stanowią regularne ciągi garbów denudacyjnych, zbudowanych głównie z masywnych piaskowców dolnotriasowych, na których zalegają osady plejstoceniowe. W obszarze stwierdzono 13 typów siedlisk przyrodniczych, głównie leśnych z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, przy czym najlepiej wykształcone żyzne buczyny, bory i lasy bagienne oraz wyżynny jodłowy bór mieszany. Ponadto dobrze zachowane są zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, które wykształciły się w dolinach rzecznych często towarzysząc im różnego typu torfowiska. Ponadto na obszarze tym występują siedliska ptaków, ssaków, płazów, gadów oraz bezkręgowców należących do gatunków chronionych.

Projektuje się również objęcie ochroną prawną pomniejszych obszarów na terenie gminy.

Tabela 30. Planowane obszary i obiekty do objęcia ochroną prawną na terenie gminy Wąchock:

Forma ochrony	Lokalizacja
Rezerwat przyrody	<ul style="list-style-type: none"> - Fragment grądu o parkowym zadrzewieniu i wilgotne łąki nad Żarnówką na północ od Parszowa; - Zbiornik wodny Pasternik z otaczającą roślinnością szuwarową; - Śródleśna łąka Barwinek; - Dolina rzeki Lubianki - obszar o wybitnych wartościach przyrodniczych, stanowiący naturalny fragment niskiego grądu subkontynentalnego i łągu olszowego z okazami dębów, jodeł i jaworów oraz chronionymi gatunkami roślin; - Zmiana granic rezerwatu Wykus - poszerzenie terenu w kierunku wschodnim
Użytek ekologiczny	<ul style="list-style-type: none"> - Łąka i zarośla nad rzeką Żarnówką w miejscowości Parszów przysiółek Zarzecze; - Łąki na południe od dworca PKP w Wąchocku; - Wilgotne łąki w kompleksie lasów siekierzynskich w dolinie prawobrzeżnego dopływu Żarnówki w południowo-zachodniej części gminy; - Śródpolne i śródleśne oczka wodne w m. Parszów w pasie między przysiółkami Redzik Górny a Szkleniec Grab
Zespoły przyrodniczo - krajobrazowe	<ul style="list-style-type: none"> - Dolina Żarnówki w okolicach przysiółka Skały w sołectwie Parszów; - Dolina bezimiennej rzeczki na północ od Wielkiej Wsi - Podławki; - Dolina bezimiennych cieków na wschód od Rataj

*Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wąchock, 2004

Wnioski

Gmina Wąchock jest zasobna w powierzchnie leśne, które stwarzają korzystne warunki rekreacyjne i topoklimatyczne oraz spełniają ważną rolę wodochronną. Ponadto teren gminy jest objęty zasięgiem różnego rodzaju stref ochrony przyrodniczej.

2.10. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

W gminie Wąchock największe zagrożenie dla środowiska naturalnego mogą stworzyć awarie lub katastrofy związane z transportem substancji niebezpiecznych. Takie zagrożenie istnieje szczególnie na drodze krajowej nr 42 przebiegającej w granicach gminy na odcinku 11,28 km oraz na trasie linii kolejowej. Zagrożenie dla środowiska przyrodniczego mogą ponadto stanowić: stacja paliw płynnych w Parszowie oraz dystrybucja gazu w Ratajach.

III. CELE I ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE WĄCHOCK

3.1. Cele polityki ekologicznej państwa

Celami realizacyjnymi „Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014” są:

1. Wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska.
2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody.
3. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.
4. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski.
5. Ochrona klimatu.

3.2. Cele wojewódzkiej polityki ekologicznej

Misja Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska na lata 2007-2011:

Zrównoważony rozwój województwa, w którym środowisko przyrodnicze i jego ochrona mają znaczący wpływ na przyszły charakter tego obszaru i równocześnie wspierają jego rozwój gospodarczy i społeczny

Program Ochrony Środowiska Województwa Świętokrzyskiego definiuje następujące cele polityki regionalnej:

Edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju

- prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów
- i uciążliwości środowiska jest zadaniem nadrzędnym w polityce ekologicznej województwa.

Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracjach ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w utworzonych na terenie województwa w aglomeracjach powyżej 2000 RLM,
- realizacja oczyszczalni ścieków wraz z systemami kanalizacyjnymi w ramach programu osłonowego zbiorników wodnych w województwie,
- budowa, rozbudowa i modernizacja zbiorników retencyjnych ujętych w „Programie małej retencji dla województwa świętokrzyskiego”,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie nie jest możliwe podłączenie do zbiorowego systemu odprowadzania ścieków,
- uporządkowanie gospodarki ściekami opadowymi poprzez budowę, rozbudowę i modernizację kanalizacji deszczowej oraz urządzeń podczyszczających,

- odbudowa melioracji podstawowych i szczegółowych w celu przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi,
- aktywizacja gmin, które nie wykazują zaangażowania w rozwiązywanie problemów gospodarki wodno-ściekowej na swoim terenie.

Ochrona powietrza atmosferycznego

- opracowanie programów ochrony powietrza w strefach: miasta Kielce, starachowickiej i ostrowieckiej,
- redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza, zwłaszcza z zakładów energetycznego spalania paliw poprzez modernizacje istniejących technologii i wprowadzanie nowych, nowoczesnych urządzeń,
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, szczególnie zwiększenie pozyskiwania energii z biomasy,
- prowadzenie działań energooszczędnych w mieszkalnictwie i budownictwie poprzez podłączanie obiektów do scentralizowanych źródeł ciepła, stosowanie energooszczędnych materiałów budowlanych oraz wykonywanie termomodernizacji, szczególnie w obiektach użyteczności publicznej,
- ograniczanie emisji ze środków transportu poprzez modernizacje taboru, wykorzystywanie paliwa gazowego w miejsce oleju napędowego i benzyny oraz zwiększanie przepustowości na największych trasach komunikacyjnych,

Gospodarka odpadami

- rozwój systemów zorganizowanego zbierania odpadów komunalnych, w tym selektywnej zbiórki,
- edukacja ekologiczna mieszkańców,
- tworzenie Regionalnych Zakładów Gospodarki odpadami (RZGO),
- zamykanie, rekultywacja i dostosowanie składowisk odpadów,
- rozbudowa i modernizacja istniejących punktów zbierania odpadów niebezpiecznych (Gminne Punkty Zbierania Odpadów Niebezpiecznych).

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego (przyroda, lasy, gleby, zasoby surowców mineralnych)

- wdrożenie sieci NATURA 2000 na terenie województwa,
- renaturalizacja ekosystemów poprzez opracowywanie i wdrażanie planów ochrony
- zwiększenie lesistości,
- ochrona gleb o najlepszej przydatności rolniczej,
- racjonalne korzystanie z surowców mineralnych.

Oddziaływanie hałasu

- dalszy monitoring klimatu akustycznego województwa

Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

- monitoring pól elektromagnetycznych,
- edukacja ekologiczna nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól.

Poważne awarie

- działania zapobiegające powstawaniu poważnych awarii w przedsiębiorstwach oraz w trakcie przewozu materiałów niebezpiecznych,
- szybkie usuwanie skutków poważnych awarii.

3.3. Analiza SWOT dla środowiska w gminie Wąchock

Po przeprowadzeniu uaktualnionej diagnozy stanu środowiska na terenie gminy Wąchock sporządzono następującą analizę:

Moce strony:

1. Wyposażenie w infrastrukturę techniczną: wodociąg, kanalizacja, gazociąg
2. Walory środowiska naturalnego: tereny chronione oraz znaczące zasoby leśne i rzeka Kamienna
3. Prowadzenie edukacji ekologicznej w szkołach
4. Korzystna sieć dróg
5. Zorganizowanie sprawnego systemu odbioru odpadów
6. Inwestycje proekologiczne przeprowadzone przez gminę

Słabe strony:

1. Niepełna infrastruktura techniczna
2. Obecność nieczynnego składowiska odpadów komunalnych
3. Brak środków na inwestycje ekologiczne
4. Zły stan nawierzchni dróg
5. Rozdrobnione i niefunkcjonalne rolnictwo
6. Niska jakość gleb
7. Niedostateczne wykorzystanie atrakcyjnych walorów środowiska
8. Brak obiektów rekreacyjno-sportowych oraz umożliwiających rozwój turystyki i agroturystyki

Szanse:

1. Rozbudowa infrastruktury technicznej
2. Zachowanie zasobów przyrody, ochrona terenów leśnych i wartościowych ekologicznie
3. Rozwój turystyki i agroturystyki
4. Współpraca z sąsiednimi gminami regionu

Zagrożenia:

1. Niska świadomość ekologiczna społeczeństwa
2. Brak środków na inwestycje proekologiczne i trudności w ich pozyskaniu

Główne zadania Gminy Wąchock w zakresie ochrony środowiska wynikające z aktualizacji diagnozy stanu środowiska:

- * ochrona przyrody
  - ochrona istniejących i ustanawianie nowych form ochrony przyrody,
  - ochrona – utrzymanie i odtworzenie – korytarza ekologicznego doliny rzeki Kamiennej
  - ochrona istniejących obszarów leśnych i zalesienia nieużytków, racjonalna gospodarka leśna,
  - likwidacja dzikich wysypisk,
  - edukacja ekologiczna (wyeliminowanie spalania traw),

- wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych dla rozwoju turystyki i agroturystyki,
- zapobieganie erozji gleb i powstawaniu osuwisk oraz ochrona przed zanieczyszczeniami chemicznymi,
- * ochrony powietrza
  - modernizacja kotłowni z tradycyjnych na ekologiczne (olejowe, gazowe),
  - edukacja ekologiczna (wyeliminowanie spalania odpadów komunalnych w gospodarstwach domowych),
  - popularyzacja termomodernizacji budynków i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej,
  - gazyfikacja gminy,
  - wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
- * ochrony wód
  - rozbudowa sieci kanalizacyjnej,
  - obwałowanie rzeki Kamiennej,
  - kontrola procesu wywożenia nieczystości z szamb,
  - budowa retencyjnych zbiorników wodnych,
  - zagospodarowanie terenów wokół cieków wodnych,
- * gospodarki odpadami
  - objęcie zorganizowanym systemem odbioru śmieci wszystkich gospodarstw na terenie gminy,
  - rozszerzenie selektywnej zbiórki odpadów,
  - edukacja ekologiczna (likwidacja dzikich wysypisk, podniesienie świadomości społecznej w zakresie gospodarki odpadami),
  - osiągnięcie zakładanych limitów odzysku surowców wtórnych,
  - rozwiązanie problemu zbierania i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,
  - rekultywacja składowiska w Marcinkowie,
- * zmniejszenie hałasu
  - modernizacja systemu drogowego i stanu nawierzchni dróg na terenie gminy,
  - wprowadzenie ograniczeń prędkości, budowa pasów zieleni izolacyjnej i barier dźwiękochłonnych,

3.4. Cele strategiczne, cele operacyjne i programy w zakresie ochrony środowiska dla gminy Wąchock

Cel strategiczny Programu Ochrony Środowiska:

*Czyste środowisko naturalne
osiągnięte dzięki racjonalnej gospodarce zasobami
i inwestowaniu w infrastrukturę techniczną*

Cele operacyjne:

1. Rozwój gospodarczy nie wpływający negatywnie na środowisko naturalne
2. Kształtowanie i ochrona środowiska przyrodniczego
3. Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych oraz racjonalna gospodarka wodna
4. Wysoki poziom czystości powietrza atmosferycznego
5. Korzystny klimat akustyczny na drogach i eliminacja zagrożeń komunikacyjnych
6. Ochrona jakości gleb, powierzchni terenu i zasobów kopalin
7. Sprawny system gospodarki odpadami
8. Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców

Tabela 31. Cele operacyjne i programy gwarantujące osiągnięcie celu strategicznego:

<i>Cele operacyjne</i>	<i>Programy</i>
Rozwój gospodarczy nie wpływający negatywnie na środowisko naturalne	Program wspierania przedsiębiorczości Program wspierania rozwoju turystyki, agroturystyki i gospodarstw ekologicznych
Kształtowanie i ochrona środowiska przyrodniczego	Program kształtowania i ochrony terenów i obiektów cennych przyrodniczo Program ochrony zasobów leśnych
Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych oraz racjonalna gospodarka wodna	Program ochrony zasobów wód powierzchniowych i podziemnych Program budowy sieci kanalizacji sanitarnej i systemów oczyszczania ścieków Program regulacji cieków wodnych i zagospodarowania terenów położonych w ich otoczeniu
Wysoki poziom czystości powietrza atmosferycznego	Program ochrony powietrza Program popularyzacji energii odnawialnej i technologii przyjaznych środowisku
Korzystny klimat akustyczny na drogach i eliminacja zagrożeń komunikacyjnych	Program poprawy systemu komunikacyjnego
Ochrona jakości gleb, powierzchni terenu i zasobów kopalin	Program ochrony gleb i powierzchni ziemi Program ochrony złóż kopalin
Sprawny system gospodarki odpadami	Program gospodarki odpadami
Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców	Program edukacji ekologicznej

---

Czyste środowisko naturalne osiągnięte dzięki racjonalnej gospodarce zasobami i inwestowaniu w infrastrukturę techniczną

Cel strategiczny, jakim jest czyste środowisko naturalne w gminie Wąchock wymaga podjęcia działań ograniczających powstawanie zanieczyszczeń oraz minimalizację oddziaływania na środowisko istniejących instalacji i urządzeń. Warunkiem osiągnięcia celu strategicznego jest realizacja celów operacyjnych zmierzających do:

- poprawy jakości wód
- poprawy stanu powietrza
- zmniejszenia hałasu
- racjonalizacja gospodarki odpadami

Koniecznym jest pozyskanie przez gminę wsparcia zewnętrznego na realizację niektórych inwestycji.

C.O. Rozwój gospodarczy nie wpływający negatywnie na środowisko naturalne

Rozwój gospodarczy gminy Wąchock nie powinien powodować pogorszenia aktualnego stanu środowiska naturalnego. Działania samorządu powinny wspierać stosowanie technologii przyjaznych środowisku, popularyzować stosowanie źródeł energii odnawialnej. Jednym z głównych zadań gminy jest ciągła rozbudowa systemów infrastruktury technicznej, chroniącej środowisko. Działania takie mogą przyczynić się do powstawania nowych podmiotów gospodarczych na terenie gminy.

Program wspierania przedsiębiorczości

Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz rozwój sektora rolnego uzależniony jest m.in. od stanu infrastruktury (możliwości techniczne dla działalności gospodarczej) – rozbudowa sieci infrastrukturalnych będzie czynnikiem sprzyjającym rozwojowi tych sektorów.

Program wspierania rozwoju turystyki, agroturystyki i gospodarstw ekologicznych

Rozwój turystyki i agroturystyki zwiększa atrakcyjność regionu, powinien być więc wspierany organizacyjnie przez samorząd gminy. Rozwój turystyki warunkowany jest dostępnością bazy wypoczynkowej, rekreacyjnej, noclegowej i gastronomicznej. Na bazie zasobów środowiska naturalnego – obecnych rezerwatów, miejsc chronionych oraz zabytków architektonicznych gminy przy dobrej promocji w/w walorów należy spodziewać się wzrostu zainteresowania turystów tym rejonem województwa. Charakter gminy Wąchock stwarza dogodne warunki dla rozwoju gospodarstw agroturystycznych. W tym przypadku bezpośrednim realizatorem programu będą gospodarstwa rolne, mające odpowiednie warunki dla podjęcia takiej działalności. Korzyścią stanie się większa oferta produkcyjna lokalnych gospodarstw rolnych („zdrowa żywność”) oraz zwiększenie ich konkurencyjności. Rozwój agroturystyki zwiększy atrakcyjność turystyczną obszaru poprzez rozwój bazy noclegowej, gastronomicznej i atrakcji dla turystów.

C.O. Kształtowanie i ochrona środowiska przyrodniczego

Teren gminy jest zasobny w obszary cenne przyrodniczo, dlatego ich ochrona jest konieczna i ma wpływ na dalszy rozwój gminy. Dla osiągnięcia celu zdefiniowano następujące programy:

- program kształtowania i ochrony terenów i obiektów cennych przyrodniczo,
- program ochrony zasobów leśnych.

Program kształtowania i ochrony terenów i obiektów cennych przyrodniczo

Do głównych zadań w ramach tego programu należy: konserwacja i ochrona prawnie objętych ochroną form przyrody, odtworzenie i utrzymanie korytarza ekologicznego doliny rzeki Kamiennej oraz dolin rzek Żarnówki i Lubianki.

Program ochrony zasobów leśnych

Działania podjęte w tym kierunku sprowadzać się będą do zachowania znacznych zasobów leśnych w jak najlepszym stanie czystości oraz do umożliwienia korzystania z terenów o wysokiej lesistości w celach rekreacyjnych itp. bez pogarszania ich stanu.

Dla ochrony istniejących na terenie gminy zasobów leśnych należałoby opracować plan utworzenia w obrębie zwartego kompleksu leśnego ścieżek rowerowych, dydaktycznych, parkingów itp. W zaproponowanym programie mieścić się będzie m.in. koncepcja likwidacji dzikich wysypisk poprzez ich dokładną lokalizację oraz zapobieganie ich powtórnego tworzenia.

Zalesienia gruntów nadzoruje Starostwo Powiatowe. Istnieją możliwości pozyskania środków pomocowych na cele związane z wycofaniem z użytkowania rolniczego gleb niższych klas - zadaniem gminy jest pomoc organizacyjna dla rolników, właścicieli gruntów. Ważną funkcją terenów leśnych są funkcje ochronne – opracowywane wspólnie ze Starostwem programy zalesień powinny uwzględniać również nasadzenia w rejonach o dużym natężeniu hałasu, gdzie las mógłby stanowić barierę dźwiękochłonną.

C.O. Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych oraz racjonalna gospodarka wodna

Stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych uzależniony jest w znacznym stopniu od istniejącego w gminie stanu gospodarki wodno-ściekowej. Osiągnięcie celu jakim jest pełna kanalizacja gminy Wąchock w połączeniu ze zwodociągowaniem powinno stać się najważniejszym zadaniem do realizacji w tej dziedzinie.

Efektem realizacji zaproponowanego celu operacyjnego będzie:

- dostęp wszystkich mieszkańców gminy Wąchock do wody o odpowiednim standardzie jakościowym z możliwością odprowadzenia ścieków do sieci kanalizacyjnej,
- poprawa bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców gminy (poprzez ograniczenie dostających się do gleb oraz wód powierzchniowych zanieczyszczeń).

Program ochrony zasobów wód powierzchniowych i podziemnych

Stały monitoring czystości wód powierzchniowych i podziemnych pozwoli kontrolować na bieżąco istniejącą sytuację, reagować w momencie stwierdzenia

przekroczenia dopuszczalnych norm oraz wykrywanie przyczyn zaistniałych, niekorzystnych dla środowiska źródeł zanieczyszczeń. Efektem realizacji tego programu powinna stać się:

- racjonalna gospodarka zasobami wód podziemnych – działania zmierzające do oszczędnego gospodarowania wodą,
- właściwe stosowanie nawozów chemicznych i środków ochrony roślin,
- stała kontrola przestrzegania przepisów w zakresie korzystania z bezodpływowych zbiorników ścieków.

Program budowy sieci kanalizacji sanitarnej i systemów oczyszczania ścieków

Zbiornice sieci kanalizacyjne i oczyszczalnie będą budowane na obszarach spełniających kryteria techniczne i ekonomiczne (gęstość zaludnienia, ukształtowanie terenu itp.). Na obszarach o gęstej zabudowie uzasadniona jest budowa zbiorczych systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków, natomiast dla terenów o zabudowie rozproszonej lepszym rozwiązaniem są przydomowe oczyszczalnie.

Program regulacji cieków wodnych i zagospodarowania terenów położonych w ich otoczeniu

Regulacja cieków wodnych (przez obszar gminy płyną: rzeka Kamienna, Żarnówka i Lubianka) i zagospodarowanie terenów położonych w ich otoczeniu nie tylko poprawi gospodarkę wodną ale wpłynie także korzystnie na estetykę krajobrazu.

C.O. Wysoki poziom czystości powietrza atmosferycznego

Cel ten zakłada poprawę czystości powietrza atmosferycznego poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych. Osiągnięcie celu możliwe jest poprzez modernizację przestarzałych systemów grzewczych (piece na węgiel, koks), wprowadzanie termomodernizacji budynków, ekologicznych źródeł energii, a przede wszystkim poprzez gazyfikację gminy.

Program ochrony powietrza

Gmina Wąchock posiada (w porównaniu z innymi gminami) dobrze rozwiniętą sieć gazociągową. Planowane są inwestycje doprowadzające sieć średnioprężną do pozostałych sołectw – zadania te będą realizowane w przypadku, gdy zapotrzebowanie na dostawę gazu uzasadni ekonomicznie rozpoczęcie inwestycji. Popularyzacja termomodernizacji budynków może zwiększyć „atrakcyjność” gazu i tym samym przyczynić się pośrednio do podniesienia czystości powietrza (ograniczenie „niskiej emisji” z kotłowni węglowych).

Program popularyzacji energii odnawialnej i technologii przyjaznych środowisku

Samorząd gminy powinien popularyzować najnowsze rozwiązania technologiczne, zwłaszcza w dziedzinie oczyszczania ścieków, utylizacji odpadów, alternatywnych źródeł energii itp. Samorząd gminy może wspierać technologie przyjazne środowisku stosując m.in. ulgi podatkowe.

C.O. Korzystny klimat akustyczny na drogach i eliminacja zagrożeń komunikacyjnych

Poprawę klimatu akustycznego można osiągnąć m.in. poprzez modernizację nawierzchni dróg, odpowiednie zagospodarowanie pasów drogowych przy drogach głównych. Celem jest określenie modelu sieci komunikacyjnej wewnątrz gminy, pozwalającego na dogodne połączenia drogowe między poszczególnymi miejscowościami, bezpieczeństwo transportu (stan dróg, oznakowanie), na eliminację zagrożeń komunikacyjnych (w tym związanych z transportem materiałów niebezpiecznych), minimalizację uciążliwości związanej z sąsiedztwem drogi (hałas).

Program poprawy systemu komunikacyjnego

Program powinien zawierać docelowy model otoczenia drogowego i sieci komunikacyjnej wewnątrz gminy, uwzględniający wymogi bezpieczeństwa i ochrony środowiska: dobrą nawierzchnię dróg, chodniki, oświetlenie uliczne, sieć parkingów i miejsc postojowych, stacje paliw, zakłady obsługi pojazdów, myjnie itp. Dla realizacji celu konieczne jest współdziałanie wszystkich zarządców dróg, działających na terenie gminy (dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych). Przeprowadzenie działań ułatwi sporządzenie harmonogramu zadań do wykonania obejmującego poszczególne odcinki dróg oraz pozyskanie środków zewnętrznych na inwestycje.

C.O. Ochrona jakości gleb, powierzchni terenu i zasobów kopalin

Na terenie gminy Wąchock są słabe gleby do produkcji rolnej, nie są znacznie zanieczyszczone, ale wymagają wapnowania. Z uwagi na postępującą degradację, wzrost zanieczyszczeń, należy jednak podejmować działania ochronne.

Program ochrony gleb i powierzchni ziemi

Do działań ochronnych gleb na terenie gminy należą: prowadzenie stałego monitoringu, zapobieganie erozji i powstawaniu osuwisk na zboczach doliny rzeki Kamiennej i innych cieków wodnych oraz rekultywacja terenów zanieczyszczonych, zaniedbanych, zdegradowanych – zabezpieczenie ich przede wszystkim przed dalszą degradacją oraz przed stworzeniem zagrożenia dla ludzi.

Program ochrony złóż kopalin

Program zakłada przede wszystkim ochronę udokumentowanych złóż kopalin przez wprowadzenie ich do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, ustalenie zasad ich racjonalnego wydobywania. Ważnym zadaniem jest również zapobieganie nielegalnemu wydobyciu surowców oraz rekultywacja terenów po ich wydobyciu, aby zapobiegać zmianom krajobrazowym.

C.O. Sprawny system gospodarki odpadami

Sprawnie działający system gospodarki odpadami powinien rozwiązywać problem zbiórki i utylizacji odpadów. W nowych warunkach, na składowiskach odpadów będą mogły być umieszczane wyłącznie takie odpady, których odzysk oraz unieszkodliwienie w inny sposób niż składowanie jest niemożliwe. Osiągnięcie w/w celu operacyjnego pozwoli na sprawne gospodarowanie wszystkimi rodzajami odpadów, na zminimalizowanie negatywnych oddziaływań odpadów na środowisko

i zdrowie ludzi oraz ilości odpadów wytwarzanych i składowanych na terenie gminy. Rezultatem osiągnięcia zamierzonego celu byłby możliwie największy poziom odzysku surowców wtórnych.

Program gospodarki odpadami

Program gospodarki odpadami powinien wskazywać skuteczną metodę pozwalającą na minimalizację ilości powstających odpadów komunalnych, wdrożenie nowoczesnego systemu wykorzystania i unieszkodliwiania odpadów, likwidację dzikich wysypisk oraz edukację ekologiczną uświadamiającą potrzebę i korzyści płynące z prowadzenia przez wszystkich mieszkańców gminy selektywnej zbiórki odpadów. Szczegółowe zapisy dotyczące gospodarki odpadami na terenie gminy Wąchock zawarte są w „Planie Gospodarki Opadami” (część II niniejszego opracowania).

C.O. Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców

Skuteczność realizacji programu ochrony środowiska zależna będzie od „klimatu społecznego” i nastawienia mieszkańców do proponowanych zadań związanych z ochroną środowiska.

Program edukacji ekologicznej

Działania edukacyjne powinny być adresowane do całej społeczności, do dzieci i dorosłych. Edukacja ekologiczna dla młodzieży mogą odbywać się w ramach zajęć szkolnych i pozalekcyjnych, natomiast dla dorosłych w ramach działalności informacyjnej samorządów oraz instytucji (np. ŚODR). Programy edukacyjne opracowywane przez placówki oświatowe we współpracy z jednostkami samorządowymi mają szansę uzyskania wsparcia finansowego ze strony fundacji i funduszy ochrony środowiska oraz ze środków pomocowych.

IV PLAN DZIAŁAŃ NA LATA 2009 - 2012

4.1. Założenia planu działań na lata 2009 - 2012

Działania priorytetowe Gminnego Programu Ochrony Środowiska zostały zdefiniowane po przeprowadzeniu:

- analizy stanu obecnego środowiska naturalnego w gminie
- analizy stanu infrastruktury technicznej wpływającej na środowisko
- konsultacji z przedstawicielami Urzędu Gminy

Gminny plan inwestycyjny obejmuje szereg działań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, termomodernizacji budynków. Skalę działań inwestycyjnych warunkują możliwości finansowe gminy, dlatego konieczne jest podjęcie intensywnych starań o pozyskanie środków zewnętrznych na te zadania. Priorytetowym zadaniem, zarówno dla samorządu gminnego będzie podjęcie działań zwiększających świadomość ekologiczną mieszkańców – działania te powinny być podjęte niezwłocznie i prowadzone w sposób ciągły.

4.2. Poprawa jakości środowiska

Stan środowiska naturalnego gminy Wąchock poprawiać będą działania realizowane w większości przez samorząd gminny, dotyczące przede wszystkim budowy sieci infrastruktury technicznej (działania inwestycyjne) i wprowadzenia systemów chroniących środowisko oraz propagowanie właściwych zachowań mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów. Gmina jest zasobna w tereny leśne oraz tereny chronione, planowane są nowe obszary chronione, dlatego też zobowiązana jest do utrzymania dobrej jakości środowiska.

4.2.1. Ochrona powietrza

Na terenie gminy nie ma większych zakładów zanieczyszczających powietrze atmosferyczne, ponadto w gminie jest dobrze rozwinięta sieć gazowa, dlatego stan powietrza został oceniony jako dobry. Działania z tego zakresu, jakie powinny być prowadzone w latach 2009-2012 dotyczą przede wszystkim termomodernizacji budynków oraz zmiany sposobu ogrzewania, propagowanie nowoczesnych technologii (popularyzacja odnawialnych źródeł energii). Korzyścią dla stanu powietrza byłaby modernizacja systemu komunikacyjnego gminy w celu zmniejszenia emisji spalin.

4.2.2. Ochrona wód

Działania poprawiające stan wód powierzchniowych obejmują:

- racjonalizację gospodarki wodnej na terenie gminy,
- rozbudowę sieci wodociągowych na terenach przeznaczonych pod inwestycje
- budowę systemów kanalizacji sanitarnej,

- zabezpieczenie przeciw powodzi brzegów rzeki Kamiennej.

4.2.3. Gospodarka odpadami

Działania na lata 2009-2012 obejmują przede wszystkim usprawnienie odbioru odpadów komunalnych (wprowadzenie we wszystkich sołectwach selektywnej zbiórki odpadów komunalnych), zorganizowanie sprawnego systemu zbiórki odpadów niebezpiecznych oraz wielkogabarytowych z terenu gminy oraz podjęcie działań w celu likwidacji dzikich wysypisk odpadów i rekultywacja zamkniętego składowiska odpadów komunalnych w Marcinkowie (odpowiedzialny za rekultywację jest właściciel obiektu – Miasto Starachowice).

4.2.4. Zmniejszenie hałasu

Hałas komunikacyjny stanowi główne źródło hałasu na terenie gminy Wąchock, dlatego działania służące zmniejszeniu hałasu dotyczyć będą przede wszystkim: modernizacji dróg (poprawa stanu nawierzchni) oraz tworzenia pasów zieleni ochronnej wzdłuż szlaków komunikacyjnych (koordynacja działań wynikających z programu zalesień).

4.2.5. Ochrona przyrody

Działania w zakresie ochrony przyrody powinny obejmować ochronę prawnie chronionych form przyrody, lasów (przeciwdziałanie powstawaniu dzikich wysypisk, wypalaniu traw), jak również możliwość wykorzystania tych terenów dla rozwoju turystyki.

V ZARYS PLANU DZIAŁAŃ NA LATA 2013 - 2016

5.1. Założenia planu działań na lata 2013-2016

Plan działań na lata 2013-2016 zakłada kontynuację realizacji celów strategicznych i celów operacyjnych, rozpoczętą w okresie 2009-2012 i wcześniejszym od 2004.

5.2. Poprawa jakości środowiska

Dla poprawy stanu środowiska na terenie gminy będą kontynuowane działania z zakresu: ochrony powietrza, ochrony wód, racjonalizacji gospodarki odpadami, zmniejszenia hałasu oraz ochrony zasobów przyrody.

5.2.1. Ochrona powietrza

Działania z zakresu ochrony powietrza, przewidywane na lata 2013-2016 obejmują przede wszystkim kontynuację zadań z lat poprzednich oraz prowadzeni monitoringu stanu powietrza.

5.2.2. Ochrona wód

Działania inwestycyjne, planowane na lata 2013-2016 zakładają rozbudowę sieci wodociągowych oraz kontynuację budowę sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy, a także propagowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Ponadto przewiduje się regulacje cieków wodnych i nadzór nad obwałowaniem rzeki Kamiennej.

5.2.3. Gospodarka odpadami

Plan zadań na lata 2013-2016 przewiduje objęcie całego terenu gminy selektywną zbiórką odpadów, docelowe rozwiązanie problemu zbiórki odpadów niebezpiecznych i wielkogabarytowych, rekultywację terenu nieczynnego składowiska w Marcinkowie oraz pełną likwidację dzikich wysypisk.

5.2.4. Zmniejszenie hałasu

Program przewiduje kontynuację inwestycji modernizacyjnych sieci drogowej i otoczenia drogowego na terenie gminy.

5.2.5. Ochrona przyrody

Działania w zakresie ochrony przyrody obejmować będą kontynuację zadań z lat 2009-2012.

VI. Zadania w zakresie ochrony środowiska na lata 2009 - 2012 i lata 2013-2016

Rozwój gospodarczy nie wpływający negatywnie na środowisko naturalne

Program wspierania przedsiębiorczości

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009 – 2012</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Wspieranie rozwoju gospodarczego gminy nie wpływającego negatywnie na stan środowiska naturalnego	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy

<i>Zadania na lata 2013 – 2016</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Wdrożenie gminnego programu wspierania rozwoju przedsiębiorczości	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy

Program wspierania rozwoju agroturystyki i gospodarstw ekologicznych

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009 – 2012</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Rozwój bazy turystycznej i promocja walorów turystycznych gminy	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Urząd Marszałkowski Inwestorzy prywatni Rolnicy
2	Popularyzacja agroturystyki i ekologicznego rolnictwa	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Urząd Marszałkowski ŚODR ARiMR PPROW

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009 – 2012</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Wspomaganie tworzenia bazy turystycznej i promocja walorów turystycznych gminy	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Urząd Marszałkowski Inwestorzy prywatni Rolnicy
2	Wspieranie agroturystyki i ekologicznego rolnictwa	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Urząd Marszałkowski ŚODR ARiMR PPROW

Kształtowanie i ochrona środowiska przyrodniczego

Program kształtowania i ochrony terenów i obiektów cennych przyrodniczo

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009 – 2012</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Ochrona istniejących i ustanowienie nowych form ochrony przyrody	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Urząd Marszałkowski WFOŚ Środki UE
2	Utrzymanie i odtworzenie korytarza ekologicznego doliny rzeki Kamiennej oraz dolin rzek Żarnówki i Lubianki	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Urząd Marszałkowski WFOŚ Środki UE
3	Promocja walorów przyrodniczych gminy (foldery, ulotki, stron internetowe)	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Urząd Marszałkowski WFOŚ Środki UE

<i>Zadania na lata 2013 – 2016</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Konserwacja i ochrona prawnie objętych ochroną form przyrody	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Urząd Marszałkowski Środki UE
2	Utrzymanie i odtworzenie korytarza ekologicznego doliny rzeki Kamiennej oraz dolin rzek Żarnówki i Lubianki – kontynuacja	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Urząd Marszałkowski WFOŚ Środki UE
3	Promocja walorów przyrodniczych gminy (foldery, ulotki, stron internetowe) – kontynuacja	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Urząd Marszałkowski WFOŚ Środki UE

Program ochrony zasobów leśnych

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009 – 2012</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Sporządzenie inwentaryzacji istniejących na terenie gminy (w lasach) dzikich wysypisk	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
2	Likwidacja dzikich wysypisk śmieci w lasach oraz rekultywacja terenów Likwidacja dzikich wysypisk śmieci na gruntach będących w posiadaniu gminy oraz rekultywacja terenów	Lasy Państwowe Nadleśnictwa Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet państwa Budżet gminy
3	Opracowanie planu zalesień gruntów wyznaczonych w Studium Zagospodarowania Przestrzennego Gminy	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
4	Tworzenie ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych w obrębie terenów przyrodniczo cennych – w tym przewidzianych do objęcia ochroną prawną	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

<i>Zadania na lata 2013 – 2016</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Rekultywacja terenów po dzikich składowiskach śmieci	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
2	Wdrażanie programu zalesień	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet Starostwa Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
3	Tworzenie ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych w obrębie terenów przyrodniczo cennych – w tym przewidzianych do objęcia ochroną prawną – kontynuacja	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

**Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych oraz racjonalna
gospodarka wodna**

Program ochrony zasobów wód powierzchniowych i podziemnych

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009 – 2012</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Budowa sieci wodociągowej w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy RPO WŚ - Działanie 4.2. PO IS - Działanie 1.2.

<i>Zadania na lata 2013 – 2016</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Ukończenie wodociągowania gminy	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Modernizacja urządzeń wodociągowych według potrzeb	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
3	Wdrażanie programu ochrony zasobów wód powierzchniowych i podziemnych	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy

Program budowy sieci kanalizacji sanitarnej i systemów oczyszczania ścieków

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009 – 2012</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Budowa kanalizacji sanitarnej w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy RPO WŚ - Działanie 4.2. PO IS - Działanie 1.2.
2	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Rataje	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy RPO WŚ - Działanie 4.2. PO IS - Działanie 1.2.
3	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Parszów	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy RPO WŚ - Działanie 4.2. PO IS - Działanie 1.2.

*Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Wąchock na lata 2009-2012
z uwzględnieniem lat 2013-2016*

4	Budowa kanalizacji deszczowej z separatorami w gminie	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy RPO WŚ - Działanie 4.2. PO IŚ - Działanie 1.2.
5	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy nie przewidzianym do budowy sieci kanalizacji sanitarnej	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy RPO WŚ - Działanie 4.2. PO IŚ - Działanie 1.2.

Zadania na lata 2013 – 2016

<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Ukończenie budowy kanalizacji sanitarnej w miejscowości Parszów	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Budowa kanalizacji deszczowej z separatorami w gminie przy drodze krajowej, drogach wojewódzkich i powiatowych	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
3	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy nie przewidzianym do budowy sieci kanalizacji sanitarnej	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
4	Budowa systemów gromadzenia wód opadowych	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Program regulacji cieków wodnych i zagospodarowania terenów położonych w ich otoczeniu

Zadania priorytetowe na lata 2009 – 2012

<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Regulacja cieków wodnych	Zarządzający ciekami Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Budowa wałów przeciwpowodziowych przy rzece Kamiennej	RZGW	Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

3	Zagospodarowanie przestrzeni wokół zbiornika retencyjnego w Wąchocku na funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa Środki UE
4	Budowa mostów i przepustów dostosowanych do sieci komunikacyjnej	Zarządcy Dróg Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

<i>Zadania na lata 2013 – 2016</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja regulacji rzek i cieków wodnych na terenie gminy	Zarządzający ciekami Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Zagospodarowanie przestrzeni wokół zbiornika retencyjnego w Wąchocku na funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa Środki UE
3	Budowa mostów i przepustów dostosowanych do sieci komunikacyjnej – kontynuacja	Zarządcy Dróg Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Wysoki poziom czystości powietrza atmosferycznego

Program ochrony powietrza

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009 – 2012</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja gazyfikacji gminy	Zakład gazowniczy	Zakład gazowniczy Fundusze Ochrony Środowiska RPO WŚ - Działanie 4.2. PO IŚ - Działanie 11.1
2	Propagowanie paliwa gazowego lub innych ekologicznych paliw do celów grzewczych	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Zakład gazowniczy Fundusze Ochrony Środowiska RPO WŚ - Działanie 4.2. PO IŚ - Działanie 11.1

*Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Wąchock na lata 2009-2012
z uwzględnieniem lat 2013-2016*

3	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Fundusze Ochrony Środowiska RPO WŚ - Działanie 4.2. PO IŚ - Działanie 11.1
4	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Wielkiej Wsi	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy
5	Termomodernizacja Miejsko Gminnego Ośrodka Kultury w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Zakład gazowniczy? Fundusze Ochrony Środowiska RPO WŚ - Działanie 4.2. PO IŚ - Działanie 11.1
5	Remont budynku Wiejskiego Domu Kultury i Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Marcinków	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy PROW
6	Modernizacja urządzeń energetycznych oraz źródeł światła	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Zakład energetyczny Przedsiębiorcy Inwestorzy

<i>Zadania na lata 2013 – 2016</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Kontynuacja gazyfikacji gminy	Zakład gazowniczy	Zakład gazowniczy Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Propagowanie paliwa gazowego do celów grzewczych	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Zakład gazowniczy Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
3	Termomodernizacja obiektów infrastruktury społecznej w gminie	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Zakład gazowniczy Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Program popularyzacji energii odnawialnej i technologii przyjaznych środowisku

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009 – 2012</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Opracowanie programu popularyzacji energii odnawialnej i technologii przyjaznych środowisku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Opracowanie systemu zachęt i ulg dla inwestorów wykorzystujących odnawialne źródła energii i technologie przyjazne środowisku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

<i>Zadania na lata 2013 – 2016</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Wdrożenie programu popularyzacji energii odnawialnej i technologii przyjaznych środowisku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Wdrażanie systemu zachęt i ulg dla inwestorów wykorzystujących odnawialne źródła energii i technologie przyjazne środowisku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

Korzystny klimat akustyczny na drogach i eliminacja zagrożeń komunikacyjnych

Program poprawy systemu komunikacyjnego

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009 – 2012</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Przebudowa drogi gminnej Wąchock – Marcinków (ul. Torowa w Wąchocku, droga w Marcinkowie Górnym)	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa RPO WŚ - Działanie 3.2
2	Przebudowa drogi gminnej ul. Wielkowiejska w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa RPO WŚ - Działanie 3.2
3	Przebudowa drogi gminnej Wymysłów – Rataje w miejscowościach Wielka Wieś i Węglów	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych na lata 2008-2011

*Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Wąchock na lata 2009-2012
z uwzględnieniem lat 2013-2016*

4	Przebudowa drogi gminnej Parszów Górny - Parszów Dolny	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
5	Przebudowa drogi gminnej Wielka Wieś – Kopalnia	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy Budżet państwa Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych na lata 2008-2011
6	Przebudowa drogi gminnej ul. Szydłowiecka w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
7	Przebudowa drogi gminnej ul. Partyzantów w Wąchocku – etap III	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
8	Przebudowa drogi gminnej ul. Górna w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
9	Przebudowa drogi gminnej ul. Leśna w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
10	Przebudowa drogi gminnej ul. Smugowa w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
11	Przebudowa drogi gminnej ul. Powstańców w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
12	Przebudowa drogi gminnej ul. Słoneczna w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
13	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Rataje („droga w kierunku ul. Powstańców”)	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
14	Opracowanie map akustycznych dla obszarów wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
15	Modernizacja nawierzchni dróg gminnych, powiatowych	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock Zarząd Dróg Powiatowych	Budżet gminy Budżet powiatu Budżet państwa RPO WŚ - Działanie 3.2
16	Budowa chodników przy drogach krajowych, powiatowych, gminnych	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock Zarządy Dróg Powiatowych i Krajowych	Budżet gminy Budżet powiatu Budżet państwa RPO WŚ - Działanie 3.2
17	Budowa ścieżek rowerowych	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy

*Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Wąchock na lata 2009-2012
z uwzględnieniem lat 2013-2016*

18	Ochrona przed hałasem komunikacyjnym (budowa ekranów dźwiękochłonnych lub izolacyjnych pasów zieleni - nasadzenia drzew - wzdłuż dróg)	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock Zarządy Dróg Powiatowych i Krajowych	Budżet gminy Budżet powiatu Budżet państwa
----	--	--	--

<i>Zadania na lata 2013 – 2016</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Przebudowa drogi gminnej ul. Nadrzeczna w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
2	Przebudowa drogi gminnej ul. Dolna w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
3	Przebudowa drogi gminnej ul. Lipowa w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
4	Przebudowa drogi gminnej ul. Wesoła w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
5	Przebudowa drogi gminnej ul. Sporna w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
6	Przebudowa drogi gminnej ul. Tychowska w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
7	Przebudowa drogi gminnej ul. Błonie w Wąchocku	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
8	Przebudowa drogi gminnej „na Lipie” w Ratajach	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
9	Przebudowa drogi gminnej Wymysłów – Rataje w miejscowości Rataje	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
10	Modernizacja nawierzchni dróg powiatowych	Zarząd Dróg Powiatowych	Budżet powiatu Budżet państwa Środki UE
11	Budowa chodników przy drogach krajowych, powiatowych, gminnych	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock Zarządy Dróg Powiatowych i Krajowych	Budżet gminy Budżet powiatu Budżet państwa Środki UE
12	Budowa ścieżek rowerowych	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy

5	Ochrona przed hałasem komunikacyjnym (budowa ekranów dźwiękochłonnych lub izolacyjnych pasów zieleni - nasadzenia drzew - wzdłuż dróg)	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock Zarządy Dróg Powiatowych i Krajowych	Budżet gminy Budżet powiatu Budżet państwa
---	--	--	--

Ochrona jakości gleb, powierzchni terenu i zasobów kopalin

Program ochrony gleb i powierzchni ziemi

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009 – 2012</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Zapobieganie erozji gleb i powstawaniu osuwisk na zboczach doliny rzeki Kamiennej	RZGW Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy, państwa
2	Rekultywacja terenów zanieczyszczonych, zaniedbanych, zdegradowanych	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
3	Prowadzenie monitoringu gleb	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy

<i>Zadania na lata 2013 – 2016</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Rekultywacja terenów zanieczyszczonych, zaniedbanych, zdegradowanych – kontynuacja	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy
2	Prowadzenie monitoringu gleb – kontynuacja	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy

Program ochrony złóż kopalin

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009 – 2012</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Ochrona udokumentowanych złóż kopalin przez wprowadzenie ich do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet gminy

<i>Zadania na lata 2013 – 2016</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Rekultywacja terenów po wydobyciu kopalin – kontynuacja	Właściciele gruntów	Środki prywatne

C.O. Sprawny system gospodarki odpadami

Program gospodarki odpadami

Plan zadań priorytetowych na lata 2009-2012 oraz zadań na lata 2013-2016 został zapisany w „Planie Gospodarki Odpadami” (stanowiącej część II niniejszego opracowania).

C.O. Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców

Program edukacji ekologicznej

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009 – 2012</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Wdrożenie programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Edukacja ekologiczna mieszkańców gminy (mieszkańców, rolników, przedsiębiorców)	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
3	Organizacja i rozwój bazy danych o środowisku i jego ochronie	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
4	Organizacja imprez masowych, np.; Sprzątanie Świata	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

<i>Zadania na lata 2013 – 2016</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Wdrożenie programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
2	Edukacja ekologiczna mieszkańców gminy (mieszkańców, rolników, przedsiębiorców)	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

*Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Wąchock na lata 2009-2012
z uwzględnieniem lat 2013-2016*

3	Rozwój bazy danych o środowisku i jego ochronie	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE
4	Organizacja imprez masowych, np.; Sprzątanie Świata – kontynuacja	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Budżet Gminy Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska Środki UE

VII ZARZĄDZANIE OCHRONĄ ŚRODOWISKA

7.1. Ogólne zasady zarządzania ochroną środowiska

Zarządzanie ochroną środowiska powinno opierać się na następujących zasadach, wynikających z polityki ekologicznej Polski i Unii Europejskiej:

- zasada przezorności
- zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi
- zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego
- zasada regionalizacji
- zasada uspołecznienia
- zasada „zanieczyszczający płaci”
- zasada prewencji
- zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT)
- zasada subsydiarności
- zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej

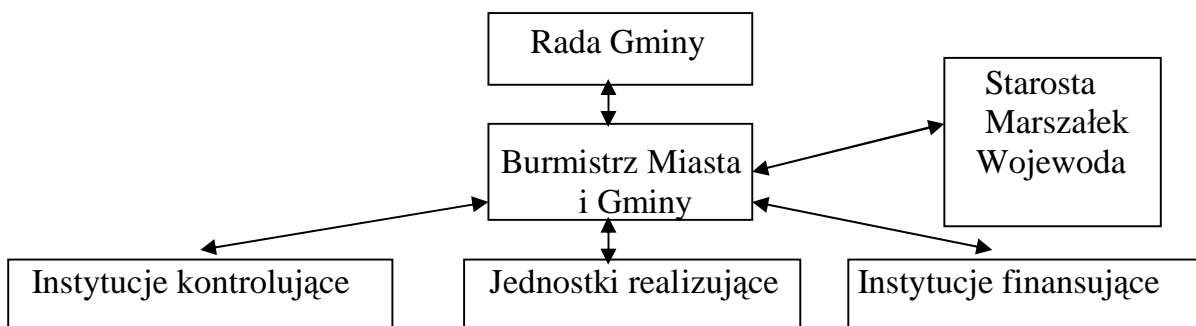
Zarządzanie ochroną środowiska na szczeblu gminy dotyczy zadań własnych gminy oraz koordynacji zadań realizowanych przez sołectwa, jednostki organizacyjne, podmioty gospodarcze - uznanych za ważne dla stanu środowiska naturalnego w gminie.

W realizacji programu uczestniczą:

- podmioty prowadzące działania organizacyjne i zarządzające programem
- podmioty uczestniczące w realizacji poszczególnych zadań
- jednostki kontrolujące realizację programu oraz efekty
- mieszkańcy gminy, jako końcowy beneficjent programu

Organem odpowiedzialnym za realizację programu jest Burmistrz Miasta i Gminy, zobowiązany do składania cyklicznych raportów Radzie Gminy. Realizacja programu wymaga współdziałania z organami administracji rządowej i samorządowej (szczebla wojewódzkiego, powiatowego), administracji specjalnej, w kompetencjach której znajdują się sprawy kontroli stanu środowiska.

Ogólny schemat zarządzania ochroną środowiska w gminie przedstawia schemat:

7.2. Kompetencje organów gminy w zakresie ochrony środowiska

Ustawy regulujące sprawy związane z ochroną środowiska dają szczegółowe kompetencje organom gminy.

Do zadań gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (art. 7 ustawy):

- 1) ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
- 2) gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- 3) wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
- 4) lokalnego transportu zbiorowego,
- 5) ochrony zdrowia,
- 6) pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
- 7) gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- 8) edukacji publicznej,
- 9) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 10) kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
- 11) targowisk i hal targowych
- 12) zieleni gminnej i zadrzewień,
- 13) cmentarzy gminnych
- 14) porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymanie gminnego magazynu przeciwpowodziowego,
- 15) utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- 16) polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej,
- 17) wspierania i upowszechniania idei samorządowej,
- 18) promocji gminy,
- 19) współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Kompetencje Wójta (Burmistrza, Prezydenta):

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 8 marca 1990 r. Ustawa o samorządzie gminnym:

- wójt przygotowuje projekty uchwał rady gminy i określa sposób ich realizacji
- wójt opracowuje plan operacyjny ochrony przed powodzią oraz ogłasza i odwołuje pogotowie i alarm przeciwpowodziowy oraz może zarządzić ewakuację z obszarów bezpośrednio zagrożonych

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 13 września 1996 r. Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach:

- wydaje zezwolenia na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie:
  1. odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości,
  2. opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych,
  3. ochrony przed bezdomnymi zwierzętami,
  4. prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części
- określa i podaje do publicznej wiadomości wymagania, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia o którym mowa w pkt. 3. i 4.
- określa i podaje do publicznej wiadomości wymagania, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia o którym mowa w pkt.1. i 2., uwzględniając:
  - opis wyposażenia technicznego niezbędnego do realizacji zadania,
  - w przypadku zezwolenia na odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości – również miejsca odzysku lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych wynikające z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, do których odpady mają być przekazane.

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska:

- w celu realizacji polityki ekologicznej państwa sporządza gminne programy ochrony środowiska, uwzględniające:
  - cele ekologiczne
  - priorytety ekologiczne
  - rodzaj i harmonogram działań proekologicznych
  - środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe
- realizuje uchwalony przez radę gminy program ochrony środowiska
- sporządza co 2 lata raport z programu ochrony środowiska, który przedstawia radzie gminy

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach

- sporządza projekt gminnego planu gospodarki odpadami
- przekazuje projekt gminnego planu gospodarki odpadami do zaopiniowania przez zarząd województwa i zarząd powiatu.
- realizuje uchwalony przez radę gminy plan gospodarki odpadami
- opiniuje program gospodarki odpadami niebezpiecznymi
- opiniuje wydawane zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów
- opiniuje wydawane zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów
- wydaje decyzje w sprawie usunięcia odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania

Kompetencje wynikające z Ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne

- jeżeli spowodowane przez właściciela gruntu zmiany stanu wody na gruncie szkodliwie wpływają na grunty sąsiednie, wójt, burmistrz lub prezydent miasta może, w drodze decyzji, nakazać właścicielowi gruntu przywrócenie stanu poprzedniego lub wykonanie urządzeń zapobiegających szkodom

Kompetencje wynikające z Ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków:

- sprawdza, czy taryfy dostarczania wody i odprowadzania ścieków oraz plan zostały opracowane zgodnie z przepisami ustawy, i weryfikuje koszty, pod względem celowości ich ponoszenia
- ogłasza uchwalone ceny i stawki opłat w miejscowej prasie lub w sposób zwyczajowo przyjęty w terminie 7 dni od dnia podjęcia uchwały

Kompetencje Rady Gminy

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 8 marca 1990 r. Ustawa o samorządzie gminnym:

- uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- uchwalanie programów gospodarczych,
- ustalanie zakresu działania jednostek pomocniczych, zasad przekazywania im składników mienia do korzystania oraz zasad przekazywania środków budżetowych na realizację zadań przez te jednostki,

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 13 września 1996 r. Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach:

- uchwała, po zasięgnięciu opinii państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, który jest aktem prawa miejscowego i dotyczy:
  1. wymagań w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości obejmujących:
    - 1) prowadzenie we wskazanym zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym powstających w gospodarstwach domowych, odpadów niebezpiecznych, odpadów wielkogabarytowych i odpadów z remontów,
    - 2) uprzątnięcie błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z części nieruchomości służących do użytku publicznego,
    - 3) mycie i naprawy pojazdów samochodowych poza myjniami i warsztatami naprawczymi.
  2. rodzaju i minimalnej pojemności urządzeń przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości oraz na drogach publicznych, warunków rozmieszczania tych urządzeń i ich utrzymywania w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym, przy uwzględnieniu:
    - 1) średniej ilości odpadów komunalnych wytwarzanych w gospodarstwach domowych, bądź w innych źródłach,
    - 2) liczby osób korzystających z tych urządzeń,

3. częstotliwości i sposobu pozbywania się odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz z terenów przeznaczonych do użytku publicznego,
4. maksymalny poziom odpadów komunalnych ulegających biodegradacji dopuszczonych do składowania na składowisku odpadów,
5. innych wymagań wynikających z gminnego planu gospodarki odpadami,
6. obowiązków osób utrzymujących zwierzęta domowe, mających na celu ochronę przed zagrożeniem lub uciążliwością dla ludzi oraz przed zanieczyszczeniem terenów przeznaczonych do wspólnego użytku,
7. wymagań utrzymywania zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolniczej, w tym także zakazu ich utrzymywania na określonych obszarach lub w poszczególnych nieruchomościach,
8. wyznaczania obszarów podlegających obowiązkowej deratyzacji i terminów jej przeprowadzania.

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska:

- uchwała gminny program ochrony środowiska
- może, w drodze uchwały, ustanawiać ograniczenia co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, z których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko.

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach

- uchwała gminny plan gospodarki odpadami

Kompetencje wynikające z Ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków

- po dokonaniu analizy projektów regulaminów dostarczania wody i odprowadzania ścieków, opracowanych przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, uchwała regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków, który jest aktem prawa miejscowego,
- uchwała wieloletnie plany rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych,
- podejmuje uchwałę o zatwierdzeniu taryf albo o odmowie zatwierdzenia taryf przedstawionych przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne,
- na uzasadniony wniosek przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego, rada gminy, w drodze uchwały przedłuża czas obowiązywania dotychczasowych taryf, lecz nie dłużej niż na 1 rok,

7.3. Instrumenty zarządzania środowiskiem

Zarządzenie środowiskiem opiera się na wykorzystaniu:

- instrumentów prawnych – ustaw i rozporządzeń, dających odpowiednie kompetencje organom administracji rządowej i samorządowej oraz organom administracji specjalnej
- instrumentów finansowych – opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, administracyjnych kar pieniężnych, funduszy celowych
- instrumentów społecznych – współdziałania i partnerstwa, edukacji ekologicznej, komunikacji społecznej
- instrumentów strukturalnych – strategii i programów wdrożeniowych.

VIII WDRAŻANIE PROGRAMU

8.1. Środki finansowe na realizację programu

Na wdrażanie programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami mogą być przeznaczone:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki o oprocentowaniu preferencyjnym udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin i powiatów,
- obligacje
- dotacje z funduszy krajowych i zagranicznych

Podstawowymi źródłami środków zewnętrznych, z których mogą korzystać samorządy dla realizacji programów ochrony środowiska to:

- Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (Narodowy, Wojewódzki, Powiatowy, Gminny)
- Fundusze strukturalne
- Fundacje i fundusze wspierające ochronę środowiska (Ekofundusz, Fundacja Poszanowania Energii, Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska i inne)

Korzystanie z większości zewnętrznych źródeł finansowania wymaga udziału własnego od 25 – 50% kosztów inwestycji.

8.2. Koszty realizacji przedsięwzięć

Kalkulacja szacunkowych kosztów realizacji programów została przeprowadzona w oparciu o plany inwestycyjne samorządu gminnego oraz koszty porównywalnych inwestycji i działań realizowanych przez te jednostki.

Tabela 32. Koszty realizacji przedsięwzięć w zakresie realizacji „programu Ochrony środowiska dla Gminy Wąchock”:

<i>Cele operacyjne Programy</i>	<i>Szacunkowe koszty realizacji 2009-2012</i>	<i>Szacunkowe koszty realizacji 2013-2016</i>	<i>Potencjalne źródła środków</i>
Rozwój gospodarczy nie wpływający negatywnie na środowisko naturalne			
Program wspierania przedsiębiorczości	20.000	20.000	Środki własne Środki pomocowe
Program wspierania rozwoju turystyki, agroturystyki i gospodarstw ekologicznych	100.000	50.000	Środki własne Środki pomocowe

Kształtowanie i ochrona środowiska przyrodniczego			
Program kształtowania i ochrony terenów i obiektów cennych przyrodniczo	50.000	50.000	Środki własne Budżet państwa Środki pomocowe Środki UE
Program ochrony zasobów leśnych	70.000	30.000	Środki własne Budżet powiatu Budżet państwa Środki pomocowe Środki UE
Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych oraz racjonalna gospodarka wodna			
Poprawa ochrony zasobów wód powierzchniowych i podziemnych	300.000	100.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe Środki UE
Program budowy sieci kanalizacji sanitarnej i systemów oczyszczania ścieków	6.000.000	4.000.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe Środki UE
Program regulacji cieków wodnych i zagospodarowania terenów położonych w ich otoczeniu	100.000	100.00	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe Środki UE
Wysoki poziom czystości powietrza atmosferycznego			
Program ochrony powietrza	1.200.000	500.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe Środki UE
Program popularyzacji energii odnawialnej i technologii przyjaznych środowisku	10.000	10.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe Środki UE
Korzystny klimat akustyczny na drogach i eliminacja zagrożeń komunikacyjnych			
Program poprawy systemu komunikacyjnego	7.000.000	5.000.000	Środki własne Budżet powiatu Budżet państwa Środki pomocowe Środki UE
Ochrona jakości gleb, powierzchni ziemi i zasobów kopalin			
Program ochrony gleb i powierzchni ziemi	10.000	10.000	Środki własne Budżet państwa Środki pomocowe Środki UE

*Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Wąchock na lata 2009-2012
z uwzględnieniem lat 2013-2016*

Program ochrony złóż kopalin	8.000	8.000	Środki własne Budżet państwa Środki pomocowe Środki UE
Sprawny system gospodarki odpadami			
Program gospodarki odpadami	800.000	700.000	Środki własne Budżet państwa Środki pomocowe Środki UE
Wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców			
Program edukacji ekologicznej	20.000	15.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe Środki UE

IX. MONITORING

Realizacja celów, wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska wymaga prowadzenia bieżącego monitoringu przebiegu realizacji programu. Stały monitoring umożliwia ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz wprowadzanie – w razie wystąpienia takiej konieczności – odpowiednich korekt. Harmonogram działań monitorujących program przedstawia schemat:

Tabela 33. Monitoring „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wąchock”:

Działanie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Monitoring stanu środowiska	x	x	x	x	x	x	x	x
Raporty z realizacji programu	x		x		x			x
Aktualizacja programu			x					x

Dla oceny realizacji programu konieczne jest ustalenie systemu wskaźników, określających skuteczność poszczególnych działań. Wskaźniki te można podzielić na grupy:

- wskaźniki ekologiczne – pozwolą określić efekt ekologiczny podejmowanych działań (jakość wód powierzchniowych i podziemnych, wskaźniki zanieczyszczenia powietrza, długość sieci infrastruktury, wskaźniki lesistości, ilość odpadów wytwarzanych przez 1 mieszkańca, stopień odzysku surowców wtórnych itp.)
- wskaźniki ekonomiczne – koszt jednostkowy osiągnięcia określonego efektu ekologicznego,
- wskaźniki społeczne – zaangażowanie mieszkańców w działania związane z ochroną środowiska, udział w realizacji sieci infrastruktury technicznej, skuteczność selektywnej zbiórki odpadów itp.

Ocena skuteczności wdrażania programu będzie prowadzona m.in. przez porównanie wskaźników charakteryzujących stan środowiska oraz stan infrastruktury technicznej, wpływającej na stan środowiska:

- jakość wód powierzchniowych (klasy czystości)
- jakość wód podziemnych
- stężenie zanieczyszczeń gazowych i pyłowych
- zawartość metali ciężkich w glebach
- wskaźnik lesistości
- powierzchnia terenów objętych ochroną prawną
- udział komunalnych ścieków nieoczyszczonych
- długość sieci kanalizacyjnej
- stosunek długości sieci wodociągowej do sieci kanalizacyjnej
- ilość odpadów komunalnych wytworzonych przez 1 mieszkańca
- udział odpadów posegregowanych w ogólnej ilości odpadów
- nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska

oraz wskaźniki społeczne:

- udział społeczeństwa w realizacji działań z zakresu ochrony środowiska
- uspołecznienie procesów decyzyjnych
- lokalne inicjatywy proekologiczne
- ilość działań prawnych związanych z zanieczyszczeniem środowiska

Informacje niezbędne do analizy stanu środowiska i monitoringu realizacji programu powinny być na bieżąco gromadzone i przetwarzane przez Referat Budownictwa, Gospodarki Komunalnej i Realizacji Inwestycji.

Tabela 34. Przykładowe wskaźniki monitoringu:

Wskaźnik	Jednostka	Wartość
Długość dróg powiatowych o nawierzchni dobrej	km	21,801
Długość dróg powiatowych niezadawalającej	km	0,530
Długość dróg gminnych o nawierzchni twardej	km	34,703
Długość dróg gminnych gruntowych	km	6,959
Długość sieci wodociągowej	km	72,40
Liczba przyłączy do sieci wodociągowej	szt.	1838
Ilość stacji uzdatniania wody pitnej	szt.	0
Ilość studni głębinowych	szt.	2
Długość sieci kanalizacyjnej	km	55,60
Liczba przyłączy do sieci kanalizacyjnej	szt.	1339
Długość kanalizacji deszczowej	km	0,51
Ilość oczyszczalni ścieków	szt.	0
Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	0
Ilość przyzakładowych oczyszczalni ścieków	szt.	0
Długość sieci gazociągowej	km	59
Ilości odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki	Mg	0
Udział odpadów zbieranych selektywnie w strumieniu zbieranych odpadów	%	0
Ilość czynnych składowisk odpadów	szt.	0
Powierzchnia czynnych składowisk odpadów	ha	0
Ilość rekultywowanych składowisk odpadów	szt.	1
Powierzchnia rekultywowanych składowisk odpadów	ha	4,30
Ilość masztów telefonii komórkowej	szt.	1
Powierzchnia zalesionych gruntów	ha	5.435
Ilość zbiorników retencyjnych	szt.	1
Powierzchnia zbiorników retencyjnych	ha	18,76
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych	ha	8.179
Powierzchnia parków krajobrazowych	ha	4.504
Powierzchnia rezerwatów	ha	20,5
Powierzchnia obszarów chronionego krajobrazu	ha	3.671
Ilość pomników przyrody	szt.	8

CZEŚĆ II

Plan Gospodarki Odpadami

Przepisy prawne

Opracowanie planu gospodarki odpadami dla gminy jest realizacją przepisów uchwalonej przez Sejm RP ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. Nr 39 poz. 251 z późn. zm.). Określone w ustawie o odpadach w rozdziale 2 art. 5 zasady postępowania z odpadami, stanowią podstawę do formułowania zadań w planie gospodarki odpadami. Zasada gospodarowania odpadami brzmi: „Kto podejmuje działania powodujące lub mogące powodować powstawanie odpadów, powinien takie działania planować, projektować i prowadzić tak aby:

- zapobiegać powstawaniu odpadów lub ograniczać ilość odpadów i ich negatywne oddziaływanie na środowisko przy wytwarzaniu produktów, podczas i po zakończeniu ich użytkowania,
- zapewniać zgodny z zasadami ochrony środowiska odzysk, jeżeli nie udało się zapobiec ich powstaniu,
- zapewniać zgodne z zasadami ochrony środowiska unieszkodliwianie odpadów, których powstaniu nie udało się zapobiec lub których nie udało się poddać odzyskowi”.

Gospodarka odpadami regulowana jest następującymi aktami prawnymi:

- Ustawą o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39 poz. 251 z późn. zm.) z dnia 27 kwietnia 2001 roku
- Ustawą – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) z dnia 27 kwietnia 2001 roku
- Ustawą o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085z późn. zm.) z dnia 27 lipca 2001 roku
- Ustawą o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (t.j. Dz. U. 2007 Nr 90, poz. 607 z późn. zm.) z dnia 11 maja 2001 roku
- Ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. Nr 72, poz. 747 z 2001r. z późn. zm.) z dnia 7 czerwca 2001 roku
- Ustawą o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671z późn. zm.) z dnia 28 października 2002 roku

oraz szeregiem rozporządzeń wydanych do ustaw:

- Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. 03.66.620 z dnia 17 kwietnia 2003 r. z późn. zm.) z dnia 9 kwietnia 2003 roku
- Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 30, poz. 213) z dnia 14 lutego 2006 roku

- *Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 7 października 2008 r. w sprawie wysokości górnych jednostkowych stawek opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2009 (M.P. Nr.79 poz.698)*
- *Rozporządzeniem Ministra Gospodarki w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595) z dnia 30 października 2002 roku*
- *Rozporządzeniem Ministra Gospodarki w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649) z 2004 roku*
- *Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206 z 2001 r.) z dnia 27 września 2001 roku*
- *Rozporządzenie Ministra Gospodarki w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649) 2004 roku*

W związku z wejściem Polski do struktur państw UE istnieje konieczność spełnienia jej wymagań w zakresie ochrony środowiska, w tym dotyczących gospodarki odpadami. Dyrektywa UE nr 91/156 EEC zabrania od roku 2002 deponowania na składowiskach odpadów nie przetworzonych (o zawartości substancji organicznych powyżej 5% i kaloryczności powyżej 6000 kJ/kg). Podstawowymi kierunkami działań będą: zmniejszanie ilości odpadów do wywiezienia poprzez selektywną zbiórkę i zagospodarowanie odpadów oraz stworzenie nowoczesnych zakładów wykorzystujących i unieszkodliwiających odpady. Odpady organiczne powinny być w całości kompostowane. Długość okresu dostosowawczego dla spełnienia przez Polskę wszystkich wymagań UE, dotyczących ochrony środowiska można optymistycznie szacować na 5 do 10 lat. Po tym okresie będziemy musieli spełnić wszystkie wymogi prawa UE, a w tym również wymogi w/w dyrektywy.

Gminny plan gospodarki odpadami (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 roku) określa:

- 1) Aktualny stan gospodarki odpadami.*
- 2) Prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami, w tym również wynikające ze zmian demograficznych i gospodarczych.*
- 3) Działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami.*
- 4) Projektowany system gospodarki odpadami.*
- 5) Rodzaj i harmonogram realizacji przedsięwzięć oraz instytucje odpowiedzialne za ich realizację.*
- 6) Instrumenty finansowe służące realizacji zamierzonych celów.*
- 7) System monitoringu i oceny zamierzonych celów.*

Zgodnie z Art. 15 ust. 7 ustawy o odpadach Gminny Plan Gospodarki Odpadami obejmuje odpady komunalne powstające na obszarze gminy oraz przywożone na jej obszar z uwzględnieniem odpadów komunalnych ulegających biodegradacji oraz odpadów niebezpiecznych zawartych w odpadach komunalnych.

Projekt planu jest opiniowany przez organ wykonawczy województwa oraz powiatu. Po zatwierdzeniu dokumentu przez Radę Gminy staje się on aktem prawa lokalnego.

Wójt Gminy przygotowuje i składa co dwa lata Radzie Gminy i organowi wykonawczemu powiatu sprawozdanie z realizacji planu. Ustawodawca ustalił konieczność aktualizacji planu nie rzadziej niż co 4 lata.

I. Analiza stanu obecnego gospodarki odpadami w gminie

Pierwszym opracowaniem dotyczącym gospodarki odpadami na terenie miasta i gminy Wąchock był Plan Gospodarki Odpadami, zatwierdzony Uchwałą Nr XXIII/147/2004 Rady Miejskiej z dnia 24 sierpnia 2004 roku.

W ramach realizacji zadań własnych gmina prowadzi gospodarkę odpadami organizując system zbiórki i składowania odpadów poza swoim terenem. W stosunku do w/w dokumentu w gospodarce odpadami na terenie gminy zaszły zmiany, dlatego też przeprowadzenie aktualizacji analizy stanu gospodarki odpadami na terenie miasta i gminy Wąchock odbyło się w oparciu o informacje uzyskane z Urzędu Miasta i Gminy w Wąchocku oraz o Sprawozdania z Realizacji Gminnego Planu Gospodarki Odpadami z dnia 23 marca 2007r. i 30 marca 2009r.

1.1. Opis infrastruktury związanej z gospodarką odpadami

Na terenie miasta i gminy Wąchock zlokalizowane jest jedno składowisko odpadów komunalnych w Marcinkowie (składowisko funkcjonowało do końca 2005 r.).

Składowisko oddano do eksploatacji w 1984 roku. Właścicielem jest gmina Starachowice. Usytuowane jest ono w odległości około 600 m od drogi prowadzącej ze Starachowic do Skarżyska-Kamiennej w miejscowości Marcinków Dolny.

Droga dojazdowa do składowiska, będąca drogą technologiczną, prowadzi od strony Marcinkowa i jest dawną drogą polną. Została ona utwardzona płytami betonowymi. Lokalizacja składowiska jest zgodna z zapisami ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego. Składowisko otacza las i nieużytki. Zajmuje ono powierzchnię 4,3 ha. Na składowisku nagromadzonych zostało 1 258 950 m³ odpadów komunalnych.

Składowisko posiada opracowaną w roku 2002 instrukcję eksploatacji. Modernizacja składowiska nie została przeprowadzona, mimo że projekt jej został opracowany. Przegląd ekologiczny składowiska został wykonany. Składowisko nie spełniało wymagań ekologicznych, dlatego też zaprzestano deponowania odpadów po 2005r. Rekultywacja całego terenu wraz z wprowadzeniem na niego roślinności ma się zakończyć 30 czerwca 2011 roku. Do tego czasu składowisko ma być regularnie monitorowane.

Tabela 35. Ilość odpadów komunalnych przekazanych na składowisko odpadów komunalnych w Marcinkowie:

Ilość odpadów przekazanych na składowisko (Mg)		
2004	2005	2006
17 697,04	12 345,41	-

*wg Sprawozdania z wykonania planu gospodarki odpadami dla powiatu starachowickiego z uwzględnieniem powiatowego programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest za lata 2005-2006

Selektywna zbiórka odpadów na terenie miasta i gminy Wąchock została wprowadzona w 2009r. Odpady zmieszane gromadzone są w kontenerach KP-7 i pojemnikach 110 l.

Na terenie gminy nie ma czynnego składowiska odpadów komunalnych, niebezpiecznych oraz innych instalacji do unieszkodliwiania i odzysku odpadów. Dlatego podmioty świadczące usługi w zakresie odbierania odpadów, przekazują je do miejsc odzysku i unieszkodliwiania zlokalizowanych poza terenem gminy:

- miejsca odzysku odpadów:
  - PWNS ALMAX Sp. z o.o. Radom, Zakład Segregacji i Odzysku Odpadów w Skarżysku Kamiennej, ul. Legionów 122,
  - Zakład Przerobu Żłomu METALIKA, 13-130 Suchedniów, ul. Stokowiec 1a.
- miejsce unieszkodliwiania:
  - Zakład Unieszkodliwiania Odpadów „Janik” Sp. z o.o., ul. Borowska 1, 27-415 Kunów.

System zbierania odpadów zmieszanych charakteryzuje się przede wszystkim niskimi kosztami inwestycyjnymi związanymi z organizacją punktów gromadzenia odpadów oraz niskimi kosztami odbioru odpadów (jeden typ samochodu). Takie rozwiązanie ma jednak istotne wady: szybkie zapełnianie składowiska, konieczność częstego opróżniania pojemników (w związku z szybkim rozkładem gnilnym), wysokie koszty sortowania zmieszanych odpadów oraz niehigieniczność procesu sortowania. Wprowadzony system zdecydowanie poprawia stan gospodarki odpadami – ułatwia odzysk surowców wtórnych oraz późniejszą segregację.

Zbiórka odpadów na terenie miasta i gminy Wąchock odbywa się poprzez firmy, które otrzymały zezwolenia Urzędu Gminy. Są to:

- Wywóz Nieczystości Stałych „BRATEK” Ryszard Pogorzelski (odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych),
- Przedsiębiorstwo Wywozu Nieczystości stałych „ALMAX” Sp. z o.o. (odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości),
- Miejskie Usługi Komunalne Sp. z o.o. (odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości),
- Zakład Oczyszczania Miasta Zofia Kozłowska (odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych),
- Wywóz i Utylizacja Odpadów Komunalnych Stałych i Płynnych „ORKAN” Jarosław Wójcik (odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości),
- Firma „POGO” Krzysztof Pogorzelski (opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych),
- Firma Usługowa „TRAN-SPEC” Jarosław Boczek (opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych).

1.2. Charakterystyka wytwarzanych odpadów

ODPADY KOMUNALNE

Odpady z gospodarstw domowych

Odpady komunalne to odpady pochodzące z gospodarstw domowych oraz odpady, które nie zawierają odpadów niebezpiecznych, pochodzące od innych wytwórców, mające zbliżony do wytworzonych w gospodarstwach indywidualnych, skład i charakter.

W mieście i gminie Wąchock w latach 2005-2008 zebrano ogółem 5244,36 Mg odpadów komunalnych zmieszanych oraz 67,26 Mg odpadów z czyszczenia ulic i placów. W roku 2008 zebrano 1494,04 Mg odpadów komunalnych zmieszanych i 15,58 Mg odpadów z czyszczenia ulic i placów.

Odpady te gromadzone są do kontenerów KP-7 rozstawionych na terenie gminy, natomiast indywidualni wytwórcy tego rodzaju odpadów (gospodarstwa domowe, posesje) gromadzą je w pojemnikach SM-110 l.

Gromadzone przez właścicieli gospodarstw odpady komunalne to przede wszystkim: odpady kuchenne, opakowaniowe i z ogrodów. Często są segregowane dla potrzeb własnych i część z nich przeznaczona zostaje na kompost, a część spalona w piecach domowych (odpady z tworzyw sztucznych, papieru itp.). W strumieniu odpadów, które trafiają do pojemników znajdują się również: odpady pochodzące z budowy, odpady niebezpieczne, takie jak np. opakowania, resztki środków chemicznych i ochrony roślin, środki medyczne, opatrunkowe.

Tabela 36. Ilość zebranych odpadów komunalnych (zmieszanych) oraz odpadów z czyszczenia ulic i placów na terenie miasta i gminy Wąchock (w Mg):

Rodzaj odpadu	Kody odpadów	Masa zebranych odpadów [Mg]			
		2005	2006	2007	2008
Odpady komunalne niesegregowane	20 03 01	1098,05	1290,62	1361,65	1494,04
Odpady z czyszczenia ulic i placów	20 03 03	20,70	15,65	15,33	15,58
	Razem:	1118,75	1306,27	1376,98	1509,62

*wg Sprawozdania z dnia 30 marca 2009r. z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Wąchock (za lata 2007-2008)

Tabela 37. Szacunkowa ilość odpadów wytwarzanych na terenie miasta i gminy Wąchock w 2008 r. w podziale na poszczególne strumienie:

Lp.	Fracje odpadów	Masa odpadów [Mg]
1	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	346
2	Odpady zielone	40
3	Papier i tektura w tym opakowania	216
4	Odpady wielomateriałowe w tym opakowania	34
5	Tworzywa sztuczne w tym opakowania	175

6	Szkło w tym opakowania	108
7	Metal w tym opakowania	67
8	Odzież, tekstylia	13
9	Drewno w tym opakowania	26
10	Odpady niebezpieczne	13
11	Odpady mineralne w tym frakcja popiołowa	307
12	Odpady z ogrodów (20 02)	47
13	Odpady z targowisk (20 03 02)	22
14	Odpady z czyszczenia ulic i placów (20 03 03)	32
15	Odpady wielkogabarytowe	85
Razem		1531

* Obliczenia własne w oparciu o wskaźniki PGO dla Województwa Świętokrzyskiego (wskaźnik kg/M x liczba mieszkańców)

Szacunkowe wyliczenia ilości odpadów komunalnych produkowanych w gminie wynoszą 1531 Mg w roku 2008. Zatem ilość ta jest wyższa od ilości odpadów oddawanych do składowania. Należy zatem przypuszczać, że mieszkańcy w inny sposób pozbywają się większości odpadów. Odpady ulegające biodegradacji trafiają na przydomowe kompostowniki, odpady drzewne, papierowe i różne opakowania są spalane w piecach domowych. Należy również brać pod uwagę możliwość wywozu odpadów na „dzikie” składowiska w lasach i w wyrobiskach po piachu.

Selektywna zbiórka odpadów na terenie miasta i gminy Wąchock została wprowadzona w 2009r. Obowiązuje segregacja odpadów w gospodarstwach domowych z podziałem na frakcję suchą (szkło, makulatura, tworzywa sztuczne, wyroby gumowe i metalowe) oraz frakcję mokrą. Realizację usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zapewnia PWNS ALMAX Sp. z o.o., ul. Wrocławska 3, 26-600 Radom, Oddział w Starachowicach.

PWNS „ALMAX” zagospodarowuje odpady w Zakładzie Segregacji i Odzysku Odpadów w Skarżysku-Kamiennej, ul. Legionów 122, gdzie częściowo przetwarzane są w celu zastosowania jako paliwa alternatywne.

Zgodnie z przekazaną do Urzędu Miasta i Gminy Wąchock informacją PWNS „ALMAX” z dnia 17.04.2009 r., podpisano na terenie gminy łącznie 1341 umów oraz zebrano od mieszkańców 419 deklaracji, na podstawie których zostaną zawarte umowy.

Tabela 38. Ilość umów zawartych na wywóz odpadów z terenu gminy Wąchock:

<i>Miejscowość</i>	<i>Ilość zawartych umów/ posesji obsługiwanych przez ALMAX</i>	<i>Ilość budynków mieszkalnych (wg ewidencji budynków UMiG)</i>
Marcinków	158	204
Rataje	112	137
Węglów	58	84
Wielka Wieś	310	382
Parszów	370	514
Wąchock	752	1065
Razem:	1760	2386

*wg Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

Zgodnie z przekazaną do Urzędu Miasta i Gminy w Wąchocku informacją PWNS "ALMAX" z dnia 21.05.2009 r., na terenie gminy podpisano 21 umów z przedsiębiorcami (punkty usługowe, handlowe, zakłady produkcyjne).

W dniu 25 marca 2009 r. Rada Miejska w Wąchocku podjęła Uchwałę Nr XXXIII/185/2009 w sprawie przeprowadzenia referendum gminnego dotyczącego przejścia za odpłatnością przez Gminę Wąchock obowiązku odbierania odpadów komunalnych z terenu nieruchomości. Referendum zostało przeprowadzone w dniu 7 czerwca 2009 r. W referendum wzięło udział mniej niż 30 % uprawnionych do głosowania, frekwencja wyniosła 18,80 %.

W związku z powyższym – na podstawie art. 55 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. Nr 88, poz. 985 z późn. zm.) referendum jest nieważne.

Odpady komunalne wytwarzane w sektorze handlowym i publicznym

Jednym ze źródeł powstawania odpadów komunalnych są obiekty tj. handel, usługi i rzemiosło, szkolnictwo, obiekty turystyczne itp. Strumień odpadów z tego rodzaju działalności może osiągnąć nawet do 70% ilości odpadów komunalnych z gospodarstw domowych.

Na terenie gminy Wąchock odpady z sektora gospodarczego są odbierane przez firmy prowadzące działalność w zakresie odbioru i transportu odpadów stałych i ciekłych. Gmina nie posiada danych dotyczących odpadów wytwarzanych w sektorze handlowym i publicznym.

Odpady opakowaniowe

Według wyliczeń szacunkowych, opartych na wskaźnikach, na terenie miasta i gminy Wąchock rocznie produkuje się ok. 34 Mg odpadów wielomateriałowych (opakowania), a także ok. 108 Mg odpadów szklanych, ok. 67 Mg odpadów z metalu, ok. 175 Mg odpadów z tworzyw sztucznych oraz ok. 216 Mg odpadów z papieru i tektury, gdzie część również stanowią opakowania.

Odpady ulegające biodegradacji

Do odpadów ulegających biodegradacji w strumieniu odpadów komunalnych zaliczane są:

- odpady kuchenne ulegające biodegradacji,
- odpady z terenów zieleni,
- odpady opakowaniowe oraz papier i tektura nieopakowaniowe,
- odzież i tekstylia (z materiałów naturalnych),
- drewno,
- odpady z targowisk,
- odpady z pielęgnacji parków i ogrodów.

Szacując w oparciu o wskaźniki, na terenie gminy w 2008 r. wytworzonych zostało łącznie ok. 951 Mg odpadów ulegających biodegradacji.

W chwili obecnej biodegradowalna część niesegregowanych odpadów komunalnych właściwie nie jest wykorzystywana i trafia na składowisko.

Część wytworzonych odpadów, zbieranych selektywnie przez mieszkańców jest wykorzystywana we własnym zakresie.

Osady ściekowe

Komunalne osady ściekowe to w rozumieniu ustawy o odpadach, pochodzący z oczyszczalni ścieków osad z komór fermentacyjnych oraz innych instalacji służących do oczyszczania ścieków komunalnych oraz innych ścieków o składzie zbliżonym do składu ścieków komunalnych

Możliwości zagospodarowania osadów ściekowych stosowanych w praktyce w dużej skali jest niewielkie. Problem gospodarki osadami ściekowymi jest najczęściej rozwiązywany poprzez: składowanie, unieszkodliwianie, mokre utlenianie, fermentację metanową, kompostowanie, spalanie z wykorzystaniem osadów do wytwarzania energii, wykorzystanie przyrodnicze.

W chwili obecnej na terenie miasta i gminy nie funkcjonuje gminna oczyszczalnia ścieków, dlatego też nie występują osady ściekowe. Ścieki z terenu gminy przesyłane są systemem kanalizacji i przepompowni do oczyszczalni ścieków w Starachowicach przy ul. Bocznej.

Z lokalnych oczyszczalni oraz ze zbiorników bezodpływowych ścieki oraz osad wywożony jest na indywidualne zlecenie przez wyspecjalizowane firmy.

Odpady wielkogabarytowe

Odpady wielkogabarytowe są to odpady o dużych rozmiarach, tj. meble, zużyty sprzęt AGD (lodówki, pralki), sprzęt elektroniczny (radia, komputery, telewizory), opakowania, skrzynie itp. Odpady te nie stanowią w zasadzie zagrożenia z wyjątkiem agregatów chłodniczych (lodówki), w których może znajdować się freon.

Szacunkowa ilość wytwarzanych na terenie miasta i gminy Wąchock odpadów wielkogabarytowych w roku 2008 wynosi 85 Mg. Gmina nie posiada danych dotyczących ilości wytwarzanych odpadów wielkogabarytowych, nie prowadzono również zbiórek tych odpadów w ostatnich latach.

Odpady budowlane

Odpady tego typu powstają w trakcie prac budowlanych, remontowych i rozbiórkowych. Odpady te powstają w wielu dziedzinach gospodarki komunalnej, budowlanej, w przemyśle, w rolnictwie i w wielu innych sektorach gospodarczych.

Gmina nie posiada danych dotyczących ilości wytwarzanych odpadów budowlanych, najczęściej zagospodarowywane są one przez samych wytwórców na inne cele budowlane.

ODPADY NIEBEZPIECZNE

Szczególną grupę wśród odpadów stanowią odpady niebezpieczne. Ze względu na stwarzane zagrożenie, gospodarka tymi odpadami objęta jest nadzorem poprzez nakaz selektywnego ich składowania, kierowanie do wykorzystania bądź unieszkodliwiania oraz ograniczenie przemieszczania.

W określonych przez prawo warunkach i czasie, wytwórcy lub odbiorcy odpadów mogą tymczasowo magazynować na swoim terenie odpady, przeznaczone do wykorzystania lub unieszkodliwienia (bez składowania). Gospodarkę odpadami

niebezpiecznymi regulują zapisy w ustawach i rozporządzeniach: ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo Ochrony Środowiska, Ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw, ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r – Prawo ochrony środowiska, ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach, rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 rok w sprawie katalogu odpadów. Transport ma być zgodny z przepisami dotyczącymi transportu materiałów niebezpiecznych. Ewidencja odpadów winna być prowadzona zgodnie z rozporządzeniem MŚ z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów.

Na obszarze miast i gminy Wąchock nie ma składowiska odpadów niebezpiecznych oraz mogilnika. Z uwagi na brak środków finansowych oraz brak terenów do odpowiedniej lokalizacji gmina nie utworzyła na swoim terenie Gminnego Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych. Od dnia 13.10.2005 r. obowiązek odzysku i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych wydzielonych z odpadów komunalnych przejęły samorządy powiatów.

Odpady medyczne i weterynaryjne

Odpady medyczne to odpady powstające w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych oraz prowadzeniem badań i doświadczeń naukowych w zakresie medycyny.

Odpady weterynaryjne to odpady powstające w związku z badaniem, leczeniem zwierząt lub świadczeniem usług weterynaryjnych, także w związku z prowadzeniem badań naukowych i doświadczeń na zwierzętach.

Odpady powstające w placówkach medycznych i weterynaryjnych reprezentują materiał o bardzo zróżnicowanym poziomie zagrożenia chemicznego i sanitarnego jak również właściwościach chemicznych. Odpady medyczne i weterynaryjne stanowią istotne zagrożenie dla ludzi i środowiska i w związku z tym problem ich bezpiecznego unieszkodliwiania jest bardzo istotny.

Na obszarze gminy Wąchock nie ma punktów umożliwiających neutralizację odpadów medycznych. Odpady tego typu zbierane są przez wyspecjalizowane firmy i wywożone do spalarni zlokalizowanych poza granicami gminy.

Na terenie woj. świętokrzyskiego działa firma Saria Małopolska Sp. z o.o. w Krakowie Oddział Wielkanoc (Gołcza), która zajmuje się odbiorem padłych zwierząt z terenu całego województwa, w tym z miasta i gminy Wąchock. Zwłoki zwierzęce odbierane są na zgłoszenie i przekazywane do utylizacji poza terenem gminy.

Baterie i akumulatory

Obecnie na terenie gminy nie ma zorganizowanego systemu zbiórki baterii i akumulatorów. Gmina nie posiada również danych dotyczących ilości wytwarzanych odpadów tego typu. Firmy zajmujące się usługami handlowymi mają podpisane umowy z firmami dotyczące odbioru zużytych akumulatorów i transportu ich w celu unieszkodliwienia. Część odpadów typu baterie trafia wraz ze strumieniem odpadów komunalnych na składowiska.

Odpady zawierające azbest

Na terenie miasta i gminy Wąchock znajduje się około 972,95 Mg, tj. 88 532 m² materiałów zawierających azbest.

Wszystkie materiały zawierające azbest powinny być sukcesywnie wymieniane do roku 2032.

Gminny „Program usuwania wyrobów zawierających azbest” jest w trakcie opracowania.

Na podstawie informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania, które wpłynęły do Burmistrza od właścicieli i zarządców nieruchomości, określono ilość oraz miejsce występowania tych wyrobów na terenie miasta i gminy. Informację o ilości i miejscach występowania azbestu złożyło 694 właścicieli nieruchomości.

Tabela 39. Szczegółowe zestawienie ilości i miejsc występowania azbestu na terenie miasta i gminy Wąchock:

Nazwa miejscowości	Ilość złożonych informacji	Rodzaj wyrobów zawierających azbest	Ilość wyrobów zawierających azbest	
			m ²	Mg
miasto Wąchock	380	płyty azbestowo-cementowe	44 234	486,15
Parszów	58	płyty azbestowo-cementowe	10 411	114,42
Wielka Wieś	69	płyty azbestowo-cementowe	10 287	113,06
Węglów	61	płyty azbestowo-cementowe	10 027	110,20
Rataje	52	płyty azbestowo-cementowe	6 347	69,76
Marcinków	74	płyty azbestowo-cementowe	6 356	69,86
Łącznie:	694	 płyty azbestowo-cementowe	87 662	963,45

*wg danych Urzędu Miasta i Gminy Wąchock

Wyroby azbestowe w formie pokrycia dachowego występują również na obiektach należących do gminy, tj. baza sprzętowa w Wąchocku na ul. Błonie – w ilości 760 m², Wiejski Dom Kultury w m. Marcinków – w ilości 110 m².

W 2007r. na terenie gminy usunięto 5,20 Mg płyt azbestowo-cementowych, w 2008r. ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest wyniosła 7,45 Mg.

Na terenie gminy i powiatu nie ma składowisk dla odpadów zawierających azbest. Na terenie województwa składowiskiem przyjmującym odpady azbestowe jest składowisko Dobrów (gm. Tuczępy, pow. buski), oddane do użytkowania w roku 2004, jego pojemność docelowa wynosi 175000 m², stopień wypełnienia w chwili obecnej wynosi 8%. Powiat Starachowicki podpisał 50 umów z firmami zajmującymi się demontażem i wywozem azbestu na w/w składowisko.

Pestycydy

Odpady zawierające pestycydy pochodzą z przeterminowanych i wycofanych z obrotu środków ochrony roślin, a także z bieżącej produkcji, dystrybucji i stosowania tych środków w rolnictwie. Na terenie miasta i gminy Wąchock nie ma magazynów nieprzydatnych środków ochrony roślin. Na terenie gminy nie są zlokalizowane również składowiska odpadów niebezpiecznych. Opakowania po środkach ochrony roślin (o kodzie 15 01 10) są odbierane przez firmy, które posiadają odpowiednie zezwolenia na zbieranie odpadów opakowaniowych. Rolnicy i działkowcy mogą oddawać opakowania po środkach ochrony roślin do punktów sprzedaży tych środków.

Odpady zawierające PCB

Według prawa ochrony środowiska, PCB zaliczane są do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska i dlatego zabronione jest jego wprowadzanie do obrotu lub poddawanie procesom odzysku.

Ze względu na właściwości dielektryczne PCB znalazły zastosowanie jako:

- podstawowe składniki cieczy izolacyjnych do napełniania transformatorów i kondensatorów;
- płyny hydrauliczne;
- dodatki do farb i lakierów;
- plastyfikatory do tworzyw sztucznych;
- środki konserwujące i impregnujące.

Dopuszcza się wykorzystanie PCB w użytkowanych urządzeniach lub instalacjach nie dłużej niż do 30 czerwca 2010 r. W związku z tym zachodzi konieczność zintensyfikowania procesu wycofywania z użytkowania urządzeń zawierających PCB.

Na terenie województwa świętokrzyskiego brak jest uprawnionego podmiotu gospodarczego zajmującego się unieszkodliwianiem urządzeń i odpadów z PCB. Obecnie na terenie kraju działają dwie nowoczesne instalacje do unieszkodliwiania PCB wyposażone w system monitorowania gazowych produktów spalania:

- Zakłady Azotowe ANWIL S. A. we Włocławku,
- Zakłady Chemiczne ROKITA S. A. w Brzegu Dolnym.

Do unieszkodliwiania olejów zawierających PCB służy również instalacja SARPI Dąbrowa Górnicza Sp. z o.o. w Dąbrowie Górniczej.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

W Polsce obowiązuje podział sprzętu elektrycznego i elektronicznego na następujące grupy:

- wielkogabarytowe - urządzenia gospodarstwa domowego (m.in. lodówki, zmywarki, pralki, kuchenki, urządzenia wentylacyjne),
- małogabarytowe urządzenia gospodarstwa domowego (m.in. odkurzacze, żelazka, wagi, suszarki do włosów),
- sprzęt teleinformatyczny i telekomunikacyjny (np. komputery, drukarki, telefony komórkowe, kalkulatory),
- sprzęt audiowizualny (np. telewizory, radia, kamery video),
- sprzęt oświetleniowy (np. oprawy oświetleniowe do lamp fluorescencyjnych, lampy sodowe),

- *narzędzia elektryczne i elektroniczne, z wyjątkiem wielkogabarytowych, stacjonarnych narzędzi przemysłowych (np. wiertarki, maszyny do szycia, kosiarki),*
- *zabawki,*
- *sprzęt rekreacyjny i sportowy (np. konsole do gier video, kolejki elektryczne),*
- *przrządy medyczne, z wyjątkiem wszystkich wszczepionych i skażonych produktów (np. sprzęt do radioterapii, do badań kardiologicznych),*
- *przrządy do nadzoru i kontroli (np. czujniki dymu, panele sterownicze) oraz automaty do wydawania np. napojów, pieniędzy.*

Od 2005 roku obowiązuje ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużyтым sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. Nr 180, poz. 1495), która wdraża postanowienia dyrektywy 2002/96/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 stycznia 2003 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (WEEE). Obecnie tworzony jest system gospodarowania zużyтым sprzętem elektrycznym i elektronicznym, który zobowiązuje użytkowników sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych do jego selektywnego zbierania i przekazywania uprawnionym podmiotom. Zużyty sprzęt jest następnie demontowany w zakładach przetwarzania, a wyodrębnione frakcje przekazywane są do specjalistycznych instalacji.

Do finansowania całego systemu zobowiązani są wprowadzający sprzęt na rynek.

Od 1 lipca 2006 r., zgodnie z ustawą o zużyтым sprzęcie elektrycznym i elektronicznym Główny Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi rejestr przedsiębiorców wprowadzających, na rynek, zbierających i przetwarzających sprzęt elektryczny i elektroniczny. Przedsiębiorcy zobowiązani są do składania kwartalnych sprawozdań o ilości i masie wprowadzanego sprzętu, o masie zużytego sprzętu zebranego poddanego przetwarzaniu, odzyskowi, w tym recyklingowi oraz unieszkodliwianiu. Zgodnie z art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zużyтым sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. nr 180, poz. 1495) w zbiórkę zużytego sprzętu włączone są placówki handlu detalicznego i hurtowego. Przy sprzedaży urządzeń i artykułów gospodarstwa domowego sprzedawcy detaliczni i hurtowi są zobowiązani do nieodpłatnego przyjęcia tego samego rodzaju zużytego sprzętu.

W Mieście i Gminie Wąchock podmiotem zbierającym zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny jest PWNS „ALMAX” Sp. z o.o. ul. Wrocławska Radom.

Wraki samochodowe i opony

Wycofane z eksploatacji samochody stanowią duże zagrożenie dla środowiska, bowiem zawierają oprócz złomu stalowego także inne substancje, w tym niebezpieczne tj. zużyty olej, płyny chłodnicze, zużyte akumulatory, zużyte opony, szkło i tworzywa sztuczne. Większość tych elementów może być wykorzystanych jako surowiec wtórny. Około 85,3% ogólnej masy złomu samochodowego stanowią materiały przeznaczone do recyklingu.

Gmina nie posiada danych dotyczących ilości wraków samochodowych i zużytych opon.

Na terenie miasta i gminy Wąchock zarejestrowanych jest 3072 samochodów osobowych i 443 samochodów ciężarowych (stan na 31.03.2008). Szacuje się, że rocznie powstaje 65 szt. wraków samochodowych. Przyjmując średnią masę

samochodu 940 kg, uzyskuje się roczną masę złomu samochodowego na poziomie około 61 Mg.

Przy założeniu wymiany opon średnio co 5 lat szacuje się, że rocznie na terenie gminy występuje konieczność unieszkodliwienia około 3200 szt. opon różnych rozmiarów.

Oleje odpadowe

Przy założeniu, że jeden samochód zużywa rocznie około 5-7 litrów oleju, przy liczbie pojazdów zarejestrowanych na terenie gminy szacuje się, że rocznie powstaje około 18.400 litrów zużytego oleju.

Oleje odpadowe powstające w wyniku działalności gospodarczej na terenie miasta i gminy Wąchock są zbierane przez podmioty posiadające zezwolenia na zbieranie i transport tego rodzaju odpadów i przekazywane do regeneracji.

ODPADY PRZEMYSŁOWE

Miasto i Gmina Wąchock nie posiada składowiska odpadów przemysłowych. Wytwórcy tego rodzaju odpadów organizują ich wywóz we własnym zakresie. Brak jest danych odnośnie charakteru i ilości wywożonych z terenu gminy Wąchock odpadów przemysłowych.

1.3. Instalacje oraz podmioty zajmujące się przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów

Zbiórka odpadów na terenie miasta i gminy Wąchock prowadzona jest przez firmy, które uzyskały zezwolenia na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości z terenu miasta i gminy oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

Tabela 40. Podmioty świadczące usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości:

L.p.	Nazwa firmy	Adres siedziby firmy lub adres do korespondencji	Nr zezwolenia wydanego przez Burmistrza MiG Wąchock data wydania, okres ważności
1.	Wywóz Nieczystości Stałych „BRATEK” Ryszard Pogorzelski	ul. Szydłowiecka 28a 26-110 Skarżysko- Kamienna	BGK-6431-1/06 z dnia 22.06.2006 r. ważne do dnia 30.06.2016 r.
2.	Przedsiębiorstwo Wywozu Nieczystości stałych „ALMAX” Sp. z o.o.	ul. Wrocławska 3 26-600 Radom	BGK-6431-1/05 z dnia 22.08.2005 r. ważne do dnia 31.12.2010 r.
3.	Miejskie Usługi Komunalne Sp. z o.o.	ul. 1-go Maja 103 26-110 Skarżysko- Kamienna	BGK-6431-2/07 z dnia 06.03.2007 r. ważne do dnia 28.02.2017 r.
4.	Zakład Oczyszczania Miasta Zofia Kozłowska	ul. Krakowska 211 26-110 Skarżysko- Kamienna	BGK-6431-3/07 z dnia 28.09.2007 r. ważne do dnia 30.09.2017 r.

5.	Wywóz i Utylizacja Odpadów Komunalnych Stałych i Płynnych „ORKAN” Jarosław Wójcik	ul. Relaksowa 36 27-230 Brody	BGK-6431-4/08 z dnia 31.10.2008 r. ważne do dnia 31.10.2018 r.
----	---	----------------------------------	---

*wg Sprawozdania z dnia 30 marca 2009r. z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Wąchock

Tabela 41. Podmioty świadczące usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych:

L.p.	Nazwa firmy	Adres siedziby firmy lub adres do korespondencji	Nr zezwolenia wydanego przez Burmistrza MiG Wąchock, data wydania, okres ważności
1.	Wywóz Nieczystości Stałych „BRATEK” Ryszard Pogorzelski	ul. Szydłowiecka 28a 26-110 Skarżysko-Kamienna	BGK-6431-1/06 z dnia 22.06.2006 r. ważne do dnia 30.06.2016 r.
2.	Firma „POGO” Krzysztof Pogorzelski	ul. Kanarkowa 4 26-110 Skarżysko-Kamienna	BGK-6431-1/07 z dnia 17.01.2007 r. ważne do dnia 31.01.2017 r.
3.	Firma Usługowa „TRAN-SPEC” Jarosław Boczek	Drożdżów 25 26-120 Bliżyn	BGK-6431-2/08 z dnia 18.08.2008 r. ważne do dnia 31.08.2018 r.
4.	Zakład Oczyszczania Miasta Zofia Kozłowska	ul. Krakowska 211 26-110 Skarżysko-Kamienna	BGK-6431-3/07 z dnia 28.09.2007 r. ważne do dnia 30.09.2017 r.

*wg Sprawozdania z dnia 30 marca 2009r. z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Wąchock

Na terenie miasta i gminy zbiórką zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego zajmuje się PWNS ALMAX Sp. z o.o. z Radomia.

Pozwolenie na gospodarkę odpadami niebezpiecznymi na terenie powiatu starachowickiego, a tym samym na terenie gminy uzyskały następujące firmy:

- Firma Remontowo Budowlana UTH Stanisław Zaćlona, Ryczówek, ul. Dolna 8, 32-311 Rodaki,
- „MITEX” S.A. ul. Zagnańska 65, 25-558 Kielce,
- Przedsiębiorstwo Remontowo - Montażowe i Usług Technicznych „BUDREM”, 26-680 Wierzbica k/Cementowni „WIERZBICA”
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowe „WAR-NO” Sp. z o. o., ul. Ciepłownicza 26, 31-587 Kraków,
- P.U.H. „SanTa-EKO” s.c., Tadeusz Zych, Izabela Rutowska, ul. Portowa 24, 27-600 Sandomierz,
- Nesco-Polska Sp. z o. o. , ul. Kopernika 58, 05-501 Piaseczno,
- Firma “PRM-PROMET” Sp. z o.o., ul. Górki Szczukowskie 1, 26-065 Piekoszów;
- PPHU „GRAMA”, Piotr Grabowski, Os. Gen. Maczka 17/5, 37-100 Łańcut,

- Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych „TERMOEXPORT”, ul. Żurawia 24/7, 00-515 Warszawa
- „EKO-CHEM-EKOSERVICE” Sp. z o.o., Al. Kościuszki 99, 90-441 Łódź;
- Centrum Gospodarki Odpadami, Azbestu i Recyklingu „caro”, ul. Bohaterów Monte Cassino 4/12, 22-400 Zamość,
- Przedsiębiorstwo Budowlane “BUDOCEX”, ul. Młoda 28, 25-619 Kielce,
- „Środowisko i Innowacje” Sp. z o.o., Dobrów 8, 28-142 Tuczępy,
- Firma Remontowo-Budowlana „RAGAR”, Radosław Rokosz, Os. 1000-lecia 35-16, 31-610 Kraków,
- Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o., ul. Kwiatkowskiego 8, 33-101 Tarnów,
- Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ Sp. z o.o., m. Reguły ul. Graniczna 6, 05-816 Michałowice,
- Zakład Usługowy „ECO-ROCK” Spółka Jawna, ul. Chemików 1. J-141, 32-600 Oświęcim,
- ALGADER HOFMAN Sp. z o.o., ul. Wólczyńska 133 bud. 11B, 01-919 Warszawa,
- „EkoNaft” Sp. z o.o., ul. Fabryczna 22, 32-540 Trzebinia,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „Abba-Ekomed” Sp. z o.o., ul. Moniuszki 11/13, 87-100 Toruń,
- R&M plettac Sp. z o.o., ul. Kościuszki 19, 63-500 Ostrzeszów,
- Transport-Metalurgia Sp. z o.o., ul. Reymonta 62, 97-500 Radomsko,
- Hydrogeotechnika Sp. z o.o., ul. Ściegiennego 262 A, 25-116 Kielce,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „PRODUS”, Marian Świstak, ul. Żytnia 7, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, tel. 248 03 96,
- Zakład Remontowo-Budowlany „AMBROŻY” Spółka Jawna, Wiesława Śliwińska, Kazimierz Ambroży, ul. Meissnera 1/3 lok. 222, 03-982 Warszawa,
- P.P.H.U. „EKO-MIX”, ul. Grabiszyńska 163, 50-950 Wrocław,
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe SKALPOL II, Barków 60 A, 26-021 Daleszyce,
- ARBUD Zbigniew Rurki, Aleja Jana Pawła II 38D/13, 47-220 Kędzierzyn Koźle,
- P.W.N.S. „ALMAX” Sp. z o.o., ul. Wrocławska 3, 26-600 Radom,
- P.P.H.U. „KAN-POL”, Iwona Łosiewicz, ul. Storczykowa 30, 20-143 Lublin,
- POLONICA, Producent Pokryć Dachowych, ul. 1-go Maja 191, 25-655 Kielce,
- Przedsiębiorstwo Usług Wodno-Budowlanych „WOD-BUD” Sp. z o.o., ul. Piłsudskiego 14, 23-200 Kraśnik,
- Firma H.P.U. „JUKAM”, Maciej Plewa, ul. Jagiellońska 95, 34-450 Krościenko
- Firma „OPTIMA” s.c., Lipa Zbigniew, Mitoraj Włodzimierz, Pleszka Cezary, ul. Jana Samsonowicza 18 G, 27-400 Ostrowiec,
- Firma „ALBEKO” Sieger Sp. j., 87-510 Kotowy, gm. Skrwilno,
- Firma „SPE-BAU” Sp. z o.o., ul. Mielecka 21/1, 53-401 Wrocław,
- Zakład Utylizacji Odpadów Przemysłowych, ul. Mrozowa 9, 31-752 Kraków,
- Firma „ENERGE” Sp. z o.o., Os. Na Stoku 11/30, 31-702 Kraków,

-
- PHU „EKO-FLORA” Sp. z o.o., Wielkie Rychnowo 92, 87-410 Kowalewo Pomorskie,
  - Firma Usługowo-Handlowa „PROZBUD”, Zdzisława Woszczek, ul. Kapelanka 11, 30-374 Kraków,
  - Firma Handlowo-Usługowa „PROJEKT-BUD”, Edyta Psut, ul. Podwale 17, 00-252 Warszawa,
  - P.P.U. „TEMIPOL” Sp. z o.o., ul. Konduktorska 42, 40-155 Katowice,
  - „AUTO-ZŁOM”, Bogusława Paż, Przewłoka 46, 27-670 Łoniów,
  - Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „ZACH-UTYL”, Górki Szczukowskie 1, 26-065 Piekoszów,
  - Sintac-Polska Sp. z o.o., ul. Żegańska 1, 04-713 Warszawa-Międzylesie,
  - P.P.H.U. „BOREX”, Przemysława Borówka, ul. Kazimierza Jeżewskiego 9, 28-300 Jędrzejów,
  - P.P.H.U. „GAJAWI” Gabriel Rogut, ul. Kopernika 56/60, 90-553 Łódź,
  - Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowo-Produkcyjne „EURO-GAZ”, Łój, Wierzbicka, Nawrot, Wierzbicki Sp. Jawna, Zgórsko 31 A, 26-052 Sitkówka-Nowiny,
  - „GOBET”, Mariusz Gościński, Dziurów, ul. Słoneczna 6, 27-230 Brody,
  - Zakład Produkcyjno-Usługowo-Handlowy „JU-STA”, Jerzy Pawliński, Al. Wyzwolenia 70, 27-200 Starachowice,

1.4. Ocena aktualnego stanu gospodarki odpadami

Na terenie miasta i gminy Wąchock dostęp do zorganizowanego odbioru odpadów komunalnych posiada 100% mieszkańców. Zbiórka odpadów zmieszanych z terenu gminy Wąchock jest dobrze zorganizowana. Selektywna zbiórka została wprowadzona w 2009r. Z uwagi na założenia dalszego rozwoju gminy należy liczyć się ze wzrostem zapotrzebowania na składowanie i zabezpieczanie odpadów z różnych sektorów: komunalnych, przemysłowych, niebezpiecznych, wielkogabarytowych i innych.

Wnioski

Analiza obecnego stanu gospodarki odpadami na terenie miasta i gminy Wąchock nasuwa wnioski następującej treści:

- konieczne jest doprowadzenie do podpisania umów na odbiór odpadów przez wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy,
- należy wprowadzić system (lub określone czasowo akcje) odbioru odpadów wielkogabarytowych, niebezpiecznych i innych,
- konieczna jest likwidacja dzikich wysypisk oraz zapobieganie ich ponownemu powstawaniu,
- konieczne jest podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy, co pozwoli na łatwiejsze wprowadzanie planów i postanowień służących ochronie środowiska na terenie gminy,
- konieczne jest pozyskanie środków zewnętrznych na realizację programu usuwania azbestu,

- zwiększenie udziału % odpadów zbieranych w stosunku do wytworzonych.

II. Plan Gospodarki Opadami

2.1. Prognozowane zmiany wpływające na gospodarkę odpadami

Na gospodarkę odpadami decydujący wpływ ma liczba ludności danego obszaru, wszelkie zmiany demograficzne, rozwój gospodarczy, ilość i struktura odpadów, a także mieszkalnictwo.

2.1.1. Demografia

Tabela 42. Liczba mieszkańców miasta i gminy Wąchock w latach 2004-2008:

Rok	2004	2005	2006	2007	2008
Liczba mieszkańców	7311	7255	7156	7150	7149

Tabela 43. Prognozowana ilość mieszkańców w mieście i gminie Wąchock:

Rok	2010	2015	2020	2025	2030
Liczba mieszkańców	7138	7131	7122	7115	7102

Prognoza na najbliższe lata zakłada systematyczny spadek liczby mieszkańców.

2.1.2. Rozwój gospodarczy

Znaczący udział w rozwoju gospodarczym gminy Wąchock mają małe i średnie firmy, których pojawiło się w ostatnich latach dość dużo. Szczególnie znaczącymi gałęziami gospodarki są: handel, transport, usługi budowlane oraz mechanika pojazdowa. Plan zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wąchock zakłada rozwój gospodarczy gminy z wykorzystaniem walorów środowiska przyrodniczego i w tym celu przewidują lokalizację różnych form działalności gospodarczej na terenie gminy. Preferowana ma być działalność nieuciążliwa dla środowiska.

Zamierzeniem gminy jest utworzenie atrakcyjnych terenów pod inwestycje oraz rozwój turystyki. Program gospodarki odpadami powinien uwzględniać perspektywiczne zwiększenie ilości odpadów bytowych (turystyka i rekreacja) oraz odpadów z sektora gospodarczego.

2.1.3. Mieszkalnictwo

Tabela 44. Liczba mieszkań i powierzchnia użytkowa mieszkań w mieście i gminie Wąchock:

2005		2006		2007	
Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)
2 530	163 187	2 535	163 829	2 547	165 365

*wg Rocznika Statystycznego Województwa Świętokrzyskiego.

Wzrost liczby mieszkań na terenie miasta i gminy szacowany jest przy założeniu utrzymania dotychczasowego tempa przyrostu.

Tabela 45. Prognoza liczby mieszkań i powierzchni użytkowej mieszkań w mieście i gminie Wąchock:

2010		2012		2015	
Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)
2 575	169 565	2 593	172 265	2 618	176 015

2.1.4. Prognoza ilości i struktury odpadów

Prognozę ilości i struktury odpadów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 46. Wskaźniki wytworzenia poszczególnych strumieni odpadów komunalnych w mieście i gminie Wąchock w latach 2008-2015 [kg/M/rok]:

Lp.	Nazwa strumienia odpadów	2008		2011		2013		2015	
		tereny wiejskie	tereny miejskie	tereny wiejskie	tereny miejskie	tereny wiejskie	tereny miejskie	tereny wiejskie	tereny miejskie
1	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	22,50	58,20	23,10	59,59	23,59	60,50	24,12	61,93
2	Odpady zielone	4,94	4,45	5,07	4,54	5,19	4,0	5,30	4,46
3	Papier i tektura w tym opakowania	20,02	48,85	20,55	49,92	21,00	50,69	21,47	51,78
4	Odpady wielomateriałowe	6,67	16,32	6,85	16,69	7,00	16,94	7,15	17,31
5	Tworzywa sztuczne w tym opakowania	17,80	33,60	18,27	34,35	18,67	34,88	19,08	35,62
6	Szkło w tym opakowania	11,37	19,02	11,67	19,44	11,92	19,74	12,19	20,15
7	Metal w tym opakowania	6,79	11,08	6,98	11,33	7,12	11,50	7,29	11,74
8	Odzież, tekstylia	1,85	3,50	1,90	3,58	1,94	3,64	1,98	3,71
9	Drewno w tym opakowania	2,57	4,05	2,64	4,15	2,69	4,20	2,76	4,31
10	Odpady niebezpieczne w tym zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny	1,25	1,95	1,29	1,99	1,32	2,03	1,35	2,07
11	Odpady mineralne w tym frakcja popiołowa	40,18	20,50	41,22	20,95	42,13	21,29	43,08	21,75
12	Odpady z ogrodów i parków (20 02)	3,09	12,49	3,17	12,76	3,24	12,96	3,31	13,24
13	Odpady z targowisk (20 03 02)	3,09	3,12	3,17	3,19	3,24	3,24	3,31	3,30
14	Odpady z czyszczenia ulic i placów (20 03 03)	2,06	7,28	2,11	7,44	2,16	7,56	2,21	7,72
15	Odpady wielkogabarytowe	10,30	15,60	10,57	15,95	10,80	16,20	11,04	16,55
	Razem:	154,48	260,00	158,56	265,87	162,01	269,97	165,69	275,64

*wg Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Starachowickiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015

Tabela 47. Prognozowana ilość odpadów komunalnych na lata 2008-2015 wg strumienia dla miasta i gminy Wąchock [Mg/rok]:

Lp.	Nazwa strumienia odpadów	2008	2011	2013	2015
1	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	346	349	354	357
2	Odpady zielone	40	41	42	43
3	Papier i tektura w tym opakowania	216	218	223	228
4	Odpady wielomateriałowe	34	35	36	37
5	Tworzywa sztuczne w tym opakowania	175	178	182	187
6	Szkło w tym opakowania	108	109	112	115
7	Metal w tym opakowania	67	68	69	71
8	Odzież, tekstylia	13	13	13	14
9	Drewno w tym opakowania	26	26	27	27
10	Odpady niebezpieczne w tym zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny	13	13	13	13
11	Odpady mineralne w tym frakcja popiołowa	307	313	323	331
12	Odpady z ogrodów i parków (20 02)	47	48	48	50
13	Odpady z targowisk (20 03 02)	22	23	23	24
14	Odpady z czyszczenia ulic i placów (20 03 03)	32	34	35	37
15	Odpady wielkogabarytowe	85	86	89	92
Razem:		1531	1554	1589	1626

*obliczenia własne wg Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Starachowickiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015

2.2. Warunki segregacji, gromadzenia i składowania odpadów

Racjonalna gospodarka odpadami opiera się głównie o selektywną zbiórkę i pozyskiwanie surowców wtórnych. Pozwala to zmniejszyć ilość odpadów trafiających na składowisko oraz przedłużyć okres jego eksploatacji, umożliwia odzysk surowców wtórnych bez nadmiernego obciążania linii w sortowniach, tworzenie stabilnego rynku surowców wtórnych i przemysłu przetwarzającego te surowce.

Schemat racjonalnego gospodarowania odpadami:

- Minimalizacja ilości odpadów – osiągnięta przez wstępną segregację
- Recykling – wykorzystanie odzyskanych surowców wtórnych w gospodarce
- Unieszkodliwianie – pozbawienie pozostałych odpadów właściwości szkodliwych dla środowiska
- Składowanie – docelowe składowanie odpadów obojętnych dla środowiska

Podstawowymi systemami selektywnej zbiórki odpadów są:

System zbiorczych punktów selektywnego gromadzenia (tzw. kontener w sąsiedztwie) polega na ustawieniu w wybranych punktach miasta specjalnie oznakowanych kontenerów przeznaczonych do zbierania szkła, papieru, tworzyw sztucznych, metali. Odpady zmieszane (frakcja mikra) gromadzone są w osobnych pojemnikach. System stosuje się w rejonach o wysokim stopniu urbanizacji.

System zbiórki „u źródła” polegający na rozstawieniu pojemników na poszczególne frakcje odpadów w miejscu ich powstawania (gospodarstwa domowe, posesje przy punktach usługowych itp.). Rozróżnia się systemy:

- dwupojemnikowy (pojemnik na frakcję suchą i frakcję moką),
- trójpojemnikowy (pojemnik na surowce wtórne, pojemnik na odpady do kompostowania, pojemnik na pozostałe odpady),
- wielopojemnikowy (pojemniki na: szkło, papier, tworzywa sztuczne, odpady do kompostowania oraz pozostałe odpady).

System centralnych punktów selektywnego gromadzenia, polegający na stworzeniu ogrodzonych, nadzorowanych miejsc wyposażonych w zestawy kilku pojemników i kontenerów obsługujących skupiska ludności około 20 tys. mieszkańców. Punkty te mogą odbierać również odpady wielkogabarytowe, odpady niebezpieczne, motoryzacyjne, budowlane.

Zgodnie z przepisami, regulującymi składowanie odpadów komunalnych konieczne będzie uzyskanie tzw. pozwolenia zintegrowanego, co w praktyce oznacza, że za kilka lat nie będzie możliwe docelowe składowanie odpadów na istniejących składowiskach na terenie gminy. Wojewódzki plan gospodarki odpadami przewiduje rozwiązanie problemu gospodarki odpadami komunalnymi poprzez skupienie gmin w czterech rejonach. Preferuje się tworzenie Rejonowych Zakładów Gospodarki Odpadów RZGO (1 lub 2 w każdym rejonie), które będą kompleksowo zagospodarowywały odpady

komunalne. W skład RZGO powinny wejść: sortownia, kompostownia oraz składowisko.

Przedstawione powyżej możliwości segregowania i gromadzenia odpadów mogą zostać wykorzystane na terenie miast i gminy Wąchock. Najbardziej efektywny byłoby wprowadzenie systemu segregacji odpadów w miejscu ich powstawania tj. „u źródła”.

2.3. Możliwości wykorzystania i unieszkodliwiania odpadów

Rosnąca ilość wytwarzanych odpadów komunalnych powoduje konieczność zmniejszania ich objętości przed ostatecznym składowaniem z jednoczesnym odzyskaniem możliwych do odzyskania surowców i energii. Najpopularniejsze sposoby unieszkodliwiania pozostałych po segregacji odpadów komunalnych to:

- spalanie – termiczna utylizacja zmniejszająca masę odpadów składowanych. Ciąg technologiczny do spalania składa się z urządzeń do przygotowania odpadów, pieca z systemem do odzysku ciepła, instalacji do oczyszczania spalin, systemu kontroli toksyczności spalin oraz urządzeń do usuwania popiołu i żużla
- wykorzystanie niektórych frakcji odpadów jako paliwa alternatywne – spalanie odpadów odbywa się nie w specjalnym piecu do spalania odpadów, ale w palenisku funkcjonującej instalacji przemysłowej (kotły fluidalne i paleniska rusztowe w zakładach energetycznych, siłowniach przemysłowych, cementowniach itp.). Paliwami mogą być np. guma, makulatura, tekstylia, odpady drewniane, plastiki, odpady organiczne. W tych systemach konieczny jest ciągły monitoring spalin.
- piroliza – polega na odgazowaniu różnego rodzaju odpadów i spalanie produktów gazowych procesu. Tą metodą można utylizować takie odpady jak: guma, makulatura, tekstylia, odpady drewniane, plastiki, odpady organiczne.
- ekobetonowanie – wykorzystanie niektórych rodzajów odpadów jako domieszki do betonów, stosowanych do budowy m.in. podbudowy dróg i ulic, budowy obwałowań wysypisk odpadów, budowy barier dźwiękochłonnych itp.
- kompostowanie – procesowi kompostowania mogą być poddane odpady organiczne z gospodarstw domowych, placów targowych, pielęgnacji zieleni miejskiej itp. Kompostowanie może być prowadzone w warunkach naturalnych (pryzmy) lub w bioreaktorach.
- przyzma energetyczna – odpady ulegające biodegradacji składowane są w przyzmach, w których odbywa się beztlenowy proces rozkładu. Wykorzystuje się powstający w wyniku procesu rozkładu biogaz do wytwarzania energii cieplnej lub elektrycznej.

2.4. Cele strategiczne i system gospodarki odpadami

Główne rodzaje odpadów, jakie powstają na terenie gminy można podzielić na:

- komunalne: stałe i ciekłe odpady z gospodarstw domowych i obiektów użyteczności publicznej oraz znajdujące się w tym strumieniu odpady

niebezpieczne lub wielkogabarytowe, odpady z ogrodów i parków, odpady uliczne, nieczystości ze zbiorników bezodpływowych,

- inne: wraki samochodowe, odpady z zakładów opieki zdrowotnej, odpady budowlane (gruz, ziemia), odpady niebezpieczne (PCB, azbest), odpady z działalności usługowej i produkcyjnej.

Główne cele planu gospodarki odpadami w gminie to:

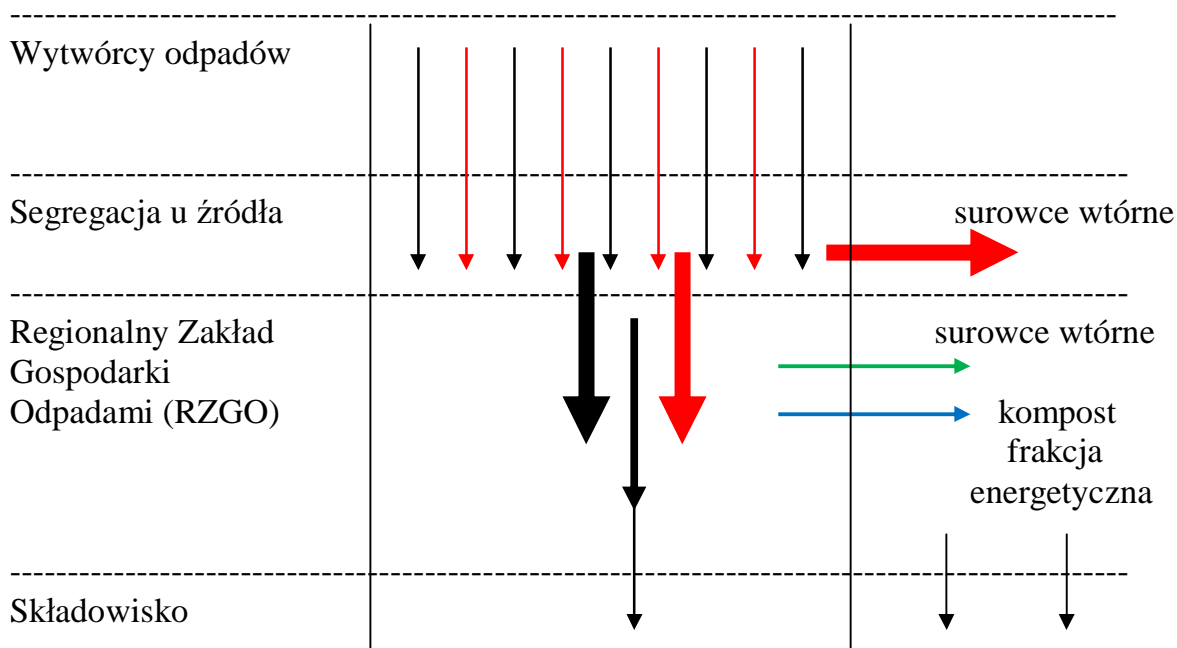
- zapobieganie powstawaniu odpadów
- zapewnienie bezpiecznego dla środowiska unieszkodliwienia powstałych odpadów

Realizacja głównych celów wymaga podjęcia szeregu działań, m.in.:

- podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców
- wprowadzenia powszechnego systemu segregacji odpadów i ich właściwego odbioru

2.4.1. Schemat gospodarki odpadami na terenie miasta i gminy

Docelowy, regionalny system zbierania, segregacji i utylizacji odpadów komunalnych przedstawia poniższy schemat:

Planowany system gospodarki odpadami na terenie miasta i gminy Wąchock przewiduje trzy etapy działań:

1. Segregacja „u źródła”

Odpady komunalne wytwarzane w gospodarstwach domowych oraz w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą poddawane będą wstępnej segregacji „u

źródła”. W wyniku wstępnej segregacji oddzielona zostanie frakcja sucha (papier, szkło, plastik, metale), która będzie odbierana przez firmę posiadającą zezwolenie na odbieranie odpadów od właścicieli nieruchomości z terenu gminy. Surowce wtórne mogą być gromadzone w workach lub pojemnikach (gospodarstwa domowe) lub w specjalnych kontenerach do selektywnej zbiórki, które powinny być wyraźnie oznakowane różnymi kolorami dla różnych rodzajów odpadów oraz ustawione w miejscach widocznych i często uczęszczanych przez mieszkańców.

2. RZGO – Regionalny Zakład Gospodarki Odpadami

Plan Gospodarki Odpadami Dla Województwa Świętokrzyskiego zakłada zmiany w stosunku poprzedniego Programu (z roku 2004) i podział województwa na 4 nowe rejony gospodarki odpadami, są to:

- rejon centralny (ludność 394 tys.) – obejmujący powiaty: kielecki grodzki i kielecki ziemski,
- rejon północny (ludność 445 tys.) – obejmujący powiaty: skarżyski, starachowicki, ostrowiecki, opatowski i sandomierski,
- rejon południowy (ludność 224 tys.) – obejmujący powiaty: włoszczowski, buski, pińczowski, staszowski,
- rejon zachodni (ludność 221 tys.) – obejmujący powiaty: konecki, włoszczowski i jędrzejowski.

W ramach rejonów gospodarki odpadami zakłada się budowę 1-2 rejonowych zakładów gospodarki odpadami (RZGO), w skład których mają wchodzić: sortownia, kompostownia i składowiska odpadów oraz inne urządzenie techniczne (jak np.: urządzenia do odzysku odpadów opakowaniowych, budowlanych, wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego). RZGO powinny obsługiwać minimum 100 tys. mieszkańców, a powierzchnia składowiska powinna być wystarczająca na 15 lat eksploatacji. Dla powiatu starachowickiego regionalnym składowiskiem odpadów jest składowisko „Janik” (gm. Kunów, pow. ostrowiecki). Składowiskiem zarządza Zakład Unieszkodliwiania Odpadów „Janik” w Kunowie. Przewidziany czas eksploatacji tego składowiska to rok 2022.

2.5. Ogólny system gospodarki odpadami w województwie świętokrzyskim

Wszystkie gminy zobowiązane są do tworzenia gminnych punktów zbiórki odpadów niebezpiecznych lub mobilnych punktów, w których będą składowane: oleje odpadowe, baterie i akumulatory, zużyte urządzenie elektrycznie i elektroniczne, przeterminowane leki i środki ochrony roślin. Jedyne składowisko odpadów niebezpiecznych na terenie województwa świętokrzyskiego znajduje się w miejscowości Dobrów (gm. Tuczępy, pow. buski). Składowisko spełnia wymagania techniczne, jest przewidziane do eksploatacji do 2018r, zarządza nim Chempol Sp. z o.o. w Dąbrowie.

Składowiska odpadów przemysłowych na terenie województwa świętokrzyskiego to:

- Gacki (gm. Pińczów) – „Nida Media” Sp. z o.o. w Leszczach – eksploatowane do 2027r.

- Gruchawka (gm. Kielce) – Elektrociepłownia Kielce S.A. – eksploatowane do 2040r.
- Skarżysko-Kamienna – Energetyka ciepła Miasta Skarżysko-Kamienna – od III kwartału 2002r. odpady nie są deponowane
- Pióro i Tursko (gm. Połaniec) – Elpoeko Sp. z o.o. w Zawadzie – do czasu funkcjonowania Elektrowni Połaniec
- Mikołajów (gm. Osiek) – Kopalnie i Zakłady chemiczne Siarki „Siarkopol” S.A. w Grzybowie (gm. Staszów) - eksploatowane do 2020r.

Wszystkie składowiska odpadów przemysłowych spełniają wymagania techniczne.

2.5.1. Działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami w województwie

Według „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Świętokrzyskiego 2007-2011” do nadrzędnych celów gospodarki odpadami należy:

- ochrona środowiska,
- zrównoważony rozwój województwa,
- zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego województwa.

Odpady komunalne

Odpady komunalne:

Cele krótkookresowe 2007-2011:

- edukowanie ekologiczne mieszkańców województwa,
- objęcie wszystkich mieszkańców województwa zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych (100%),
- selektywne zbieranie i odbieranie odpadów komunalnych, w tym wielkogabarytowych i budowlanych,
- dostosowanie funkcjonowanie składowisk odpadów oraz ich zamykanie i rekultywacja,
- rozbudowa i budowa Rejonowych Zakładów Gospodarki Odpadami (RZGO)

Cele długookresowe 2012-2019:

- kontynuowanie edukowania ekologicznego mieszkańców województwa,
- kontynuowanie selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych

Odpady ulegające biodegradacji:

Cele krótkookresowe 2007-2011:

- selektywne zbieranie i odbieranie odpadów ulegających biodegradacji,
- ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania – do 31.12.2010r. – do nie więcej niż 75% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995r.

Cele długookresowe 2012-2019:

- kontynuowanie selektywnego zbierania i odbierania odpadów ulegających biodegradacji,

- ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania
  - do nie więcej niż 50% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995r. – do 31.12.2013r.
  - do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995r. – do 31.12.2020r.

Odpady niebezpieczne w strumieniu odpadów komunalnych:

Cele krótkookresowe 2007-2011:

- selektywne zbieranie i odbieranie odpadów niebezpiecznych

Cele długookresowe 2012-2019:

- kontynuowanie selektywnego zbierania i odbierania odpadów niebezpiecznych

Odpady niebezpieczne

Odpady zawierające PCB:

Cele krótkookresowe 2007-2011:

- całkowite usunięcie PCB ze środowiska (do 30.06.2010r.)

Oleje odpadowe:

Cele krótkookresowe 2007-2011:

- selektywne zbieranie i odzysk olejów odpadowych

Cele długookresowe 2012-2019:

- kontynuacja selektywnego zbierania i odzysku olejów odpadowych

Zużyte baterie i akumulatory:

Cele krótkookresowe 2007-2011:

- selektywne zbieranie i odzysk zużytych baterii i akumulatorów

Cele długookresowe 2012-2019:

- kontynuacja selektywnego zbierania i odzysku zużytych baterii i akumulatorów

Odpady medyczne i weterynaryjne:

Cele krótkookresowe 2007-2011:

- dostosowanie spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych do wymogów prawa

Pojazdy wycofane z eksploatacji:

Cele krótkookresowe 2007-2011:

- przekazywanie wszystkich pojazdów wycofanych z eksploatacji do stacji demontażu lub punktów zbierania pojazdów oraz ich odzysk

Cele długookresowe 2012-2019:

- kontynuacja przekazywania wszystkich pojazdów wycofanych z eksploatacji do stacji demontażu lub punktów zbierania pojazdów oraz ich odzysk.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny:

Cele krótkookresowe 2007-2011:

- selektywne zbieranie i odzysk zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (dążenie do osiągnięcia odzysku w wysokości 4kg/M/rok z gospodarstw domowych),
- rozbudowa lub budowa zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego

Cele długookresowe 2012-2019:

- kontynuacja selektywnego zbierania i odzysku zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego

Wyroby zawierające azbest:

Cele krótkookresowe 2007-2011:

- selektywne usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest

Cele długookresowe 2012-2019:

- kontynuacja selektywnego usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest

Opakowania zawierające substancje niebezpieczne:

Cele krótkookresowe 2007-2011:

- selektywne zbieranie opakowań zawierających substancje niebezpieczne

Cele długookresowe 2012-2019:

- kontynuacja selektywnego zbierania opakowań zawierających substancje niebezpieczne

Odpady pozostałe:

Zużyte opony:

Cele krótkookresowe 2007-2011:

- selektywne zbieranie i odzysk zużytych opon

Cele długookresowe 2012-2019:

- kontynuacja selektywnego zbierania i odzysku zużytych opon

Komunalne osady ściekowe:

Cele krótkookresowe 2007-2011:

- ograniczenie składowania komunalnych osadów ściekowych

Cele długookresowe 2012-2019:

- kontynuacja ograniczenia składowania komunalnych osadów ściekowych

Odpady opakowaniowe

Cele krótkookresowe 2007-2011:

- selektywne zbieranie i odzysk odpadów opakowaniowych,
- poprawa efektywności selektywnego zbierania odpadów opakowaniowych

Cele długookresowe 2012-2019:

- kontynuacja selektywnego zbierania i odzysku odpadów opakowaniowych

Odpady z przemysłu:

Cele krótkookresowe 2007-2011:

- minimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów przemysłowych
- odzysk wytworzonych odpadów,
- odzysk odpadów nagromadzonych na składowiskach odpadów,
- zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów

Cele długookresowe 2012-2019:

- kontynuacja minimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów przemysłowych

2.5.2. Działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami w gminie

Podjęcie działań zmieniających obecną sytuację w zakresie gospodarki odpadami, konieczne jest szczególnie w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. W tym sektorze odpadów sytuacja przedstawia się najgorzej, zwłaszcza ze względu na fakt składowania w/w odpadów bez segregacji.

Działania powinny dotyczyć następujących obszarów:

- zapobieganie powstawaniu odpadów (optymalizacja gospodarki materiałowej, modernizacja urządzeń – poprawa wydajności, nowe technologie, recykling i ponowne użycie),
- poprawa gospodarki odpadami (optymalizacja transportu, intensyfikacja odzysku, unieszkodliwianie),
- optymalizacja sieci instalacji do utylizacji odpadów i docelowego składowiska (modernizacja i rozbudowa regionalnego składowiska odpadów).

Odpady komunalne

Podstawowym działaniem poprawiającym gospodarkę odpadami komunalnymi będzie wprowadzenie powszechnej segregacji odpadów w miejscu ich powstawania, czyli w gospodarstwach domowych. Efektem funkcjonowania tego systemu będzie minimalizacja strumienia odpadów, trafiających na docelowe składowisko.

Selektywnej zbiórce będą również podlegały odpady niebezpieczne generowane w strumieniu odpadów komunalnych przez gospodarstwa domowe/baterie i akumulatory, lakiery, farby, świetlówki itp.

Odpady komunalne, które nie będą zbierane w sposób selektywny, gromadzone będą w pojemnikach lub kontenerach o pojemności zapewniającej pokrycie zapotrzebowania. Zarządcy nieruchomości wielolokalowych zobowiązani będą dostosowywać pojemność pojemników i cykl wywozu do liczby mieszkańców.

Odpady niesegregowane odbierane będą z częstotliwością dostosowaną do potrzeb, nie rzadziej niż raz w miesiącu.

Selektywna zbiórka odpadów opakowaniowych i surowców wtórnych

Dla zapewnienia prawidłowego postępowania z odpadami opakowaniowymi zostało wydane rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 25 października 2005 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z odpadami opakowaniowymi (Dz. U. nr 219, poz. 1858). Rozporządzenie to określa szczegółowy sposób postępowania obejmujący zbieranie oraz odzysk, w tym recykling odpadów opakowaniowych: z papieru, ze szkła, z tworzyw sztucznych, z aluminium, ze stali w tym blachy stalowej,

wielomateriałowych, a także z drewna. System zbiórki odpadów opakowaniowych powinien uwzględniać powyższe rozporządzenie.

Odpady komunalne ulegające biodegradacji

Odpady z gospodarstw domowych w części zagospodarowywane są w miejscu ich powstawania – jako pasze dla zwierząt oraz jako kompost. Pozostałe odpady kuchenne będą odbierane z gospodarstw domowych jako odpady zmieszane i kompostowane na docelowym składowisku.

Wdrażanie selektywnego zbierania i odbioru odpadów ulegających biodegradacji wymagało będzie podjęcia szeregu działań informacyjno-edukacyjnych. Odzysk tych odpadów będzie następował, oprócz przydomowego kompostowania, w ramach funkcjonowania Rejonowych Zakładów Gospodarki Odpadami, w skład których mają wejść m.in. kompostowanie odpadów (o wydajności do 1000 Mg /rok).

Celem - w zakresie gospodarki odpadami biodegradowalnymi - jest zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowisko, aby nie było składowanych:

- w 2010 r. więcej niż 75%
- w 2013 r. więcej niż 50%
- w 2020 r. więcej niż 35%

masy tych odpadów w stosunku do wytworzonych w 1995 r.

Odpady niebezpieczne

Możliwe jest tworzenie punktów zbierania wybranych odpadów niebezpiecznych w specjalistycznych pojemnikach zlokalizowanych przy obiektach usługowych lub szkołach. Rozwiązanie takie można zastosować do zbierania np. przeterminowanych leków – przy aptekach), zużytych małogabarytowych baterii - w szkołach, placówkach handlowych, urzędach, olejów odpadowych – na terenach stacji paliw. Jako alternatywne rozwiązanie w zakresie selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych proponuje się zorganizowanie systematycznego odbioru odpadów przez specjalistyczny pojazd (Mobilny Punkt Zbierania Odpadów Niebezpiecznych) objeżdżający dany teren zgodnie z harmonogramem (średnio cztery razy w roku).

Na terenie miasta i gminy Wąchock występują następujące rodzaje odpadów niebezpiecznych:

- Odpady medyczne i weterynaryjne – odpady wytworzone przez prywatny gabinet weterynaryjny w Wąchocku, 2 Ośrodki Zdrowia w Wąchocku i Parszowie, apteki w Wąchocku oraz punktu aptecznego w Parszowie odbierane są przez wyspecjalizowane firmy na podstawie zawartych umów. W województwie świętokrzyskim działają 3 spalarnie odpadów medycznych i weterynaryjnych, co zaspokaja potrzeby województwa.
- Wyeksploatowane pojazdy – w chwili obecnej na terenie województwa znajduje się 16 punktów demontażu pojazdów samochodowych (najbliższy gminie punkt znajduje się przy bazie PKS w Starachowicach), gdzie mogą być oddawane wraki samochodowe. Mieszkańcy mogą również korzystać z usług firm, które same odbiorą zalegający złom.

- Opony - szacuje się, że rocznie wystąpi konieczność utylizacji około 3.200 szt. opon różnych rozmiarów. Zbiórka tych odpadów odbywać się może poprzez przejazdy specjalistycznych samochodów – „mobilny punkt zbiórki odpadów niebezpiecznych”.
- Oleje – przy założeniu, że jeden samochód zużywa rocznie około 5-7 litrów oleju, przy liczbie pojazdów zarejestrowanych na terenie gminy szacuje się, że rocznie powstaje około 18.400 litrów zużytego oleju. Firmy zajmujące się usługami handlowymi mają podpisane umowy z firmami dotyczące odbioru przetworzonych olejów.
- Akumulatory – można oddawać w punktach demontażu samochodu oraz w sklepach przy zakupie nowego.
- Odpady elektryczne i elektroniczne – odpady tego typu będą odbierane przez wyspecjalizowane firmy, z którymi gminy mają podpisane umowy, zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem.
- Odpady zawierające PCB - obecnie w kraju realizowany jest program likwidacji PCB z terminem zakończenia w 2010 roku. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dn. 24.06.2002 (Dz.U.96 poz.860) podmioty gospodarcze miały obowiązek przeprowadzenia inwentaryzacji urządzeń zawierających PCB (eksploatowanych i wycofanych z eksploatacji) oraz magazynowanych odpadów PCB w terminie do 31.12.2002 r., a następnie przedłożenia informacji o wynikach inwentaryzacji Marszałkowi. Obecnie brak jest pełnego rozeznania o ilości urządzeń zawierających PCB na terenie gminy Wąchock. W związku z tym na terenie gminy należy zinwentaryzować lokalizacje wszelkich instalacji zawierających PCB, opracować harmonogram ich usunięcia oraz przeprowadzić likwidację i dekontaminację urządzeń zawierających PCB (przede wszystkim transformatory i kondensatory z olejem zawierającym domieszkę PCB). Do 2010 roku urządzenia zawierające PCB powinny zostać zlikwidowane i unieszkodliwione przez wyspecjalizowane firmy.
- Opakowania po środkach ochrony roślin – odpady tego typu będą odbierane w punktach sprzedaży. Odpady te zostaną wywiezione przez wyspecjalizowaną firmę poza teren powiatu w celu unieszkodliwienia.
- Azbest – wg przeprowadzonej ewidencji na terenie miasta i gminy znajduje się 972,95 Mg (88 532 m²) materiałów zawierających azbest. Gmina jest w trakcie opracowania planu usuwania tych wyrobów, zakładający demontaż i przewiezienie odpadów w odpowiednie miejsca do składowania przy dofinansowaniu ze środków zewnętrznych. Na terenie województwa składowiskiem przyjmującym odpady azbestowe jest składowisko Dobrów (gm. Tuczępy, pow. buski), oddane do użytkowania w roku 2004, stopień wypełnienia wynosi 8%.

Odpady z sektora gospodarczego

Korzystnym byłoby podjęcie działań, których efektem będzie zmniejszenie ilości odpadów z tego sektora:

- promocję nowoczesnych „czystych” technologii

- promocję termomodernizacji budynków i modernizacji systemów grzewczych w celu ograniczenia ilości powstających popiołów
- wzmocnienie kontroli przestrzegania warunków postępowania z odpadami przez podmioty gospodarcze

Osady ściekowe

Ścieki z terenu gminy przesyłane są systemem kanalizacji i przepompowni do oczyszczalni ścieków w Starachowicach przy ul. Bocznej.

Rozbudowa systemu kanalizacji gminy i ewentualna budowa komunalnych oczyszczalni ścieków spowoduje powstanie osadów ściekowych, wtedy odpady te powinny być przekazywane na składowisko regionalne, gdzie będą zagospodarowane w kompostowni.

W miarę rozwoju sieci kanalizacyjnej na terenie gminy należałoby stworzyć program gospodarki odpadami osadowymi. W związku z powyższym konieczne jest opracowanie prognozy ilości osadów oraz określenie ich charakterystyki w celu analizy możliwości ich wykorzystania lub unieszkodliwienia.

Zgodnie z Planem gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego na lata 2007-2011 przewiduje się, że zmiany w zagospodarowaniu komunalnych osadów ściekowych będą następowały powoli. Zakłada się, że do roku 2018 metodom termicznym poddawane będzie ok. 40% wytwarzanych komunalnych osadów ściekowych, zaś 60% będzie nadal stosowane w rolnictwie i do rekultywacji terenów.

Odpady z rozbiórki obiektów budowlanych

Odpady z rozbiórki obiektów budowlanych lub pochodzące z remontów obiektów budowlanych często są zagospodarowywane przez samych wytwórców do innych prac budowlanych. Resztę odpadów, nadających się do zagospodarowania, planuje się gromadzić na specjalnie wydzielonym miejscu na lokalnym składowisku, aby mogły być wykorzystane powtórnie przez firmy budowlane.

W odpadach z rozbiórki obiektów budowlanych mogą występować również odpady zawierające azbest (eternit), które muszą być osobno składowane i przekazane do unieszkodliwienia.

Odpady opakowaniowe

Realizacja założenia zminimalizowania ilości odpadów opakowaniowych na szczeblu gminnym, powinna spowodować zmniejszenie ilości odpadów opakowaniowych trafiających na składowisko. Najlepszym systemem byłoby wprowadzenie segregacji odpadów w miejscu ich wytwarzania we wszystkich miejscowościach gminy Wąchock poprzez system wielopojemnikowy na: opakowania szklane, plastikowe, papierowe i kartonowe. Dodatkowa segregacja odpadów zmieszanych odbywała by się w sortowni mechaniczno-ręcznej RZGO, co pozwoliłoby wydzielić znajdujące się w tych odpadach opakowania szklane i plastikowe.

2.6. Cele krótkookresowe gospodarki odpadami (na lata 2009 – 2012)

Celem samorządu gminnego na lata 2009-2012 będzie kontynuacja założeń przyjętych w „Planie Gospodarki Odpadami” w roku 2004, stałe udoskonalanie systemu

gospodarki odpadami w gminie poprzez wprowadzenie powszechnej segregacji odpadów.

CELE:

- wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów
- udoskonalenie systemu odbioru zmieszanych odpadów komunalnych z terenu miasta i gminy, w tym odpadów ulegających biodegradacji,
- pobudzenie zaangażowania społecznego w sprawy ekologii
- zwiększenie ilości odpadów zbieranych z terenu gminy (wyeliminowanie rozbieżności między ilością odpadów zbieranych a szacunkową ilością odpadów wytwarzanych na terenie gminy)
- organizacja zbiórki odpadów niebezpiecznych
- organizacja zbiórki odpadów wielkogabarytowych
- organizacja zbiórki odpadów budowlanych
- organizacja zbiórki odpadów ulegających biodegradacji
- wdrażanie nowoczesnych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów
- dążenie do uzyskania określonych poziomów odzysku poszczególnych odpadów
- zapewnianie warunków sprawnego funkcjonowania systemu selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, w tym:
  - selektywnego zbierania odpadów: wielkogabarytowych, a także z remontów, budowy i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej,
  - selektywne zbieranie odpadów opakowaniowych,
  - osiągnięcie minimalnych poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych
  - selektywne zbieranie odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
  - selektywne zbieranie odpadów niebezpiecznych oraz zużytych urządzeń EE.
- wymiana pokryć azbestowych
- przekazywanie pojazdów wycofanych z eksploatacji do stacji demontażu
- wdrażanie nowoczesnych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów
- dążenie do uzyskania określonych poziomów odzysku poszczególnych odpadów

DZIAŁANIA:

- wdrożenie programu edukacyjnego o selektywnej zbiórce odpadów
- wprowadzenie systemu segregacji odpadów „u źródła” we wszystkich sołectwach i miejscowościach
- wprowadzenie systemu kontroli deponowania odpadów przez gospodarstwa domowe
- wprowadzenie spójnych zasad finansowania utylizacji odpadów komunalnych (zanieczyszczający płaci)
- wdrożenie programu wymiany pokryć dachowych zawierających azbest

OCZEKIWANE EFEKTY:

Realizacja planowanych działań powinna doprowadzić do:

- w wyniku szerokiej akcji informacyjno-popularyzacyjnej – wprowadzenia spójnych zasad finansowania utylizacji odpadów komunalnych (zasada: zanieczyszczający płaci) i rozpoczęcia wstępnej segregacji odpadów we wszystkich miejscowościach
- zmniejszenie dysproporcji między ilością odpadów wytwarzanych a ilością odpadów zbieranych z terenu gminy
- rozpoczęcia funkcjonowania systemu segregacji odpadów
- osiągnięcie limitów odzysku i recyklingu na poziomie:
  - odpadów wielkogabarytowych – 45%
  - odpadów budowlanych – 54%
  - odpadów niebezpiecznych – 20%
  - odpadów opakowaniowych – odzysk 60%, recykling 55-80%
- rozpoczęcie wdrażania programu azbestowego.

Tabela 48. Harmonogram rzeczowo-finansowy najważniejszych zadań z zakresu gospodarki odpadami na lata 2009-2012:

L.p.	Przedsięwzięcie	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Źródła środków
1	Wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów w gminie	2009 - 2012	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki mieszkańców Środki własne JST
2	Wdrożenie systemu odbioru odpadów posegregowanych i zmieszanych od mieszkańców	2009 - 2012	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki mieszkańców Środki własne Jednostek Samorządu Terytorialnego (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
3	Wdrożenie programu usuwania azbestu	2009 - 2012	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki mieszkańców Środki własne JST RPO Środki pomocowe
4	Organizacja systemu zbiórki odpadów niebezpiecznych pochodzących ze strumienia opadów komunalnych	2009 - 2012	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki własne JST RPO Środki pomocowe
5	Kontynuacja działań edukacyjnych w temacie selektywnej zbiórki odpadów	2009 - 2012	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki własne JST RPO Środki pomocowe

6	Likwidacja „dzikich” wysypisk	2009 - 2012	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki własne JST RPO Środki pomocowe
7	Edukacja na temat szkodliwości PCB, olejów odpadowych, baterii i akumulatorów, azbestu, sprzętu elektrycznego i elektronicznego	2009 - 2012	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki własne JST RPO Środki pomocowe
8	Monitoring systemu gospodarki odpadami	2009 - 2012	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki własne JST RPO Środki pomocowe

*Środki własne Jednostek Samorządu Terytorialnego (JST)

**Regionalny Program Operacyjny (RPO)

2.7. Cele gospodarki odpadami na lata 2013-2016

Podstawowym celem planu gospodarki odpadami na lata 2013-2016 jest kontynuacja wprowadzonego systemu gospodarki

CELE

- kontynuacja powszechnego systemu segregacji „u źródła” oraz odbioru odpadów posegregowanych i odpadów zmieszanych z terenu miasta i gminy, w tym odpadów ulegających biodegradacji
- kontynuacja działań w kierunku podwyższania świadomości ekologicznej mieszkańców
- wdrażanie nowoczesnych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów
- wymiana pokryć dachowych zawierających azbest
- kontynuacja zbiórki odpadów niebezpiecznych i uzyskanie określonych poziomów odzysku
- kontynuacja selektywnej zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego
- kontynuacja przekazywania wszystkich pojazdów wycofanych z eksploatacji do stacji demontażu
- kontynuacja selektywnego zbierania i odzysku pojazdów wycofanych z eksploatacji

DZIAŁANIA

- kontynuacja działań edukacyjnych z zakresu segregacji odpadów
- realizacja programu wymiany pokryć dachowych zawierających azbest

OCZEKIWANE EFEKTY

- minimalizacja ilości odpadów składowanych na „dzikich składowiskach” (poza systemem)
- zwiększenie zainteresowania mieszkańców miasta i gminy Wąchock wymianą pokryć dachowych, zawierających azbest
- osiągnięcie limitów odzysku i recyklingu na poziomie:
  - odpadów wielkogabarytowych – 65%

- odpadów niebezpiecznych – 57%
- odpadów budowlanych – 70%
- odpadów opakowaniowych – odzysk 60%, recykling 55-80%

Tabela 49. Harmonogram rzeczowo-finansowy najważniejszych zadań z zakresu gospodarki odpadami na lata 2013-2016:

L.p.	Przedsięwzięcie	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Źródła środków
1	Eliminowanie wyrobów zawierających azbest	2013-2016	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki mieszkańców Środki własne Jednostek Samorządu Terytorialnego (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
2	Zwiększenie odzysku surowców wtórnych w wyniku wstępnej segregacji odpadów	2013-2016	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki własne JST RPO Środki pomocowe
3	Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy	2013-2016	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki własne JST RPO Środki pomocowe
4	Monitoring systemu gospodarki odpadami	2013-2016	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki własne JST RPO Środki pomocowe

*Środki własne Jednostek Samorządu Terytorialnego (JST)

**Regionalny Program Operacyjny (RPO)

2.8. Zadania z zakresu gospodarki odpadami w Gminnym Programie Ochrony Środowiska

W „Gminnym Programie Ochrony Środowiska” zostały zdefiniowane cele strategiczne (główne) i cele operacyjne (szczegółowe) dla środowiska naturalnego miasta i gminy Wąchock. Celowi strategicznemu „Czyste środowisko naturalne osiągnięte dzięki racjonalnej gospodarce zasobami i inwestycjom w infrastrukturę techniczną” wyznaczono cel operacyjny, który brzmi: „Sprawny system gospodarki odpadami”. W ramach „Programu Ochrony Środowiska” przedstawiono programy oraz odpowiadające im działania w układzie zadań priorytetowych i działań w dwóch przedziałach czasowych (2009-2012 i 2013-2016). Poniżej przedstawione programy stanowią cytaty z „Gminnego Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Wąchock”, dla „Planu Gospodarki Odpadami” zakłada się opracowanie szczegółowych programów w ramach celu „Sprawny system gospodarki odpadami”.

C.O. Sprawny system gospodarki odpadami

Program gospodarki odpadami

<i>Zadania priorytetowe na lata 2009 – 2012</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów w mieście i gminie	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki mieszkańców Środki własne JST
2	Wdrożenie systemu odbioru odpadów posegregowanych i zmieszanych od mieszkańców	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki mieszkańców Środki własne Jednostek Samorządu Terytorialnego (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
3	Wdrożenie programu usuwania azbestu	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki mieszkańców Środki własne JST RPO Środki pomocowe
4	Organizacja systemu zbiórki odpadów niebezpiecznych pochodzących ze strumienia opadów komunalnych	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki własne JST RPO Środki pomocowe
5	Kontynuacja działań edukacyjnych w temacie selektywnej zbiórki odpadów	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki własne JST RPO Środki pomocowe
6	Likwidacja „dzikich” wysypisk	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki własne JST RPO Środki pomocowe
7	Edukacja na temat szkodliwości PCB, olejów odpadowych, baterii i akumulatorów, azbestu, sprzętu elektrycznego i elektronicznego	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki własne JST RPO Środki pomocowe
8	Monitoring systemu gospodarki odpadami	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki własne JST RPO Środki pomocowe

<i>Zadania na lata 2013 – 2016</i>			
<i>Lp.</i>	<i>Zadanie</i>	<i>Realizacja</i>	<i>Źródła środków</i>
1	Eliminowanie wyrobów zawierających azbest	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki mieszkańców Środki własne Jednostek Samorządu Terytorialnego (JST) Regionalny Program Operacyjny (RPO) Środki pomocowe
2	Zwiększenie odzysku surowców wtórnych w wyniku wstępnej segregacji odpadów	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki własne JST RPO Środki pomocowe

3	Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki własne JST RPO Środki pomocowe
4	Monitoring systemu gospodarki odpadami	Burmistrz Miasta i Gminy Wąchock	Środki własne JST RPO Środki pomocowe

Tabela 50. Szacunkowe koszty realizacji programów z zakresu gospodarki odpadami:

	<i>Szacunkowe koszty realizacji 2009-2012</i>	<i>Szacunkowe koszty realizacji 2013-2016</i>
Sprawny system gospodarki odpadami		
Program gospodarki odpadami	800.000	700.000

2.9. Wnioski z analizy oddziaływania projektu na środowisko

Funkcjonujący obecnie w gminie system zbierania odpadów komunalnych wymaga ciągłego doskonalenia. Selektywna zbiórka odpadów została wprowadzona w 2009r. Obowiązuje segregacja odpadów w gospodarstwach domowych z podziałem na frakcję suchą (szkło, makulatura, tworzywa sztuczne, wyroby gumowe i metalowe) oraz frakcję mokrą. Odpady komunalne zbierane są od właścicieli nieruchomości przez firmę ALMAX Oddział w Starachowicach, a następnie transportowane są do Zakładu Segregacji i Odzysku Odpadów w Skarżysku-Kamiennej.

Ilość odpadów wytworzonych na terenie miasta i gminy (szacunkowa - liczona wskaźnikowo) w 2008r. wynosi 1531 Mg. Przewidywane w ramach Gminnego Planu Gospodarki Odpadami działania powinny przynieść następujące efekty:

1. Podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców gminy, co wpłynie na zmniejszenie zagrożenia środowiska przez spalanie odpadów w gospodarstwach i wywożenie odpadów do lasów.
2. Zmniejszenia ilości odpadów komunalnych trafiających na docelowe składowiska – przez wprowadzenie powszechnego systemu selektywnej zbiórki odpadów.
3. Zmniejszenia dysproporcji między ilością odpadów zebranych i wytworzonych.
4. Zwiększenia ilości odzyskiwanych odpadów metalowych, szklanych, plastikowych oraz papieru – segregacja „u źródła”.
5. Zwiększenia możliwości wydzielenia odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych – segregacja „u źródła”.
6. Zwiększenie (docelowo do poziomu limitów odzysku i recyklingu) ilości odzyskiwanych odpadów wielkogabarytowych, budowlanych, niebezpiecznych oraz opakowaniowych.
7. Zmniejszenia ilości odpadów niebezpiecznych (azbest, akumulatory, sprzęt AGD, opony itp.) trafiających na „dzikie wysypiska”. W tym celu konieczna jest szeroka akcja informacyjna, dogodna lokalizacja punktu zbierania odpadów

niebezpiecznych oraz szersze wprowadzenie odbioru odpadów innych niż komunalne „na telefon”.

2.10. Edukacja

Konieczne jest prowadzenie systematycznej edukacji społeczeństwa opartej na opracowanym przez samorząd gminy programie informacyjnym. Program ten powinien wspierać działania inwestycyjne i zwiększać poparcie społeczne dla tych działań. Realizacja zasady, że wytwórca odpadów płaci za ich utylizację może spotkać się z negatywnym odbiorem społecznym. Kampania informacyjno-edukacyjna musi być prowadzona wielotorowo (dla różnych grup docelowych), przy wykorzystaniu wszystkich dostępnych środków komunikowania społecznego, takich jak:

- imprezy promocyjne: zebrania mieszkańców, konferencje prasowe, imprezy specjalne (festiwale, akcje), warsztaty, seminaria, konferencje.
- materiały drukowane: ulotki, broszury, obwieszczenia itp. (materiały drukowane nie wymagające dużych nakładów), artykuły, komentarze, stałe rubryki, wywiady, artykuły redakcyjne (publikacje w prasie i wydawnictwach periodycznych), komunikaty, powiadomienia i obwieszczenia służb komunalnych (materiały dla prasy), znaczki, długopisy, teczki z nadrukami itp. (okolicznościowe pamiątki),
- materiały audiowizualne: ogłoszenia służb komunalnych w radiu i telewizji, wywiady dla radia i telewizji, filmy, wystawy.

Optymalną skuteczność przy istniejących możliwościach finansowych powinien zapewnić wybór odpowiednich form kontaktu z mieszkańcami.

2.11. System monitoringu i oceny realizacji programu

Funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami na terenie miasta i gminy Wąchock wymaga prowadzenia bieżącego monitoringu. Stały monitoring umożliwia ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz wprowadzanie – w razie wystąpienia takiej konieczności – odpowiednich korekt.

Tabela 51. Harmonogram działań monitorujących program:

Działanie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Monitoring funkcjonowania systemu	x	x	x	x	x	x	x	x
Raporty z realizacji planu	x		x		x		x	
Aktualizacja planu			x				x	

Monitoring systemu gospodarki odpadami powinien być jednym z elementów kontroli realizacji Programu Ochrony Środowiska, w związku z powyższym proponuje się harmonogram przedstawiania raportów Radzie Miasta zbieżny z harmonogramem monitorowania realizacji Programu Ochrony Środowiska.

Rutynowy monitoring powinien obejmować regularne kontrole przedstawicieli kompetentnych władz, które miałyby:

- jasno określone zasady egzekwowania istniejących przepisów,
- ustalony system kar za niestosowanie się przez wytwórców lub pośredników do istniejących przepisów,
- opracowany system procedur operacyjnych, a także systemy uzyskiwania danych i tworzenia raportów i baz danych niezbędnych do prowadzenia krótkoterminowych planów działań.

Dobry system sprawozdawczości oparty na miernikach (wskaźnikach) stanu środowiska jest podstawą właściwego systemu oceny realizacji Planu Gospodarki Odpadami. Poniżej przedstawiono propozycje istotnych wskaźników, w oparciu o które będzie prowadzony monitoring PGO.

Tabela 52. Wskaźniki monitorowania Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta i Gminy Wąchock:

<i>Lp.</i>	<i>Nazwa wskaźnika</i>	<i>Jednostka</i>	<i>Wartość</i>
1.	Odsetek mieszkańców gminy objętych zorganizowanym systemem zbierania odpadów komunalnych	% mieszkańców	100*
2.	Masa odpadów wytworzonych - ogółem	Mg	1531**
3.	Masa zebranych odpadów komunalnych - ogółem	Mg	1509,62*
4.	Masa odpadów komunalnych zebranych selektywnie	Mg	0*
5.	Masa odpadów komunalnych zebranych jako zmieszane odpady komunalne	Mg	1494,04*
6.	Ilość surowców wtórnych wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych w wyniku selektywnej zbiórki	%	0*
7.	Liczba czynnych składowisk odpadów, na których składowane są odpady komunalne	szt.	0*
8.	Pozostała do wypełnienia pojemność składowisk odpadów, na których są składowane odpady komunalne	m ³	0*
9.	Masa wytworzonych odpadów niebezpiecznych	Mg	13**
10.	Masa wytworzonych osadów ściekowych	Mg	brak danych
11.	Ilość odpadów wytworzona w sektorze gospodarczym	Mg/rok	brak danych
12.	Liczba zinwentaryzowanych mogiłników pozostałych do likwidacji	szt.	0*

*wg Sprawozdania z realizacji Planu Gospodarki Odpadami za okres 01.01.2007 – 31.12.2008

**obliczenia własne wg Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Starachowickiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015

2.12. Streszczenie

Gmina Wąchock leży w północno-wschodniej części województwa świętokrzyskiego, na północnych obrzeżach [Gór Świętokrzyskich](#) i w zachodniej części [powiatu starachowickiego](#) w dolinie rzeki Kamiennej. Teren gminy obejmuje miasto Wąchock będące siedzibą władz samorządowych i pięć sołectw: Marcinków, Parszów, Rataje,

Węglów i Wielką Wieś. Miasto i gmina zajmuje 8 182 ha (z tego miasto 1601 ha) i stanowi to 15,5 % powierzchni Powiatu Starachowickiego.

Liczba mieszkańców gminy w roku 2008 wynosiła 7149 osób. Prognoza na rok 2015 zakłada spadek liczby mieszkańców do 7131 osób, a w roku 2030 do 7102 osób.

Na obszarze gminy nie ma czynnego składowiska odpadów. Odpady komunalne wywożone są obecnie do Zakładu Segregacji i Odzysku Odpadów w Skarżysku-Kamiennej. Selektywna zbiórka odpadów na terenie miasta i gminy Wąchock została wprowadzona w 2009r. Obowiązuje segregacja odpadów w gospodarstwach domowych z podziałem na frakcję suchą (szkło, makulatura, tworzywa sztuczne, wyroby gumowe i metalowe) oraz frakcję mokrą.

Gminny Plan Gospodarki Odpadami zakłada organizację dwuetapowego systemu gospodarki odpadami:

1. Wstępna segregacja „u źródła” - odpady komunalne wytwarzane w gospodarstwach domowych oraz w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą poddawane będą wstępnej segregacji w miejscu wytworzenia, w wyniku wstępnej segregacji zostanie oddzielona frakcja sucha (papier, szkło, plastik, metale).
2. Unieszkodliwianie odpadów w RZGO – dla całego powiatu starachowickiego przewidzianym regionalnym składowiskiem odpadów ma być od 2010r. składowisko „Janik” (gm. Kunów, pow. ostrowiecki). W skład RZGO mają wchodzić: sortownia, kompostownia i składowiska odpadów oraz inne urządzenia techniczne (jak np.: urządzenia do odzysku odpadów opakowaniowych, budowlanych, wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego).

Wykaz materiałów źródłowych

- Polska 2025 – Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju,
- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010, Rada Ministrów, Warszawa grudzień 2002 r.
- Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002 – 2010, Rada Ministrów, Warszawa listopad 2002 r.
- II Polityka Ekologiczna Państwa – Ministerstwo Środowiska, 2000 r.
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010– Ministerstwo Środowiska, 2006 r.
- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015
- Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) 2007-2013
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010
- Projekt Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2011-2014
- Natura 2000 – Europejska sieć ekologiczna, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002 r.
- Polityka energetyczna Polski do 2025 roku
- Polityka Leśna Państwa
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski, Rada Ministrów, Warszawa maj 2002 r.,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2007-2013
- Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020
- Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego (aktualizacja) 2007-2011
- Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego 2007-2011
- Rocznik statystyczny województwa świętokrzyskiego
- Stan środowiska w województwie świętokrzyskim – raporty WIOŚ, Kielce
- Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Starachowickiego – Aktualizacja, Starachowice 2008
- Program Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami dla Gminy Wąchock, Kielce 2004
- Sprawozdania z Realizacji Gminnego Planu Gospodarki Odpadami za okres 2004-31.12.2006 i za okres 2007-2008

Spis tabel

<i>Tabela 1</i>	Liczba ludności w mieście i gminie Wąchock w latach 2004-2008	11
<i>Tabela 2</i>	Ruch naturalny ludności gminy	11
<i>Tabela 3</i>	Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach (stan na 31.12.2008r.)	11
<i>Tabela 4</i>	Liczba i powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie Wąchock	13
<i>Tabela 5</i>	Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy:	15
<i>Tabela 6</i>	Wykaz dróg gminnych:	16
<i>Tabela 7</i>	Struktura użytkowania gruntów w gminie	18
<i>Tabela 8</i>	Struktura dochodów budżetu gminy Wąchock w latach 2004 - 2008	18
<i>Tabela 9</i>	Wykonanie wydatków gminy i inwestycji w latach 2004-2008	19
<i>Tabela 10</i>	Nakłady na ochronę środowiska w latach 2004-2008 w gminie	19
<i>Tabela 11</i>	Główne działania inwestycyjne przeprowadzone w ostatnich latach przez gminę, mające wpływ na stan środowiska naturalnego	19
<i>Tabela 12</i>	Emisja zanieczyszczeń z zakładów uciążliwych w powiecie starachowickim na tle województwa świętokrzyskiego w latach 2005- 2006	22
<i>Tabela 13</i>	Klasyfikacja strefy starachowickiej według parametrów, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony zdrowia	23
<i>Tabela 14</i>	Klasyfikacja strefy starachowickiej według parametrów, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin	23
<i>Tabela 15</i>	Wykaz obiektów z terenu gminy mogących pogorszyć stan atmosfery	24
<i>Tabela 16</i>	Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku	26
<i>Tabela 17</i>	Wyniki badań hałasu przemysłowego wykonywane przez WIOŚ w Kielcach w różnych punktach województwa świętokrzyskiego	27
<i>Tabela 18</i>	Badanie rzeki Kamiennej w punkcie pomiarowym w Wąchocku	31
<i>Tabela 19</i>	Stan sieci wodociągowej w gminie Wąchock na dzień 31.12.2008r.	33
<i>Tabela 20</i>	Stan sieci kanalizacyjnej w gminie Wąchock na dzień 31.12.2008r.	34
<i>Tabela 21</i>	Bonitacja gleb w gminie Wąchock	37
<i>Tabela 22</i>	Rolnicza przydatność gleb w gminie Wąchock	37
<i>Tabela 23</i>	Zakwaszenie gleb w powiecie starachowickim (w%) w latach 2001-2005	38
<i>Tabela 24</i>	Zawartość badanych metali ciężkich na 76 prób wykonanych na terenie powiatu starachowickiego	39
<i>Tabela 25</i>	Wyniki badań gleb w rejonie Wąchocka	39
<i>Tabela 26</i>	Udokumentowane złoża kopalin na terenie gminy Wąchock	40
<i>Tabela 27</i>	Przykłady efektywnego wykorzystania odnawialnych źródeł energii w warunkach polskich	42
<i>Tabela 28</i>	Stan zasobów leśnych w gminie Wąchock	46
<i>Tabela 29</i>	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na terenie gminy Wąchock	46

<i>Tabela 30</i>	Planowane obszary i obiekty do objęcia ochroną prawną na terenie gminy Wąchock	50
<i>Tabela 31</i>	Cele operacyjne i programy gwarantujące osiągnięcie celu strategicznego	55
<i>Tabela 32</i>	Koszty realizacji przedsięwzięć z zakresie realizacji „Programu Ochrony środowiska dla Gminy Wąchock”	83
<i>Tabela 33</i>	Monitoring „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wąchock”	86
<i>Tabela 34</i>	Przykładowe wskaźniki monitoringu	87
<i>Tabela 35</i>	Ilość odpadów komunalnych przekazanych na składowisko odpadów komunalnych w Marcinkowie	90
<i>Tabela 36</i>	Ilość zebranych odpadów komunalnych (zmieszanych) oraz odpadów z czyszczenia ulic i placów na terenie miasta i gminy Wąchock (w Mg)	92
<i>Tabela 37</i>	Szacunkowa ilość odpadów wytwarzanych na terenie miasta i gminy Wąchock w 2008 r. w podziale na poszczególne strumienie	92
<i>Tabela 38</i>	Ilość umów zawartych na wywóz odpadów z terenu gminy Wąchock	93
<i>Tabela 39</i>	Szczegółowe zestawienie ilości i miejsc występowania azbestu na terenie miasta i gminy Wąchock:	97
<i>Tabela 40</i>	Podmioty świadczące usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości	100
<i>Tabela 41</i>	Podmioty świadczące usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych	101
<i>Tabela 42</i>	Liczba mieszkańców miasta i gminy Wąchock w latach 2004-2008	104
<i>Tabela 43</i>	Prognozowana ilość mieszkańców w mieście i gminie Wąchock	104
<i>Tabela 44</i>	Liczba mieszkań i powierzchnia użytkowa mieszkań w mieście i gminie Wąchock	105
<i>Tabela 45</i>	Prognoza liczby mieszkań i powierzchni użytkowej mieszkań w mieście i gminie Wąchock	105
<i>Tabela 46</i>	Wskaźniki wytworzenia poszczególnych strumieni odpadów komunalnych w mieście i gminie Wąchock w latach 2008-2015 [kg/M/rok]	106
<i>Tabela 47</i>	Prognozowana ilość odpadów komunalnych na lata 2008-2015 wg strumienia dla miasta i gminy Wąchock	107
<i>Tabela 48</i>	Harmonogram rzeczowo-finansowy najważniejszych zadań z zakresu gospodarki odpadami na lata 2009-2012	120
<i>Tabela 49</i>	Harmonogram rzeczowo-finansowy najważniejszych zadań z zakresu gospodarki odpadami na lata 2013-2016	122
<i>Tabela 50</i>	Szacunkowe koszty realizacji programów z zakresu gospodarki odpadami	122
<i>Tabela 51</i>	Harmonogram działań monitorujących program:	125
<i>Tabela 52</i>	Wskaźniki monitorowania Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta i Gminy Wąchock	126